

Nr 104

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i vattenlagen, m. m.; given Stockholms slott den 28 mars 1969.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden och lagrådets protokoll, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om ändring i vattenlagen,
- 2) lag om ändring i lagen den 19 juni 1919 (nr 426) om flottning i allmän flottled,
- 3) lag om ändring i lagen den 22 april 1938 (nr 121) om hittegods.

GUSTAF ADOLF

Herman Kling

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att den behållning som efter avlysning av flottled finns hos flottningsförening skall, främst i fiskets och naturvårdens intresen, användas till återställningsåtgärder i flottleden. Vidare föreslås att de medel som inflyter vid försäljning av föreningens egendom medan flottleden ännu är i bruk skall kunna avsättas till en fond för återställningsåtgärder. Ansvaret för åtgärderna skall åvila en förvaltare, som utses av länsstyrelsen. Räcker inte föreningens medel får förvaltaren använda medel som kan ställas till hans förfogande på annat sätt. Förvaltare kan utses också för flottleder som redan avlysts.

För det fall att fast egendom skulle kunna skadas genom att en flottledsanläggning bortskaffas i avlyst flottled eller att någon vill använda sådan anläggning för att tillgodogöra sig vattnet öppnar förslaget möjlighet för fastighetsägaren eller annan som vill tillgodogöra sig vattnet att överta anläggningen.

I fråga om sjunkvirke och virke som flutit i land föreslås att rätten att förfoga över sådant virke efter viss tid övergår till strandägare eller annan som kan lida men av att virket lämnas kvar.

I propositionen föreslås också att de flottande skall underrätta länsstyrelsen om eventuella planer på övergång till landtransport.

1) Förslag
till
Lag
om ändring i vattenlagen

Härigenom förordnas, *dels* att 2 kap. 9 §, 6 kap. 27 och 28 §§ samt 11 kap. 17 §, 35 § 1 och 3 mom. samt 36 § vattenlagen¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges, *dels* att i 6 kap. lagen skall införas en ny paragraf, 29 §, av nedan angiven lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 KAP.

9 §.

Kronan eller kommun äge rätt att i eller invid vattendrag, *där till följd av naturförhållandena eller uppförd byggnad fiskens upp- och nedgång hindras*, för fiskens framkomst anordna särskild fiskväg eller eljest vidtaga anstalter för fiskets befrämjande ävensom taga i anspråk det vatten, som för ändamålet erfordras. *Vad nu sagts skall jämväl gälla i fråga om utvidgande eller förbättrande av befintlig fiskväg eller annan anordning till fiskets befrämjande.*

Kronan eller kommun äge rätt att i eller invid vattendrag för fiskens framkomst anordna särskild fiskväg eller eljest vidtaga anstalter för fiskets befrämjande ävensom taga i anspråk det vatten, som för ändamålet erfordras.

Kronan eller _____ erfordrerligt vatten.
Beträffande företag, _____ till nyttan.

6 KAP.

27 §.

Allmän flottled _____ alldeles nedlagd.

Uppstår eljest fråga om avlysning av allmän flottled, ankomme ärendet på Konungens prövning, *efter ty för dylika frågor särskilt är stadgat.*

Uppstår eljest fråga om avlysning av allmän flottled, ankomme ärendet på Konungens prövning. *I ärendet får även sådan del av flottleden, där flottningen kan anses vara alldeles nedlagd, avlysas.*

Huruledes vid _____ allmän flottled.

¹ Senaste lydelse av 2 kap. 9 § och 11 kap. 36 § se 1967:370, av 11 kap. 17 § se 1968:51 samt av 11 kap. 35 § se 1961:548.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

Avskrift av beslut om avlysning skall utan dröjsmål sändas till Konungens befallningshavande.

28 §.

Varder allmän flottled avlyst eller har vattendomstol jämlikt 14 § förklarat beslut om flottleds inrättande förfallet, må den, som av bibehållandet av anläggning för flottleden kan lida men, av vattendomstolen på ansökan tillåtas bortskaffa densamma med rätt att fritt förfoga över det bortskaffade.

Varder allmän flottled avlyst eller har vattendomstol jämlikt 14 § förklarat beslut om flottleds inrättande förfallet, må kronan, kommun, förvaltare, som är utsedd enligt 82 a § lagen om flottning i allmän flottled, eller den, som av bibehållandet av anläggning för flottleden kan lida men, av vattendomstolen tillåtas bortskaffa anläggningen med rätt att fritt förfoga över det bortskaffade. Vattendomstolen meddelar behövliga föreskrifter i fråga om bortskaffandet. Domstolen äger därvid bestämma att den som är beroende av bortskaffandet får utföra arbetet på sökandens bekostnad, om denne ej fullgör vad som ålagts honom.

Om sannolika skäl föreligga att anläggning kan bortskaffas utan att allmänt eller enskilt intresse förnärmas, får bortskaffande ske utan att vattendomstolens tillstånd inhämtats. Har förvaltare utsetts enligt 82 a § lagen om flottning i allmän flottled och skall åtgärden vidtagas av annan än denne, skall dock förvaltaren ha lämnat sitt medgivande. Har anläggningen bortskaffats utan föregående prövning, är den som vidtagit åtgärden bevisningsskyldig beträffande de före åtgärden rådande förhållandena i vattnet.

Kan fast egendom skadas genom att anläggning i avlyst flottled bortskaffas eller vill någon använda sådan anläggning för att tillgodogöra sig vattnet, äger vattendomstolen bestämma att anläggningen skall övertagas av fastighetsägaren eller den som vill tillgodogöra sig vattnet. Vill kronan eller kommun till skydd för allmänna intressen få övertaga anläggning för flottleden, äger vattendomstolen besluta om sådant över-

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

tagande. Nye ägaren är skyldig att underhålla anläggningen så att fara ej uppkommer för allmän eller enskild rätt.

Har ägare av fast egendom, för vilken bortskaffande av flottledsanläggning skulle medföra skada, enligt tredje stycket berättigats övertaga anläggningen, skall vattenrättsdomaren göra anmälan härom hos inskrivningsdomaren för anteckning i fastighetsboken.

29 §.

För genomförande av återställningsåtgärder efter avlysning av allmän flottled äger förvaltare som är utsedd enligt 82 a § lagen om flottning i allmän flottled samma rätt som enligt 2 kap. 9 § tillkommer kronan och kommun.

11 KAP.

17 §.

Till vattenmål hänförs följande mål:

Till vattenmål hänförs följande mål:

A. ansökningsmål:

A. ansökningsmål:

18. ansökan jämlikt 6 kap. 28 § om tillåtelse att bortskaffa flottledsanläggning;

18. ansökan jämlikt 6 kap. 28 § första stycket om tillåtelse att bortskaffa flottledsanläggning samt ansökan, utan samband med prövning av fråga om sådan tillåtelse, om övertagande av flottledsanläggning enligt tredje stycket nämnda paragraf;

Hurusom, efter ————— i 68 §.

35 §.

1 mom. Där fråga är om ansökan, varom i 17 § 2—6 och 11 förmåles, skall vattenrättsdomaren utan dröjsmål insända ett exemplar av ansökningshandlingarna jämte kungörel-

1 mom. Där fråga är om ansökan, varom i 17 § 2—6, 11 och 18 förmåles, skall vattenrättsdomaren utan dröjsmål insända ett exemplar av ansökningshandlingarna jämte kun-

(Nuvarande lydelse)

sen till kammarkollegiet, som har att, där det prövas nödigt, föra talan för tillgodoseende av de allmänna intressen, som kunna vara i fråga.

Föres efter _____

Om allmänt _____

3 mom. I mål, som avses i 17 § 2—11 och 19, ävensom i mål, som anhängiggjorts genom ansökan enligt 2 kap. 8 § andra stycket samt 4 kap. 1 § sista stycket och 14 § andra och femte styckena, må kommun föra talan för tillgodoseende av allmänna intressen inom orten. Om sådan talan skall kommunen snarast underrätta kammarkollegiet.

Kan företag, _____

(Föreslagen lydelse)

görelsen till kammarkollegiet, som har att, där det prövas nödigt, föra talan för tillgodoseende av de allmänna intressen, som kunna vara i fråga.

biträda dem.

parternas kännedom.

3 mom. I mål, som avses i 17 § 2—11, 18 och 19, ävensom i mål, som anhängiggjorts genom ansökan enligt 2 kap. 8 § andra stycket samt 4 kap. 1 § sista stycket och 14 § andra och femte styckena, må kommun föra talan för tillgodoseende av allmänna intressen inom orten. Om sådan talan skall kommunen snarast underrätta kammarkollegiet.

kan påverkas.

36 §.

I mål, _____ till vattenrättsdomaren.

Vad nu _____ röna inverkan.

Kan yttrande, _____ 45 § sägs.

I mål, som avses i 17 § 17 och 18, skall vattenrättsdomaren utan dröjsmål insända ett exemplar av ansökningshandlingarna jämte kungörelsen till fiskeristyrelsen. Ansökningshandlingarna och kungörelsen skola också i mål, som avses i 17 § 18, översändas till kommunen och till förvaltare som är utsedd enligt 82 a § lagen om flottning i allmän flottled.

Är fråga _____ Konungens befallningshavande.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969.

2) Förslag

till

Lag

om ändring i lagen den 19 juni 1919 (nr 426) om flottning i
allmän flottled

Härigenom förordnas *dels* att 25, 32, 73, 74 och 82 §§ lagen den 19 juni 1919 om flottning i allmän flottled¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges, *dels* att i lagen skall införas två nya paragrafer, 81 och 82 a §§, av nedan angiven lydelse, 81 § närmast efter rubriken »8 kap. Särskilda bestämmelser».

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

25 §.

Allmän flottled — — — — — avhändas flottleden.

Har flottningsförening — — — — — kan undvaras.

Behållningen av medel, som inflyta för flottleden tillhörig egendom, må ej förbrukas till gäldande av årets löpande utgifter utan skola användas såsom kapitaltillskott till fond, varom i 32 § förmäles, eller eljest till framtida båtnad för flottleden.

Behållningen av medel, som inflyta för flottleden tillhörig egendom, må ej förbrukas till gäldande av årets löpande utgifter utan skola användas såsom kapitaltillskott till fond, varom i 32 § *andra stycket* förmäles, *eller avsättas till en särskild fond för sådana återställningsåtgärder som angivas i 82 §. När särskilda skäl föreligga, äger Kungl. Maj:ts befallningshavande förordna att behållningen må användas såsom kapitaltillskott till fond, som angives i 32 § första stycket*, eller eljest till framtida båtnad för flottleden.

32 §.

På ansökan — — — — — benämnd underhållsfond.

I enahanda — — — — — deras anhöriga.

För förvaltningen av fond, som *nu* sagts, skall Kungl. Maj:ts befallningshavande fastställa reglementariska bestämmelser, utmärkande förutom annat, under vilka förhållanden och till vilket belopp fondens medel må tagas i anspråk till gäldande av kostnader av angivet slag.

För återställningsåtgärder kan bildas särskild fond enligt 25 § tredje stycket.

För förvaltningen av fond, som sagts *i första eller andra stycket*, skall Kungl. Maj:ts befallningshavande fastställa reglementariska bestämmelser, utmärkande förutom annat, under vilka förhållanden och till vilket belopp fondens medel må tagas i anspråk till gäldande av kostnader av angivet slag.

Fonds medel — — — — — fonden bildats.

¹ Förutvarande 81 § upphävd genom 1964:183.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

73 §.

Har i ----- upptagaren överlåtas.

Har allmän flottled blivit avlyst, får strandägare eller annan som kan lida men av sjunket virkes kvarlämnande upptaga virket med rätt att fritt förfoga däröver. Virkets ägare, om han är känd, eller förvaltare som utsetts med anledning av avlysningen skall dock först tillsägas och få skäligt rådrum att avlägsna virket. Sedan tre år förflutit efter avlysningen, får virket upptagas utan att tillsägelse behöver ske.

Vad nu ----- i flottleden.

74 §.

Skulle vid ----- bekostnad verkställas.

Beträffande virke ----- motsvarande tillämpning.

Har allmän flottled blivit avlyst, äger 73 § andra stycket motsvarande tillämpning beträffande virke som flutit i land.

81 §.

Planeras övergång från flottning till annat transportsätt, skola de flottande underrätta Kungl. Maj:ts befallningshavande härom.

82 §.

Varder allmän flottled jämlikt 6 kap. 27 § vattenlagen avlyst, skall, där dess tillgångar överstiga skulderna, behållningen tilläggas någon fond hos flottningssällskapet eller, om föreningen samtidigt upplöses, tillfalla länets skogsvårdsstyrelse eller, där skogsvårdsstyrelse ej finnes, vederbörande hushållningssällskap att användas till främjande av skogsvården inom flottledsområdet.

Varder allmän flottled jämlikt 6 kap. 27 § vattenlagen avlyst, skall, där dess tillgångar överstiga skulderna, behållningen användas för bortskaffande av sådana flottledsanordningar som kunna orsaka skada eller olägenhet samt för iordningställande av vattendraget och intilliggande område i ett från företrädesvis fiske- och naturvårdssynpunkt lämpligt skick (återställningsåtgärder).

Om endast del av flottled avlyses, skall den behållning framräknas som skäligen kan anses belöpa på delen.

Finnes behållning sedan behövliga återställningsåtgärder vidtagits,

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

skall denna användas på sätt
Konungen bestämmer.

Understödsfond, varom — — — — — eller understöd.

82 a §.

Där förhållandena påkalla sådant, äge Kungl. Maj:ts befallningshavande utse särskild förvaltare att övertaga avlyst flottleds tillhörigheter och vidtaga erforderliga åtgärder därmed. Efter fullgjort uppdrag redovisa förvaltaren inför Kungl. Maj:ts befallningshavande.

Efter avlysning av allmän flottled eller del därav skall Kungl. Maj:ts befallningshavande utse särskild förvaltare att övertaga den avlysta flottledens tillhörigheter och vidtaga erforderliga åtgärder därmed samt att inom ramen för behållningen och de medel som eljest kunna ställas till förvaltarens förfogande besluta om och låta utföra behövliga återställningsåtgärder. Förvaltaren skall i fråga om sådana åtgärder samråda med berörda myndigheter, kommuner och andra intressenter.

Förvaltarens beslut i fråga om återställningsåtgärder skall meddelas skriftligt, om det begäres eller sakens beskaffenhet påkallar det. Talan mot beslutet föres hos Kungl. Maj:ts befallningshavande genom besvär.

Det åligger förvaltaren att redovisa för sitt uppdrag inför Kungl. Maj:ts befallningshavande.

Om ersättning till förvaltaren för dennes arbete beträffande återställningsåtgärder beslutar Kungl. Maj:ts befallningshavande. I den mån medel som stå till förvaltarens förfogande icke räcka till för ersättningen, må beslutas att ersättningen skall betalas av statsverket.

Kungl. Maj:ts befallningshavande må entlediga förvaltaren innan uppdraget slutförts.

Med Kungl. Maj:ts befallningshavande avses i denna paragraf Kungl. Maj:ts befallningshavande i det län, där flottningsstyrelsen har eller haft sitt säte.

Närmare bestämmelser om förvaltarens verksamhet meddelas av Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969.

Den i 73 § andra stycket sista punkten och 74 § tredje stycket medgivna rätten för strandägare eller annan som kan lida men av sjunket eller ilandflutet virkes kvarlämnande att upptaga virket utan tillsägelse inträder icke i något fall före den 1 juli 1970.

Har allmän flottled eller del därav avlysts före den 1 juli 1969 skall länsstyrelsen utse förvaltare enligt 82 a §, om det påkallas av omständigheterna.

3) Förslag

till

Lag

om ändring i lagen den 22 april 1938 (nr 121) om hittegods

Härigenom förordnas, att 11 § lagen den 22 april 1938 om hittegods¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

11 §.

Om skeppsvrak och fornfynd *samt* om sjöfynd stadgas särskilt.

Om skeppsvrak och fornfynd, om sjöfynd *samt om virke som sjunkit i allmän flottled eller som flutit i land vid sådan flottled finnas särskilda bestämmelser.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969.

¹ Senaste lydelse av 11 § se 1967: 79.

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 7 februari 1969.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, GUSTAFSSON, GEIJER, MYRDAL, ODENOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *lagstiftning angående återställningsåtgärder i avlyst flottled, m. m.* och anför.

Inledning

Under senare år har landtransport av virke ökat i betydande grad på bekostnad av flottningen. Flottningsföreningar har upplösts, flottleder och flottgodsmängd har minskat och antalet i flottningsarbete sysselsatta arbetare har sjunkit. Flottleder har i ökande omfattning avlysts. Efter hand som denna utveckling fortskridit har främst i fiskets och naturvårdens intresse krav rests på att vattendragen skall återställas i ett naturligt skick sedan flottlederna avlysts.

I syfte att få frågan om det ekonomiska ansvaret för återställningsåtgärderna löst föreslog Österbygdens vattendomstol i skrivelse den 13 september 1963 till Kungl. Maj:t vissa lagstiftningsåtgärder. Förslaget gick i huvudsak ut på att en mindre avgift skulle läggas på allt flottgod som framfördes i allmän flottled och att avgifterna skulle tillföras en för hela landet gemensam fond att användas för återställningsåtgärder och ersättningar på grund av skador av flottledsanordningar i avlysta flottleder. Skrivelsen remissbehandlades.

För att öppna möjlighet att ta i anspråk eventuell behållning hos flottningsförening för återställningsåtgärder i avlyst flottled hemställde de större flottningsintressenterna i Ljungan, Gimån och Indalsälven i juni 1967 hos Kungl. Maj:t om viss ändring av 82 § första stycket lagen den 19 juni 1919 (nr 426) om flottning i allmän flottled (FL).

Mot bakgrund av innehållet i de båda skrivelserna och remissyttrandena har inom justitiedepartementet utarbetats en promemoria angående åter-

ställningsåtgärder i avlyst flottled, m. m. (Stencil Ju 1968: 14). Promemorian innehåller förslag till ändringar i vattenlagen (VL) och FL. Förslagen torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Efter remiss har yttranden över promemorian avgetts av vattenöverdomstolen, Övre Norrbygdens vattendomstol, Mellanbygdens vattendomstol, Österbygdens vattendomstol, Västerbygdens vattendomstol, kammarkollegiet, domänstyrelsen, skogsstyrelsen, fiskeristyrelsen, statens naturvårdsverk, arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), länsstyrelserna i Värmlands, Kopparbergs, Västernorrlands, Jämtlands och Västerbottens län, Svenska kommunförbundet, Skogsindustriernas samarbetsutskott, Sveriges skogsägareföreningars riksförbund, Riksförbundet Landsbygdens folk (RLF) och Svenska flottledsförbundet.

Vid yttrandena från länsstyrelserna har fogats yttranden från olika myndigheter, nämnder, tjänstemän samt enskilda personer och sammanslutningar.

Gällande bestämmelser

Om allmän flottled finns bestämmelser i 6 kap. VL och i FL. I VL ges bl. a. föreskrifter om inrättande, utvidgande, förbättring och avlysning av allmän flottled samt utförande av behövliga anläggningar och åtgärder. I FL regleras villkoren och sättet för flottledens begagnande.

I allmän flottled har var och en rätt att låta flottgods löst framflyta i enlighet med närmare föreskrifter i FL (1 § FL). De flottande utgör tillsammans en flottningsförening om vilken bestämmelser ges i 4 kap. FL. Medlemskapet i flottningsföreningen följer direkt av lagens bestämmelser och kräver inte någon inträdesansökan. Föreningen är en tvångssamfällighet, vars medlemmar kan växla från år till år. Medlemmarna får delta i handhavandet av föreningens angelägenheter endast såvitt gäller år, varunder de deltagit i flottningen. Ligger flottningen nere något år, saknar föreningen medlemmar för det året.

Flottningsföreningens rätt att driva verksamhet är begränsad till vad som har samband med flottningen (23 § FL). Föreningen skall ombesörja den allmänna flottningen, handha och vidmakthålla flottleden och dess tillhörigheter samt uppbära och redovisa flottledsavgifter. Föreningen får inte utöva verksamhet som är främmande för det ändamål föreningen sålunda har att fullfölja. Befogenheten att förvärva egendom är inskränkt på motsvarande sätt (24 § FL). Egendom som förvärvas för flottleden eller flottningens ombesörjande blir inte föreningens utan tillhör flottleden och är att anse som allmän egendom (6: 24 VL). Flottningsföreningens rätt att fatta beslut och träffa avtal för framtiden är begränsad (27 § FL). Fondering av medel kan dock enligt 32 § FL ske för utjämnande av underhålls-

utgifter (underhållsfond) samt utgifter för pensioner, olycksfalls- och sjukdomsunderstöd m. m. åt anställda och deras anhöriga (understödsfond).

25 § innehåller förbud mot försäljning av fast egendom som tillhör flottleden. Länsstyrelsen har dock rätt att medge undantag härifrån. Paragrafen inrymmer vidare ett förbud för flottningsförening att avhända flottleden dess byggnader och anläggningar så länge dessa behövs för flottningen. Den behållning av medel som inflyter för flottledens egendom får inte användas för att betala årets löpande utgifter. De skall användas som kapitaltillskott till underhålls- eller understödsfond eller eljest till framtida båtnad för flottleden.

För flottningsförening finns en styrelse. Denna skall förvalta föreningens angelägenheter i enlighet med bestämmelserna i FL (38 § FL). Utöver det i reglementet för flottningsföreningen angivna antalet styrelseledamöter kan länsstyrelsen utse lämplig person för att tillgodose ortens skogshushållning eller andra allmänna intressen (40 § FL). Såvitt bekant finns allmänna ombud förordnade i landets flottningsföreningar.

Vissa avgifter kan utgå till följd av att fisket skadas. Bestämmelser härom återfinns främst i 2: 8 och 2:10 samt 6: 9 VL. Enligt 6: 9 VL gäller följande. Finns i vatten, där allmän flottled skall inrättas, fiske av någon betydelse och kan det skäligen befaras att avsevärt men orsakas fisket genom anläggningar eller åtgärder för flottleden eller i följd av flottningen, kan de flottande förpliktas att betala en årlig avgift för anordnande och uppehållande av fiskodlingsanstalt eller för vidtagande av andra åtgärder till fiskets bevarande i vattenområdet. Avgiften får uppgå till högst fem öre för varje kubikmeter flottgods. Fr. o. m. den 1 juli 1967 gäller att influtna medel skall överlämnas till fiskeristyrelsen för fiskevårdande åtgärder inom det vattenområde för vilket avgiften utdömts. Fiskeristyrelsen har rätt att efter prövning i varje särskilt fall använda medlen för återställningsåtgärder i fiskevårdande syfte sedan flottled avlysts eller flottningen där eljest nedlagts. Detsamma gäller flottgodsavgifter som föreskrivits med stöd av den före ikraftträdande av 6 kap. VL gällande lagstiftningen samt hos hushållningssällskapen fonderade flottgodsavgiftsmedel enligt gällande och äldre lag. (Se kungl. brev den 25 maj 1967 till lantbruksstyrelsen angående riksdagens skrivelser i anledning av prop. nr 74 angående de nya lantbruksnämndernas organisation, m. m. jämte motioner, nr 86.)

Enligt 2: 8 VL, som gäller såväl vattenkraftanläggningar som arbeten för inrättande av flottledsanläggningar, är den som bygger i vatten, där fisken har sin gång, skyldig att utan ersättning vidta och för framtiden underhålla nödiga anordningar för fiskens framkomst eller eljest för att trygga fiskets bestånd.

Vidare föreskrivs enligt 2:10 VL avgiftsskyldighet med anledning av skada på fisket. Avgiftsskyldigheten åvilar företaget enligt 2 kap. om bl. a. byggande

i vatten. Byggs kraftverk eller regleringsdamm, är byggnadens ägare skyldig att erlægga viss årlig avgift, om byggnaden förorsakar sådan ändring i de naturliga vattenståndsförhållandena som ej är obetydlig eller hindrar eller försvårar fiskens framkomst.

I sammanhanget bör också nämnas, att vattenregleringsavgifter tas ut enligt 4: 14 VL. Enligt 4: 15 VL skall sådana avgifter användas dels till förebyggande eller minskande av viss skada eller olägenhet och ersättning härför, dels för tillgodoseende av andra ändamål beträffande den bygd som berörs av företaget. Ändamålsbestämningen torde medge att avgifter kan avsättas för återställningsåtgärder inom den bygd som berörs av regleringsföretag.

Huvudbestämmelsen om avlysning av allmän flottled återfinns i 6: 27 VL. Enligt första stycket kan allmän flottled efter ansökan avlysas av vattendomstolen, om sådana omständigheter yppas, att flottningen kan anses vara alldeles nedlagd. Uppstår i annat fall fråga om avlysning av allmän flottled t. ex. därför att flottleden utgör hinder för utförande av ett vattenregleringsföretag, ankommer enligt andra stycket ärendet på Kungl. Maj:ts prövning.

När allmän flottled avlyses, kan den som lider men av att anläggning för flottleden behålls efter ansökan hos vattendomstolen tillåtas bortskaffa anläggningen med rätt att fritt förfoga över det bortskaffade (6: 28 VL).

Bestämmelser om hur det skall förfaras med flottledens egendom sedan flottleden avlysts meddelas i 82 § FL. Om tillgångarna överstiger skulderna, skall behållningen tilläggas någon fond hos flottningsföreningen eller, om föreningen samtidigt upplöses, tillfalla länets skogsvårdsstyrelse eller där skogsvårdsstyrelse inte finns vederbörande hushållningssällskap att användas till främjande av skogsvården inom flottledsområdet (första stycket). Påkallar förhållandena sådant, får länsstyrelsen utse särskild förvaltare att överta avlyst flottleds tillhörigheter och med dem vidta de åtgärder som behövs. Efter fullgjort uppdrag skall förvaltare redovisa inför länsstyrelsen (tredje stycket).

I sammanhanget bör också nämnas två paragrafer, 2: 9 och 2: 34 VL, som formellt inte är tillämpliga på företag enligt 6 kap. men som torde kunna tillämpas på sådana företag sedan avlysning skett.

Enligt 2: 9 VL har sålunda staten eller kommun rätt att i eller invid vattendrag, där fiskens vandring hindras till följd av naturförhållandena eller av uppförd byggnad, anordna särskild fiskväg eller på annat sätt vidta åtgärder för att främja fisket. Det vatten som behövs för ändamålet får tas i anspråk. Staten eller kommun har också rätt att i eller invid vattenområde vidta åtgärd som är önskvärd från naturskydds- eller hälsosynpunkt samt använda det vatten som behövs. Beträffande nu nämnda företag skall bestämmelserna om byggande i vatten i princip tillämpas. Ersättning för skada och intrång till följd av företaget torde utgå enligt 9 kap.

Enligt 2: 34 VL får byggnad i ej obetydligt vattendrag, varigenom märkbar inverkan sker på vattenståndet, inte rivas ut utan vattendomstolens tillstånd. I paragrafen anges vidare att, om borttagande av byggnad i vatten medför synnerlig skada för annan tillhörig fast egendom, vattendomstolen får efter åtagande av ägare till sådan egendom föreskriva att han och de som i äganderätten efterträder honom skall underhålla byggnaden på sätt föreskrivs om ägare och fullgöra vad i övrigt beträffande byggnaden enligt lag åligger ägaren. Staten kan också till skydd för allmänna intressen åta sig sådan underhållsskyldighet. Dessa bestämmelser förutsätter dock att ansökan om utrivning av byggnaden gjorts hos vattendomstolen. Övertar någon äganderätten till byggnad i vatten, blir han enligt 2: 33 VL, om försummelse i underhållet föranleder fara för allmän eller enskild rätt, pliktig att underhålla byggnaden så att sådan fara förebyggs. Paragrafen innehåller vidare bestämmelser dels om rätt för den, som är beroende av att anläggningen rivs ut, att i visst fall utföra arbetet på ägarens bekostnad och dels om viss skyldighet för vattenrättsdomaren att göra anmälan till inskrivningsdomaren för anteckning i fastighetsboken för det fall att ägare av fast egendom ålagts sådan underhållsskyldighet som nyss angetts.

I fråga om virke i allmän flottled finns vissa bestämmelser i FL. Denna innehåller regler som vilar på uppfattningen att allt virke i flottleden tillhör de flottande, vare sig virket är sjunket eller inte, märkt eller omärkt. I 68 § föreskrivs bl. a. att omärkt eller otydligt märkt flottgods inte får tas upp ur allmän flottled utan flottningsstyrelsens medgivande i andra fall än som anges i 73 och 74 §§. Enligt 73 § står det strandägare eller annan, som kan lida men av sjunkvirke, fritt att om ej virket efter tillsägelse till flottningsstyrelse, flottningsschef eller ombud skyndsamt bortförs själv ta upp virket på föreningens bekostnad, sedan behovet därav blivit vitsordat av två ojäviga män. Underrättelse skall lämnas flottningsföreningen, som avgör om det upptagna virket skall omhändertas av föreningen eller överlåtas till upptagaren. Skulle vid allmän flottled ilandflutet virke lämnas där det kan vålla skada under längre tid än nödvändigt får länsstyrelsen enligt 74 § anmoda flottningsstyrelsen att återföra virket till flottleden vid äventyr att åtgärden sker på föreningens bekostnad.

När det gäller rätt att ta upp sjunkvirke i flottled som avlysts torde kommerskollegiums kungörelse den 20 september 1841 om sjunkgods gälla. Kungörelsen innehåller följande. Den som hos länsstyrelsen först anmäler att han på ett eller flera noggrant uppgivna ställen försöker ta upp sjunket gods som övergetts får inom viss tid, utan »intrång av andra», fortsätta med detta under den tid länsstyrelsen bestämmer, dock ej över två år.

Tidigare förslag

Återställningsåtgärder

Frågan om återställningsåtgärder i avlyst flottled har uppmärksamrats i flera sammanhang. Sålunda har frågan berörts av en inom justitiedepartementet tillkallad utredningsman, som år 1950 avgav betänkande med förslag till ny lag om flottning i allmän flottled m. m. (SOU 1950: 27). Utredningen kallas i det följande 1946 års flottningsutredning. Vidare har, som tidigare nämnts, Österbygdens vattendomstol den 13 september 1963 och de huvudsakliga flottningsintressenterna i Ljungan, Gimån och Indalsälven i juni 1967 i skrivelser till Kungl. Maj:t hemställt om vissa lagstiftningsåtgärder på området. Slutligen har frågan behandlats i en interpellation i riksdagen under höstsessionen 1967 och i motioner i riksdagen år 1968.

I framställningen från Österbygdens vattendomstol upplystes att det i avlysningsmål emellanåt förekom, att företrädare för allmänna eller enskilda intressen yrkade, att vattendommen i avlysningsdomen skulle ålägga flottningsföreningen att bortskaffa dammanläggningar, flottningsrännor och andra flottledsanordningar, vilka förmenades vara till skada. Särskilt hade fiskets representanter erinrat om de skador som nedfallna flottledsanordningar kunde åsamka fisket.

Vattendommen uppgav att det vanligen förhöll sig så att flottleden inte på lång tid använts, men att flottledsanordningarna fått stå kvar utan att underhållas och därvid undan för undan förfallit och rasat ned i vattendraget. Härigenom kunde skador uppkomma, exempelvis genom uppdämning, belamrande av älvfåran och närliggande mark samt genom förfulning av landskapet, vilket kunde vålla avsevärd olägenhet, i synnerhet i bebyggda områden och utmed vägar.

Emellertid kunde enligt domstolen varken flottningsförening eller annan för flottningen ansvarig åläggas att mot sitt bestridande återställa vattendraget i sådant skick att flottledsanordningarna inte orsakade skada för annan. Vattendommen föreslog därför att en mindre avgift skulle läggas på allt flottgods som framfördes i allmän flottled. Avgiften skulle tillföras en för hela riket gemensam fond. Fonden skulle användas för återställningsåtgärder och ersättningar på grund av skador av flottledsanordningar i avlysta flottleder. Åtgärder och ersättningar föreslogs bli bestämda i avlysningsbesluten. Den flottningsförening som senast handhaft den allmänna flottningen i flottleden skulle om möjligt åläggas att svara för att återställningsåtgärder vidtogs.

Vid remissbehandlingen av vattendommens skrivelse ansåg flertalet remissinstanser, att lagstiftningen borde ändras på området. I fråga om den

föreslagna avgiftsbeläggningen var dock meningarna delade. Några föreslog höjd fiskeavgift enligt 6: 9 VL. Andra ifrågasatte om inte det allmänna borde svara för vissa kostnader på grund av att flottledsanläggningarna var allmän egendom. Även företrädare för enskilda intressen, som hade nytta av återställandet, föreslogs skola svara för restaureringskostnaderna. Om medel skulle fonderas, ansågs överlag att en fond skulle inrättas för varje flottleds upptagningsområde.

En lösning av problemet i mera begränsad omfattning föreslogs redan av 1946 års flottningsutredning. Enligt detta förslag skulle möjlighet finnas att vid flottledsavlysning få använda befintliga medel hos flottningsförening, exempelvis i en underhållsfond, till återställande i skälig omfattning av de naturliga förhållandena i vattendraget. Utredningen föreslog att som behållning vid flottleds avlysande skulle räknas endast vad som återstod sedan sådana åtgärder vidtagits. I vilken utsträckning medel skulle användas för att undanröja spåren av flottleden fick bestämmas av den som hade hand om flottledens avveckling. När behållning fanns och det kunde antas att åtgärd behövdes för vattendragets återställande, borde enligt utredningen länsstyrelsen utse förvaltare att överta flottledens tillhörigheter. På denne fick ankomma att vidta behövliga åtgärder.

I nära överensstämmelse med flottningsutredningens förslag föreslog de huvudsakliga flottningsintressenterna i Ljungan, Gimån och Indalsälven (domänstyrelsen, Svenska Cellulosa aktiebolaget, Jämtlands och Medelpads skogsägareföreningar samt Norrlands Skogsägares cellulosaaktiebolag) att 82 § FL skulle ändras. Förslaget innebar bl. a. att efter avlysning av flottled eventuell behållning hos flottningsföreningen skulle användas för att återställa naturförhållandena i vattendraget.

Frågan om återställningsåtgärder har också behandlats i riksdagen. Sålunda frågades i en interpellation under höstsessionen 1967 om det förelåg några planer på att föreskriva att flottningsförening och dess intressenter skall vara skyldiga att före avlysning av flottled återställa flottleden i ursprungligt skick. I svaret, som lämnades den 1 december 1967, omtalade jag att jag avsåg att utreda vilka ändringar i flottningslagstiftningen som kunde behövas (AK prot. nr 48 s. 60).

Ett par motioner har också väckts om återställningsåtgärder, nämligen vid 1968 års vårsession. Med hänsyn till mitt initiativ att utreda frågan ansågs dock någon åtgärd från riksdagens sida inte påkallad.

Sjunkvirke

Tid efter annan har hemställts om åtgärder för att främja upptagande av sjunkvirke. Tillgodogörandet av sådant virke har bl. a. ansetts vara ett allmänt intresse. I ämnet har år 1918 förekommit uppgifter om att den i Sve-

riges flottleder årligen sjunkna virkesmassan skulle representera ett värde av över 2 milj. kronor. Sedan en motion avslagits av 1918 års riksdag, väcktes frågan på nytt motionsvägen vid 1919 års riksdag, när FL behandlades.

Riksdagen beslöt hemställa om utredning, om och på vad sätt det genom lagstiftning eller andra åtgärder kunde möjliggöras att i större omfattning än hittills tillvarata det i de allmänna flottlederna sjunkna virket samt där- efter för riksdagen lägga fram det förslag vartill utredningen kunde för- anleda.

Med anledning härav uppdrog Kungl. Maj:t åt en sakkunnig att utreda frågan. Genom beslut den 24 november 1922 förklarade emellertid Kungl. Maj:t, att utredningsarbetet skulle vila från den 1 januari 1923 och där- efter inte tas upp utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande.

Vid 1927 års riksdag förekom frågan ånyo. Med anledning av en motion hemställde riksdagen om återupptagande av den av 1919 års riksdag be- gärda utredningen.

Utredningen uppdrogs därpå av Kungl. Maj:t åt 1927 års flottningssak- kunniga, som avgav utlåtande i frågan år 1928. De sakkunniga förklarade till en början, att de inte kunde tro, att en på virkesupptagning speciellt inriktad verksamhet utöver den som bedrevs av flottningsföreningarna skulle kunna lämna något ekonomiskt utbyte. De sakkunniga kunde följ- aktligen inte förorda, att staten skulle engagera sig i en sådan verksamhet. De sakkunnigas betänkande utmynnade i förslag till ändring i FL. En- ligt förslaget skulle, om inte upptagning av sjunkvirke påbörjats av flott- ningsförening eller enskild flottande inom två veckor efter det flottningen för året inom visst flottningsdistrikt avslutats, envar strand-, vatten- eller fiskerättsägare ha rätt att inom distriktet efter anmälan till föreningens ombud ta upp sjunkvirket. Sedan upptagningen verkställt, skulle under- rättelse om det upptagna virkets myckenhet m. m. lämnas till flottnings- styrelsen. Denna hade sedan att avgöra, om den önskade överta virket mot betalning av upptagningskostnaden. Om styrelsen inte inom två veckor för- klarat sig vilja detta, skulle virket tillfalla den som upptagit virket.

Över de sakkunnigas betänkande inhämtades yttranden från domänsty- relsen samt länsstyrelserna. Vid länsstyrelsernas yttrande fogades utlåtan- den från styrelserna för ett stort antal flottningsföreningar. Elva länssty- relser i södra och mellersta Sverige samt ett antal flottningsföreningar till- styrkte förslaget. Övriga länsstyrelser, flertalet flottningsföreningar samt domänstyrelsen avstyrkte förslaget.

Genom beslut den 27 januari 1933 avskrev Kungl. Maj:t frågan om sjunkvirkes tillgodogörande från vidare handläggning.

I en interpellation år 1965 upptogs frågan om äganderätten till sjunket virke i övergivna flottleder. Till svar anförde jag bl. a. att utvecklingen på virkestransportområdet med allt fler nedlagda flottleder medförde att olä-

genheterna av att klarhet saknades om äganderätten till sjunket virke blivit allt större. Då virket kunde representera stora värden, borde frågan tas upp till behandling i lämpligt sammanhang (FK prot. nr 23 s. 3).

Departementspromemorian

Återställningsåtgärder

Den pågående strukturrationaliseringen inom skogsbruket innebär förändringar även i fråga om skogsarbetets transporter. Som ett led i rationaliseringsprocessen sker sålunda en övergång i ökande omfattning från flottning till landtransport. Längden av de trafikerade flottlederna har minskat från 22 000 km år 1960 till 14 700 år 1966. Under samma tid har den totala flottgodsmängden minskat från 11,5 till 8,0 milj. m³ (se bil. 3). Utvecklingen visar sig också däri att Kungl. Maj:t under åren 1967 och 1968 fått avgöra frågor om avlysning av ett flertal större flottleder. Sålunda har Kungl. Maj:t förordnat om avlysning att gälla från olika tidpunkter under de närmaste åren i fråga om Indalsälven, Ljungan, Gimån och Ljusnan. Genom nedläggningen av dessa flottleder, som under år 1966 trafikerades på en sträcka av 2 600 km, minskar flottgodsmängden avsevärt, uppskattningsvis med 1,4 milj. m³. Men även vid vattendomstolarna har antalet ärenden om avlysning av främst mindre flottleder eller delar av flottleder ökat, och ett stort antal sådana ärenden är f. n. under behandling eller väntas bli behandlade under den närmaste tiden.

Övergången från flottning till landtransport har flera orsaker, främst av företagsekonomisk natur. Landtransporter medger kontinuerlig råvarutillförsel till industrien under hela året, varigenom lagerhållningen kan minskas. Det kan vidare vara ekonomiskt fördelaktigt att övergå till att barka och sortera veden i centrala anläggningar vid industrierna. Vid landtransport bortfaller de vid flottning förekommande sjunkningsförlusterna. Landtransport är vidare det lämpligaste transportalternativet för lövved, som används i kraftigt ökande utsträckning under senare år. För kraftproduktionen betyder slopandet av flottningen att vatten kan överföras från virkestransport till produktion av elektrisk energi. Från arbetsmarknadssynpunkt kan det innebära en fördel att ersätta säsongbetonade transporter med transporter som ger sysselsättning under hela året. Maskinparken kan också på det sättet utnyttjas bättre.

Det ändrade transportförfarandet ger upphov till vissa problem från samhällsynpunkt. Särskilt gäller detta vägnätet, även om i många fall en stor del av virket i stället transporteras på järnväg. Utöver vägproblemen torde främst arbetsmarknadsmässiga och miljöpolitiska problem uppkomma i samband med en transportomläggning. Enligt promemorian blir det med hänsyn härtill angeläget att myndigheterna på ett tidigt stadium får

la del av planerna på omläggning av skogstransporterna. När det gäller nedläggning av flottleder förutsätts i promemorian att vederbörande flottningsförening i framtiden underrättar berörda myndigheter om sina planer så tidigt som möjligt och att behövt samråd härigenom uppkommer.

I promemorian erinras om att en fråga som tilldragit sig stor uppmärksamhet i samband med avlysning av flottleder är önskemålet att vattendraget återställs i naturligt skick genom att kvarvarande flottledsbyggnader m. m. rivs ut, så att de inte orsakar skada eller olägenhet. Frågan kompliceras av att det vid tiden för avlysningen ofta inte finns någon, mot vilken talan om utförande av åtgärder eller utfående av ersättning kan föras, eftersom flottningsföreningen då kan ha blivit upplöst och dess tillgångar likviderade. Det kan också förhålla sig så att föreningen visserligen äger bestånd men att den saknar medel för ändamålet. Det har även gjorts gällande, att flottningsförening ej har rätt enligt flottningslagens bestämmelser att vidta andra åtgärder än sådana som är till gagn för flottningen.

Om flottleden med dess anordningar överges efter avlysning utan att i fortsättningen något underhåll sker, kan betydande olägenheter uppkomma. Sålunda kan exempelvis överfarter över dammar bli trafikfarliga eller delar som frigörs från anordningarna flyta fritt nedströms. Vidare förfulas landskapet genom att rester av flottledsanordningarna ligger kvar längs vattendragen. Största olägenheten av att flottleden inte återställs i sitt naturliga skick orsakas dock troligen fisket. Flottningsdammar kan, även om dämning inte utövas, hindra fiskens vandringar. Fisken kan också fastna i otäta skibord. Kvarlämnas dammen, finns också möjligheten att olovligen dämna upp vattendraget i syfte att omhänderta den fisk som blir kvar på det torrlagda området. Krav har därför rests att flottledsanordningar utrivs helt eller delvis. Från fiskerihåll framhålls även att återställningsåtgärder bör vidtas på de områden där traktorrensningar förekommit på så sätt att material som lagts upp längs vattendragen återförs till vattendraget. Härigenom kan nya uppehållsplatser för laxartad fisk skapas.

I fråga om ansvaret för återställningsåtgärder behandlas inledningsvis i promemorian frågan om ansvaret för flottledens fasta tillhörigheter sedan flottleden avlysts. Enligt 6: 24 första stycket VL tillhör byggnader och anläggningar eller annan fast eller lös egendom, som förvärfvas för flottleden eller flottningens ombesörjande, flottleden som sådan och inte flottningsföreningen. Föreningen endast förvaltar flottledens tillhörigheter. Så länge flottning bedrivs, svarar flottningsföreningen för skötsel och underhåll av flottledsanordningarna. För skador av dessa är de flottande ansvariga. När flottningen läggs ned, är emellertid frågan om ansvaret för anläggningarna oklar. Samma är förhållandet efter avlysning av flottleden.

Med utgångspunkt i bestämmelsen i 6: 24 VL om att flottledens tillhörigheter är allmän egendom har hävdats att staten är ägare till flottledsanordningarna sedan flottleden avlysts. En sådan uppfattning torde emeller-

tid enligt promemorian inte kunna stödjas på FL eller lagens förarbeten. Snarare ger förarbetena vid handen att flottledsanordningarna är allmän egendom bara så länge flottleden existerar som ett allmänt kommunikationsmedel.

Vidare har lagen den 30 juni 1943 (nr 431) om allmänna vägar åberopats i sammanhanget. Det har framhållits att vägrätt upphör när vägen dras in och att äganderätten till vägen då återgår till markägaren, som även tillerkänts viss rätt till kvarlämnade väganordningar. I analogi med dessa regler har gjorts gällande att flottledsanordningarna i flottled som avlysts bör tillfalla markägaren. En sådan uppfattning är enligt promemorian knappast rimlig med hänsyn till att flottledsanordningarna i regel saknar värde för markägaren. De kan i stället utgöra en avsevärd belastning från underhållsynpunkt. Flottningslagstiftningen ger inte heller belägg för en sådan tolkning.

Mot bakgrund av det anförda dras i promemorian slutsatsen att flottledsanordningarna saknar ägare, sedan flottningsföreningen upplösts och förvaltare inte omhänderhar flottledens egendom.

I promemorian framhålls det härefter att, eftersom flottningsföreningen bedriver flottning i flottleden och i regel gjort detta under en lång följd av år, det kan synas motiverat att de flottande efter avlysning svarar för behövliga återställningsåtgärder. Något ansvar föreligger emellertid inte för de flottande sedan flottningen lagts ned. En sådan ordning som nyss nämnts skulle kräva genomgripande ändringar av flottningslagstiftningen. Det torde, sägs det i promemorian, inte kunna komma i fråga att i dagens läge vidta en sådan lagstiftningsåtgärd.

I promemorian framhålls att återställningsåtgärderna är förenade med avsevärda kostnader. Sannolikt torde dessa för hela landet uppgå till tiotalet miljoner kronor, om de fiskefrämjande åtgärderna medräknas. Skulle en avgift ungefär motsvarande den som utgår enligt 6:9 VL läggas på flottningsföreningarna skulle årligen tillkomma avgiftsmedel med endast ca 80 000 kr. Påföres flottningsföreningarna större avgifter, torde detta i vissa fall kunna leda till en snabbare övergång till landtransport än vad som eljest skett. Därigenom skulle underlaget för avgiftsuttagningen ytterligare minskas. Någon nämnvärd effekt torde enligt promemorian inte numera stå att vinna genom en avgiftsbeläggning. Däri anföras också som skäl mot en skyldighet att först i dagens läge ålägga flottningsförening avgiftsskyldighet att flottleder som redan nedlagts inte drabbats av en sådan påлага, trots att återställningsåtgärder är lika aktuella där.

I promemorian görs härefter gällande att flottningsverksamheten på annat sätt kan beredas tillfälle att lämna ekonomiskt bidrag till behövliga återställningsåtgärder. Härmed syftas på de belopp i form av överskottsmedel som i vissa fall kan vara tillgängliga i samband med att flottled avlyses. I promemorian framläggs förslag om att sådana medel får användas för åter-

ställningsåtgärder. Förslaget gäller också biflottleder som nedläggs. Häremot kan invändas att man vid avlysning av biflottleder, som sorterar under en huvudflottled, har svårigheter att särskilja de tillgångar och skulder som belöper på biflottleden. Invändningen är, framhålls det, emellertid av mindre betydelse beroende på att i de smärre biflottlederna något överskott sällan förekommer. Regeln är avsedd att få sin främsta betydelse vid avlysning av större flottleder. Vid beräkning av behållningen när det gäller del eller delar av flottled bör f. ö. kunna bortses från innestående pensionsbelopp och annat, som närmast är knutet till hela flottleder.

Härefter övervägs i promemorian att tillskapa en fast förvaltningsform för återställningsarbetena. I promemorian sägs härom bl. a. följande. Eftersom förvaltare ändå ofta utses vid avlysning av flottled för avveckling av flottningsföreningens angelägenheter kan det vara praktiskt att i förvaltarens hand lägga även ansvaret för återställningsåtgärder. Hans uppgift bör bli att inom ramen för de medel som kan ställas till hans förfogande verka för att flottleden återställs till de naturliga förhållandena. Strävan bör vara att inte endast sådana återställningsåtgärder vidtas som enbart syftar till att förebygga skada gentemot tredje man utan även sådana åtgärder som är till gagn exempelvis för fiske och naturvård. Förvaltaren bör göra upp en noggrann plan för återställningsåtgärder. Planen bör ange vilka åtgärder som bör prioriteras så att, om medlen inte räcker till, det klart framgår vilka åtgärder som enligt förvaltarens mening är mest angelägna. I första hand bör sådana åtgärder prioriteras som är ägnade att förebygga direkta skador.

Förvaltaren skall till en början disponera över de medel som kan uppkomma som överskott vid avlysningen. Han skall vidare i samråd med fiskeristyrelsen disponera över belopp som avsatts för vattendraget enligt 6:9 VL, och i förekommande fall enligt 2:8 VL. Möjligheter bör även finnas för förvaltaren att i någon utsträckning komma i åtnjutande av medel enligt 2:10 eller 4:14 VL. Vidare bör han i samråd med AMS få besluta om de bidrag, som styrelsen kan komma att avsätta för ändamålet. Även medel som kommuner kan komma att tillskjuta för återställningsåtgärder bör beaktas i planlägningsarbetet. Slutligen torde ekonomiska bidrag kunna komma i fråga från industrier som deltagit i flottningen. Förvaltaren bör sålunda bli den som samordnar intressena och med den överblick han får över förhållandena bör han kunna fatta beslut som bidragsgivande myndigheter m. fl. kan godta. Förvaltaren bör givetvis rälta sig efter de eventuella villkor som är förenade med bidrag.

Beträffande omfattningen av de medel som kan komma i fråga sägs följande i promemorian.

Avgifter enligt 6:9 VL inflöt år 1966 med ca 89 000 kr. (se bil. 4 i promemorian). Den ökande övergången till landtransport medför att avgiftsbeloppen minskar i framtiden. Under de närmaste åren kan man dock räkna med belopp överstigande 50 000 kr. Vidare finns hos fiskeristyrelsen ett fonderat

belopp, som kan användas för ändamålet, på i det närmaste 500 000 kr. Det bör emellertid anmärkas, att medlen enligt 6: 9 VL får användas endast inom de vattensystem för vilka de fastställts.

Från AMS' sida har stort intresse visats för återställningsåtgärder av det slag det här är fråga om. Svårigheter föreligger nämligen ofta att anskaffa arbetstillfällen för dem som friställs vid flottningsnedläggningen. Inte minst gäller detta avlässet belägna flottleder. Det torde därför kunna förväntas att, om arbetsmarknadssituationen inte undergår några genomgripande förändringar, AMS även i fortsättningen tillskjuter medel. Det förslag som läggs fram i promemorian undanröjer också det oklara rättsläget på området, vilket tidigare i någon mån kunnat verka återhållande på AMS' insatser. Avslutningsvis nämns att AMS redan nu tagit ianspråk uppemot 1 milj. kr. för ändamålet.

Från kommunhåll har intresse visats för att återställa vattendragen i sådant skick att fiske kan bedrivas där. Inte minst från turistsynpunkt kan det för kommuner te sig angeläget att skapa nya möjligheter för sportfiske. Vissa kommuner kan därför tänkas avsätta medel för nu nämnt syfte.

Vad slutligen gäller den behållning som kan finnas hos en flottningsförening efter avlysning varierar den starkt från fall till fall. Några säkra beräkningar kan därför inte göras. I de större flottlederna torde dock försäljningen av dess fasta egendom och båtar m. m. kunna inbringa ej oväsentliga belopp.

Eftersom medel kan komma i fråga från ett flertal håll, bör förvaltaren arbeta i nära kontakt med myndigheter, kommuner och andra av nedläggningen berörda intressenter. Lämpligen bör han snarast möjligt efter sitt förordnande kalla till sammanträde för behandling av de aktuella spörsmål.

Av övriga uppgifter som förvaltaren bör tilldelas utgör försäljningen av flottledens tillhörigheter den ofta viktigaste. Den kan i större flottleder bli både omfattande och tidsödande, inte minst på grund av det stora fastighetsinnehav som kan vara förenat med flottleden. Vidare kan avvecklingen av det inom flottningsföreningen uppbyggda pensionssystemet komma att åvila förvaltaren.

Eftersom länsstyrelsen utövar tillsyn över flottledens skötsel och underhåll ter det sig lämpligt att förvaltaren efter sitt uppdrag redovisar inför länsstyrelsen. Länsstyrelsen bör få till uppgift att i samband med granskningen av förvaltningen besluta om arvode till förvaltaren för dennes arbete i fråga om återställningsåtgärder.

Slutligen diskuteras i promemorian om inte ändringar i lagstiftningen bör vidtas även beträffande nedlagda flottleder, som ej avlysts. Vissa komplikationer från lagstiftningssynpunkt är emellertid, uppges det, förenade härmed på grund av att gällande lag förutsätter att flottlederna skall behållas i flottningsdugligt skick till dess avlysning sker. Därtill kommer att vem

som helst kan begära avlysning av flottled och att vattendomstolarna numera synes vara benägna medge avlysning redan kort tid efter nedläggningen, om utredning förebringas som utvisar att det inte kan bli aktuellt att återuppta flottningen. Från flottledsförbundets sida har uppgetts att ansökningar om avlysning sker i väsentligt större omfattning än tidigare. Sålunda kan det beräknas att det under år 1968 till vattendomstol lämnas in ansökningar om avlysning beträffande ca 500 utflottningsdistrikt i ca 300 flottleder motsvarande ca 5 000 km flottled. Mot bakgrund av det anförda kan det enligt promemorian förväntas att flottlederna, när flottningen är nedlagd, verkligen blir avlysta. Skäl anses därför föreligga att vidta lagändringar endast i fråga om avlysta flottleder.

Övertagande av flottledsanläggningar

Enligt promemorian föreligger behov av regler om rätt att överta övergivna flottledsbyggnader. Har exempelvis vattnet år efter år hållits uppdämt under vissa tider genom en flottningsdamm och översvämning nedströms på så sätt kunnat hindras, kan de som inrättat sig efter detta bli försatta i en ogynnsam situation, om dammen rivs ut. Motsvarande kan gälla en damm, som samtidigt tjänar som bro för en eller flera fastigheter. Möjligheter bör finnas för markägare att få överta underhållsskyldigheten efter prövning av vattendomstol.

Det i VL föreskrivna förfarandet att den som önskar ta bort anläggning måste ansöka härom hos vattendomstol är, framhålls det i promemorian, alltför omständligt i sådana fall då någons rätt inte förnärmas. Det erinras om att det inom vattenlagstiftningen finns exempel på att åtgärder får vidtas utan vattendomstols prövning, om allmän eller enskild rätt inte förnärmas.

Enligt promemorian kan många kvarlämnade byggnader i flottleder vara av sådan beskaffenhet att det inte är till olägenhet för någon, om de tas bort. Det kan exempelvis vara fråga om dykdalber eller ledaromar eller smärre rester av dammanläggningar. För att möjliggöra ett förenklat förfarande när det gäller bortskaffande av sådana och liknande byggnader föreslås, i överensstämmelse med motsvarande regel i 2: 20 VL, att domstolens prövning inte skall behövas, om sannolika skäl föreligger för att anläggning kan bortskaffas utan att allmän eller enskild rätt förnärmas.

I promemorian erinras slutligen om att det i 2: 26 och 6: 20 tredje stycket VL finns vissa bevisregler av innebörd att byggnadens ägare resp. flottningsföreningen är bevisningsskyldig i fråga om de före byggnadens tillkomst rådande förhållandena i vattnet. Eftersom det enligt promemoriaförslaget överläts åt vederbörande sakägare att själv avgöra om bortskaffandet av en anläggning för flottleden sannolikt medför skada för annan tillhörig fast egendom förordas en bevisregel av angivet slag även för de i detta

sammanhang aktuella fallen. Med hänsyn till syftet med de lagändringar som föreslås i fråga om återställningsåtgärder anses det i promemorian inte vara behövt att införa någon straffbestämmelse för det fall att någon bortskaffar egendom i avlyst flottled utan vattendomstolens medgivande i strid med de föreslagna bestämmelserna.

Sjunkvirke

I promemorian erinras om att det i litteraturen har anförts att virke utanför flottled är att betrakta som övergivet gods som kan tas i besittning av var och en, om det uppenbarligen sjunkit för lång tid sedan eller på annat sätt kommit ur ägarens besittning. Ägaren kan alltså inte anses ha uppgivit sin rätt, så snart virket sjunkit. Det får i varje särskilt fall bedömas, om virket fortfarande kan anses vara i någons ägo. Lagen den 22 april 1938 (nr 121) om hittegoods kan därvid komma att tillämpas. I promemorian framhålls att det är svårt att tillskapa klagörande regler om rätten till virke utanför flottled. Därför framläggs förslag bara såvitt avser flottgods i avlyst flottled.

I promemorian erinras vidare om att förespråkare funnits för den uppfattningen att virke sjunker årligen i så stor utsträckning att det från samhällsekonomisk synpunkt vore värdefullt om virket kunde i möjligaste mån omhändertas.

Det torde enligt promemorian vara uppenbart att sjunkningens omfattning minskat efter hand. Detta beror bl. a. på att biflottleder lagts ned i mycket stor utsträckning, att tungflytande sågtimmer numera i större utsträckning tas på bil eller järnväg och att flottningssäsongerna förlängts. Det bör också anmärkas att, av det virke som numera flottas, det i övervägande grad är det klena, mindre värdefulla virket som sjunker. Några helt tillförlitliga uppgifter om den genomsnittliga sjunkningen i våra flottleder torde inte stå att få. Vägledande kan dock vara en i Svensk flottledstidskrift nyligen publicerad uppgift, att sjunkningen i Ångermanälvens flodområde kan beräknas till 0,5 %.

I flottningföreningens intresse ligger givetvis att bärga allt virke i sådan utsträckning som det är ekonomiskt försvarbart. Närmast torde upptagning komma i fråga på områden där större timmeranhopningar förekommer, såsom vid sorteringsställen. Det kan enligt promemorian förväntas att flottningföreningen utför sådan verksamhet då man avser att lägga ned flottningen och senast vid avlysningen eller strax därefter i samband med avvecklingen av verksamheten. Efter avlysningen kan även sådan förvaltning som utses enligt 82 § FL eller någon av de flottande ha intresse av upptagning av sjunkvirke. Sedan viss tid förflutit efter avlysningen torde det kunna presumeras att de nu nämnda saknar intresse av att tillvarata sjunkvirket.

Det sjunkvirke som därefter ligger kvar antas i promemorian sakna större ekonomiskt värde. Med hänsyn till de kostnader som är förenade med upptagning av sådant virke kan någon kommersiell bärgningsverksamhet från utomstående knappast vara att förvänta. Virket kan emellertid vara till men för exempelvis strandägare eller fiskerätts- eller vattenrättsinnehavare. För strandägare kan också virket någon gång representera ett visst värde. Från dessa synpunkter kan det enligt promemorian vara motiverat med en utsträckt rätt för utomstående att ta upp och tillgodogöra sig virke som flottningsintressenterna inte kan ha nämnvärt intresse av. En sådan rätt skulle också kunna stimulera strandägare och andra till en ökad självverksamhet för undanröjande av de olägenheter sjunkvirket kan åsamka olika intressen. Väsentligt är också att rättsläget klarläggs på området.

Vad gäller den tid som bör förflyta efter avlysningen innan rätten att omhänderta virket övergår från de flottande till annan så bör denna enligt promemorian lämpligen kunna fastställas till ett år. Därefter bör varje strandägare eller annan som lider men av att virket kvarligger vara berättigad att fritt förfoga över detta. Om flottningsföreningen, förvaltare eller de flottande håller på med upptagning av sjunkvirke inom visst utflottningsdistrikt då ettårsfristen utlöper bör hinder föreligga för annan att bärga virket inom distriktet. Sådan upptagning bör för att kunna läggas till grund för en fördröjning av tidpunkten för äganderättens upphörande bedrivas i ej alltför obetydlig omfattning. Så snart upptagningen avslutats bör hindret anses bortfallet.

Enligt promemorian bör det anförda gälla även ilandflutet virke.

Bestämmelserna föreslås träda i kraft först ett år efter det de övriga lagändringarna trätt i kraft. Härigenom möjliggörs för tidigare flottande i avlysta flottleder att under en övergångstid tillvarata sjunkvirke eller ilandflutet virke.

Remissyttranden över departementspromemorian

Återställningsåtgärder

I fråga om behovet av återställningsåtgärder uttalar de remissinstanser som yttrat sig i frågan att det är önskvärt att sådana åtgärder snarast vidtas. Remissinstanserna vitsordar eller lämnar utan erinran promemorians synpunkter på nödvändigheten av att finna en lösning på frågan om ansvaret för återställningsåtgärderna.

Statens naturvårdsverk anser att tillgången på medel hos flottningsföreningarna är otillräcklig i de flesta fall. Bidragen från vissa fonder och från AMS utgör inte heller tillräckligt underlag för en så omfattande sanering som det här är fråga om. Naturvårdsverket föreslår därför att finansieringsfrågan tas upp till förnyad prövning. *Kommunförbundet* redovisar en lik-

nande uppfattning. *Västerbygdens vattendomstol* förklarar att förvaltarens möjligheter att genomföra sitt uppdrag i flertalet fall blir beroende av frivilliga bidrag. *Österbygdens vattendomstol* anser att sådana medel som anges i promemorian kommer att kunna ställas till förvaltarens förfogande för angelägna återställningsåtgärder.

Från flera håll betonas att återställandet av vattendragen i hög grad tillgodoser allmänna intressen. *Vattenöverdomstolen* anser att i den mån de medel som enligt förslaget kommer att stå till förvaltarens förfogande visar sig otillräckliga bör det ankomma på det allmänna att svara för kostnaderna. Denna uppfattning delas av *Mellanbygdens vattendomstol*, *länsstyrelserna i Västernorrlands och Jämtlands län* samt *Svenska skogsägareföreningars riksförbund* och *RLF*.

Övre Norrbygdens vattendomstol och *länsstyrelsen i Värmlands län* betraktar promemoriaförslaget som en dellösning. *Vattendomstolen* säger att en utrivning i något fall kan tänkas komma att hindras redan på den grunden, att medel inte finns för att täcka kostnaderna för ett ansökningsförfarande och för ersättning för eventuella skadeverkningar på grund av utrivningen. *Länsstyrelsen* tror att bestämmelserna inte blir tillräckligt effektiva så länge avlysning inte begärs i större utsträckning.

Kommunförbundet och *ett par länsstyrelser* anser att det egentligen borde åligga flottningsföreningarna att svara för återställningsåtgärderna men att det nu är för sent att lagstiftningssvägen åstadkomma någon lösning i den riktningen.

Av remissinstanserna är det bara *kammarkollegiet* som förordar ett system med flottgodsavgifter för att säkerställa återställningsåtgärderna vid eventuell framtida flottningsnedläggning.

Kollegiet anser att några principiella betänkligheter inte behöver möta mot att flottgodsavgifter tas ut. Kollegiet erinrar om den i 8: 23 VL fastslagna skyldigheten för städer och samhällen att till förekommande av vattenförorening låta avloppsvattnet undergå lägst s. k. låggradig rening. Ett annat exempel som åberopas utgör den år 1959 genomförda höjningen av regleringsavgifterna i 4: 14 VL. Kollegiet nämner också de krav om återställningsåtgärder som numera regelmässigt brukar uppställas när tillstånd meddelas till grustäkt enligt 18 § naturvårdslagen den 11 december 1964 (nr 822). Kostnaden för dessa åtgärder får enligt kollegiet bäras av exploatören. Kollegiet tror att en ny flottgodsavgift, även om den görs många gånger större än den som f. n. utgår enligt 6: 9 VL, har förhållandevis liten betydelse för frågan om övergång till landtransport av virket. En avgift på exempelvis 10 öre per m³ flottgodsk skulle inbringa omkring 800 000 kr. om året och skulle inte fördyra flottningsföreningarnas verksamhet med mer än i genomsnitt 1,4 %.

Mot bakgrund av dessa synpunkter föreslår kammarkollegiet att lagförslaget kompletteras med en föreskrift om skyldighet för flottningsförening-

en att årligen betala en flottgodsavgift om 10 öre per m³ flottgods, vilken avgift skall avsättas till en särskild fond hos flottningsföreningen. Fondens medel bör göras räntebärande och hållas avskilda från flottningsföreningens övriga tillgångar.

Österbygdens vattendomstol förklarar sig inte vidhålla sitt förslag från år 1963 om flottgodsavgifter främst mot bakgrunden av att i dagens läge, då flottlederna i ett flertal stora vattensystem redan blivit avlysta, svårigheter möter från rättvisesynpunkt att ålägga flottningsförening avgiftsskyldighet.

Enligt *Västerbygdens vattendomstol* kan ansvarighetsfrågan inte få någon rimlig lösning om inte staten i de fall annan inte önskar ta över ansvaret för viss vattenbyggnad inträder som ägare av de övergivna anordningarna. Staten skulle då få svara för anordningarnas underhåll och i förekommande fall begära deras utrivning. Härigenom skulle den orimliga skillnaden i ansvar för å ena sidan övergivna flottledsbyggnader och å andra sidan övriga vattenbyggnader undanröjas. En bestämmelse av detta innehåll skulle också på ett rimligt sätt ansluta till bestämmelsen i 6: 24 VL, enligt vilken flottledens tillhörigheter innan flottleden avlysts än att anse som allmän egendom. Bestämmelsen skulle också stå i överensstämmelse med statens allt större intresse för naturvård och fiske. En lagstiftning av nu antytt slag utsluter inte, framhåller domstolen, att flottledens behållna egendom bör användas för återställningsåtgärder.

Skogsstyrelsen, som delar uppfattningen i promemorian att flottgodsavgifter inte skall tas ut, påpekar att det med nuvarande lagstiftning finns vissa möjligheter för flottningsföreningarna att avveckla en del av flottledernas tillhörigheter och använda influerna medel för att indirekt påverka de sista årens flottningskostnader i sänkande riktning. Detta förhållande bör enligt styrelsen uppmärksammas vid utformningen av föreslagna lagändringar.

Enligt *AMS* är det av intresse från arbetsmarknadssynpunkt att återställningsarbetena i de avlysta flottlederna kan komma till stånd. Arbetena kan utföras av ortsbunden arbetskraft som eljest har svårigheter att få sysselsättning och investeringarna kan i ett vidare perspektiv anses ha god produktivitet.

I frågan om vilken förvaltningsform som bör väljas uttalar *kammarkollegiet* följande.

Mest tilltalande från allmän synpunkt hade måhända varit om vattendomstolen icke blott prövade om förutsättningar för flottledens avlysning är för handen utan även tog ställning till återställningsåtgärdernas omfattning och art. En opartisk bedömning av dessa frågor är nämligen önskvärd. En förutsättning för domstolens ställningstaganden i frågor om återställningsåtgärder är emellertid att medel kan frambringas för ändamålet. Även i övrigt torde, oberoende av finansieringsfrågan, vissa praktiska skäl tala för att frågor om återställningsarbetenas omfattning och närmare detaljer regleras i ett sammanhang med avvecklingen av flottledens tillhörigheter. Att föra in dessa frågor i avlysningsmålet skulle i hög grad tynga processen. Kolle-

giet har således i princip icke något att erinra mot förslaget att anförtro återställningsåtgärderna åt den särskilda förvaltaren för flottledens avveckling.

Länsstyrelserna i Jämtlands och Västernorrlands län samt Flottledsförbundet anser att förvaltare alltid skall utses. Enligt förstnämnda länsstyrelse är huvudanledningen härtill att förvaltaren förutsätts skola upprätta en plan för återställningsåtgärderna.

Återställningsarbetena avser till väsentlig del naturvården och fisket. Mot bakgrunden härav ifrågasätter *länsstyrelsen i Jämtlands län* om det är lämplig att förvaltaren skall ha rätt att besluta om behövliga återställningsåtgärder. Länsstyrelsen föreslår därför en föreskrift om att det skall ankomma på länsstyrelsen att i varje särskilt fall besluta om vilka återställningsarbeten, som skall utföras, och hur dessa arbeten bör bedrivas.

Inte heller *Flottledsförbundet* anser att förvaltaren bör anförtros uppgiften att besluta om återställningsåtgärderna. Flottledsförbundet föreslår i stället att beslutet om vilka återställningsåtgärder som skall utföras anförtros Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. Möjlighet skapas då att anförtro avgörandet åt särskilt lämpad myndighet som exempelvis naturvårdsverket. Ofta krävs en noggrann gradering av angelägenheten av olika i och för sig önskvärda åtgärder. En myndighet såsom naturvårdsverket har bättre möjligheter att svara för samordningen mellan olika intressen liksom mellan tänkbara anslagsgivande institutioner och myndigheter. Enligt Flottledsförbundet bör förvaltarens uppgifter således begränsas att omfatta, förutom avvecklingen, förslag till åtgärder och ansvaret för beslutade åtgärders utförande.

Länsstyrelsens roll innan avlysning sker belyses av *länsstyrelsen i Värmlands län*. Länsstyrelsen anser att det är nödvändigt att innan frågan om avlysning tas upp det klarläggs vilka kostnader återställningsarbetet kan väntas dra. Dessa kostnader måste sedan vägas mot de värden som skapas från naturvårds- och andra synpunkter genom återställningen. Utredningen bör enligt länsstyrelsen ske inom landskapsvårdsplaneringens ram. Det bör alltså ankomma på länsstyrelsen att utreda i vilka nedlagda flottleder som kostnaderna för återställning ter sig försvarbara med hänsyn till nyttan av åtgärderna och var förhållandena i övrigt med hänsyn till markägareintressen m. m. gör återställningsarbetena meningsfyllda.

Övre Norrbygdens vattendomstol anser att möjlighet bör finnas att hos länsstyrelsen överklaga förvaltarens beslut.

Enligt *vattenöverdomstolen* bör frågorna om förvaltarens ställning och tillsynen över förvaltningen samt om rätt att i vissa fall överklaga förvaltarens beslut uppmärksammas under det fortsatta lagstiftningsarbetet.

I promemorian framhålls i fråga om överskottsmedel hos flottningsförening att det vid avlysning av biflottleder är svårt att skilja mellan på biflottleden belöpande tillgångar och skulder och de på huvudflottleden be-

löpande men att frågan är av mindre betydelse, eftersom något överskott sällan förekommer i de smärre biflottlederna. *Flottledsförbundet* delar inte uppfattningen att frågan är av mindre betydelse och anför till stöd härför följande.

Förslaget skulle på ett onödigt och olyckligt sätt framtvinga skönsmässiga bedömningar. De s. k. biflottlederna ingår ofta i ett större flottledsdistrikt och i sådant fall saknas helt underlag för en fördelning av eventuella tillgångar och skulder på olika delar av flottledsdistriktet. Även för det fall att en biflottled utgör eget flottledsdistrikt är det svårt att skilja dess eventuella tillgångar och skulder från de övriga tillgångar och skulder som vederbörande flottningsförenings förvaltning omfattar. Flottningsföreningarnas tillgångar är i stor utsträckning knutna till den gemensamma förvaltningen av föreningens hela flottledssystem. Så är fallet med sådana fonder varom talas i 32 § flottningslagen. Skulder kan vara av allahanda slag. De mer betydande torde främst bestå dels av sådana som uppstått vid inrättande eller förbättrande av viss flottled och som därmed är knutna till visst flottledsdistrikt dels sådana som belastar hela verksamheten såsom exempelvis oamorterad anläggningskostnad för gemensam skiljeanläggning och pensionsåtaganden. Avlysning av biflottleder eller delar av flottleder torde, som hittills, i övervägande fall komma att grundas på att flottningen däri kan anses alldeles nedlagd. När utvecklingen gått därhän torde som regel några betydande till sådan flottled eller del av flottled knutna tillgångar ej finnas.

Eftersom möjligheten att använda eventuella överskott till återställningsåtgärder har den största praktiska betydelsen vid avlysning av större flottleder och därmed främst vid sådan avlysning som samtidigt innebär att flottningsföreningen upplöses, föreslår *Flottledsförbundet* att behållningen skall tilläggas någon fond hos flottningsföreningen eller, om föreningen samtidigt upplöses, användas enligt bestämmelser som meddelas av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t förordnar. En sådan begränsning i förhållande till förslaget i promemorian skulle enligt förbundet i praktiken inte komma att medföra att förvaltaren begränsas i sina möjligheter att verka för återställningsåtgärder. Den medför också att förvaltarens övertagande av flottledens tillhörigheter, liksom hittills, i praktiken begränsas till de fall då avlysning sker efter prövning hos Kungl. Maj:t för en total avveckling av ett flottledssystem. Däremot bör enligt förbundet särskild förvaltare vid alla avlysningsfall utses för att verka för återställningsåtgärder inom ramen för de medel som ställs till förvaltarens förfogande.

Domänstyrelsen föreslår att flottningsförenings överskottsmedel bara får användas vid avlysning av större flottleder och främst vid sådan avlysning som samtidigt innebär att flottningsföreningen upplöses.

I fråga om användningsområdet för överskottsmedel från flottningsföreningar anför *skogsstyrelsen* följande.

Det finns även andra användningsområden för överskottsmedel vilka ur skoglig synpunkt framstår som kanske än mer näraliggande än naturvårdande och fiskevårdande åtgärder. Även om nedläggning av en flottled är

klart motiverad utifrån ekonomiska synpunkter kan det nämligen inte undvikas att vissa skogsägare får vidkännas förluster. Vid hittillsvarande avlysningar har det förekommit ersättningar från kraftintressenterna som kunnat användas för sådana vägbyggnader och anordningar som är ägnade att mildra de mest påtagliga ogynnsamma verkningarna av transportomläggningen. I några fall har det också förekommit att statsmedel använts för dylikt ändamål genom att förhöjt statsbidrag lämnats till skogsvägbyggnader aktualiserade genom transportomläggningen. Ersättningarna från kraftintressenter visar emellertid en tendens att minska och om de skulle upphöra eller bli otillräckliga för här berörda åtgärder bör enligt skogsstyrelsens uppfattning den avlysta flottledens eventuella återstående tillgångar kunna användas även för detta ändamål.

Beträffande tillämpningsområdet för lagstiftningen anser *kammarkollegiet* att en reform i princip måste begränsas till de flottleder, som ännu är i bruk, och att frågan om återställningsåtgärder i redan nedlagda flottleder får lösas i annan ordning.

Vattenöverdomstolen framhåller önskvärdheten av att återställningsåtgärderna får avse även de delar av ett flodområde som förut varit flottled men där flottleden avlysts tidigare och återställningsåtgärder inte i full utsträckning vidtagits i samband med avlysningen.

Sveriges Skogsägareföreningars Riksförbund anser att förvaltare bör få utses även i redan före lagändringen nedlagda flottleder. Dessa kan i annat fall bli mer försummade än som är nödvändigt. Liknande uppfattning redovisas av *RLF*. Återställningsåtgärder i sådana flottleder kan dock enligt *RLF* inte komma till stånd om inte det allmänna tillskjuter nödvändiga medel.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län understryker önskvärdheten av att flottningföreningen i god tid underrättar myndigheter om sina planer på nedläggning av flottled. En nedläggning av en större flottled får vittgående återverkningar för det allmänna på skilda områden. För iordningställande av vattendraget i dess förutvarande skick är det särskilt angeläget att från planläggningssynpunkt samråd kan ske så tidigt som möjligt.

Samma önskemål framförs av *Sveriges Skogsägareföreningars riksförbund*.

Flottledsförbundet ifrågasätter om inte flottande bör i lag åläggas att i god tid till myndighet anmäla planer på transportomläggning.

Övertagande av flottledsanläggningar

Uttalandet i promemorian om behovet av rättsskydd för tredje man vid bortskaffande av flottledsbyggnaden har mottagits positivt av remissinstanserna eller lämnats utan erinran. Flera remissinstanser anser att reglerna om tredje mans rättsskydd bör införas direkt i 6: 28 VL utan hänvisning till 2: 34.

Mellanbygdens vattendomstol påpekar att möjligheten att överta underhållet till en flottledsbyggnad enligt förslaget står öppen endast sedan an-

sökan gjorts om tillstånd att bortskaffa byggnaden. Domstolen föreslår att den skadelidande får rätt att överta underhållsskyldigheten för flottledsbyggnaden utan att ansökan om dess utrivning behöver avvaktas. Domstolen anser att även äganderätten skall kunna övergå på detta sätt. *Vattenöverdomstolen* framhåller att den som övertar underhållsskyldigheten för framtiden bör betraktas som byggnadens ägare. Eljest kan han inte med nuvarande formulering av 2: 34 första stycket VL begära utrivning av byggnaden om ändrade förhållanden framdeles medför att han vill bli fri från underhållsskyldigheten.

I fråga om det föreslagna kravet på »synnerlig skada» hos fastigheten för rätt att överta anläggningen ställer sig *vattenöverdomstolen* kritisk. Domstolen menar att det bör få ankomma på vattendomstolen att med hänsyn till omständigheterna avgöra om byggnaden skall rivas eller om underhållet skall överlåtas på annan. *Kammarkollegiet* redovisar en liknande inställning. Kollegiet drar fram det tänkta fallet att ägaren av den mark på vilken flottningsdammen ligger anser sig lida men av att byggnaden finns där och därför ansöker om tillstånd att få riva ut den. Motsätter sig t. ex. ägare av marken vid den ovanför liggande sjön utrivningen, ställs domstolen inför en svår situation. Domstolen kan enligt promemoriaförslaget vägra utrivningen bara om denna medför synnerlig skada för de vid sjön belägna fastigheterna. Enligt kollegiets mening bör prövningen i det läget vara förutsättningslös. Kollegiet ifrågasätter om det inte i motiven borde uttalas, att kraven på skada på annans fasta egendom av naturliga skäl inte kan sättas så höga, när det gäller en utrivning av flottningsdamm. *Österbygdens vattendomstol* framhåller som otillfredsställande att man av den, som vill bortskaffa en flottledsanläggning, bara kräver att han lider men medan man fordrar att den, som vill överta underhållet, skall visa synnerlig skada på fastigheten. En sådan regel anser domstolen vara i och för sig ägnad att medföra viss kapitalförstöring.

Österbygdens vattendomstol finner det osäkert, om någon för att tillgodogöra sig vatten kan åberopa 2: 15 VL för rätten att begagna sig av byggnad i avlyst flottled. Domstolen anser att det bör övervägas i vad mån möjlighet bör skapas att för sådant ändamål få överta flottledsdamm eller annan anordning. *Sveriges skogsägareföreningars riksförbund* understryker vikten av att markägare, som på grund av att damm tas bort eller att dämning upphör kan få sin åkerjord eller annan fast egendom skadad av befarad vårflod, får möjlighet att hos vattendomstol begära att dämningrätt till skydd mot vårflod bibehålls. Förbundet anser att medel bör få avsättas till en särskild fond för framtida underhåll av sådana dammar.

Enligt *vattenöverdomstolen* är det tveksamt om det i 6: 28 VL behöver införas några mera detaljerade bestämmelser om ersättningskyldighet för

den nya innehavaren. Vattenöverdomstolen anser att det kan överlämnas till vattendomstolens bedömande huruvida den som övertar underhållet av anläggningen skall utge ersättning till någon som anses lida skada genom att anläggningen bibehålls. Vattenöverdomstolen uttalar i sammanhanget att den nye innehavaren bör bli ersättningskyldig åtminstone till den som tidigare fått årlig ersättning för flottningsskada som orsakats av flottledsanläggningen.

I fråga om behovet att meddela särskilda föreskrifter när det gäller bortskaffande av flottledsbyggnader framhåller *Österbygdens vattendomstol* att borttagandet av en dammtröskel i ett vattendrag, då vid flottledsbyggnadens tillkomst funnits en naturlig tröskel, kan medföra att vattnet kommer att avsänkas om inte föreskrifter meddelas. *Naturvårdsverket* påpekar i sammanhanget att man vid utrivning av dammar bör tillse att vattenföringen blir tillräcklig för befintliga avloppsutsläpp. Landskapsbildningen kan också enligt verket bli lidande vid mindre väl överlagda avtappningar.

Sveriges skogsägareföreningars riksförbund är kritisk mot den föreslagna bestämmelsen att domstolsprövning inte behövs, om sannolika skäl föreligger för att anläggning kan bortskaffas utan att allmän eller enskild rätt förnärmas. Bestämmelsen skulle kunna leda till att dammanläggningar som behövs för skydd mot vårflod raseras utan att markägarna har velskap om sådana planer. Förbundet föreslår därför att berörda markägare underrättas före utrivningen eller att domstolen i samband med avlysningsbeslutet åläggs att underrätta markägarna om den möjlighet som föreligger att hos vattendomstol ansöka om rätt att underhålla dammar och sköta sådan dämning som behövs till skydd mot vårfloden.

När det gäller sistnämnda bestämmelse ifrågasätter *fiskeriintendenten i nedre norra distriktet* om den som lider skada och därför tar bort en anläggning skall vara bevisningsskyldig beträffande de före bortskaffandet rådande förhållandena, eftersom dessa förhållanden är onaturliga och under stark förändring på grund av förfallande flottledsbyggnader. *Fiskeriintendenten i mellersta distriktet* undrar om bevisningsskyldigheten behövs annat än för större anläggningar. Sådan skyldighet kan eljest medföra att anläggning, vars bortskaffande inte förnärmar allmän eller enskild rätt, hindras.

Enligt *vattenöverdomstolen* bör under den tid som förvaltaren omhänderhar flottledens egendom flottledsanläggning inte få bortskaffas utan förvaltarens medgivande dels därför att denne måste ha kontroll över flottledens egendom, dels emedan han har att tillse att all flottledsegendom med något värde realiserar så att influtna medel kan användas till återställningsarbeten. För det fall som avses i nuvarande 6:28 VL torde det emellertid räcka med att förvaltaren underrättas om ansökningen. Det torde nämligen få anses uteslutet att vattendomstolen mot förvaltarens

bestridande lämnar medgivande som i lagrummet avses. I fråga om sådant fall som avses i det föreslagna tredje stycket av 6: 28 VL bör förslaget enligt vattenöverdomstolen kompletteras med en bestämmelse om att medgivande från förvaltaren behövs om förvaltare utsetts för flottleden och dennes arbete ej slutförts.

Sjunkvirke

Förslaget om rätt att tillvarata sjunkvirke och ilandflutet virke har mottagits i huvudsak positivt. På några punkter är dock meningarna delade.

Enligt *vattenöverdomstolen*, som anser det önskvärt att upprensningen av sjunkvirke och ilandflutet virke blir så effektiv som möjligt, saknas anledning att begränsa rätten att uppta sådant virke till strandägare eller annan som kan lida men av virkets kvarlämnande. Vattenöverdomstolen föreslår därför att rätt att uppta virket och fritt förfoga över det skall tillkomma var och en.

Övre Norrbygdens vattendomstol framhåller att det i många fall då virkesupptagning pågått efter ettårsfristen kan bli föremål för tvekan, när pågående upptagning skall anses ha upphört. Viss tidsfrist bör därför knytas även till upptagningens avslutande.

Domänstyrelsen anser såväl den föreslagna tidsfristen som den geografiska begränsningen till utflottningsdistrikt mindre lämpliga. Styrelsen anför följande.

Sjunkvirket är normalt ej jämnt utspritt över hela flottleden utan ofta koncentrerat till vissa platser. I flera älvar är sjunkvirket ofta koncentrerat till magasinområden eller varpnings- och bogseringssträckor. Vidare är flottningssäsongen ofta så lång, att endast kort tid står till förfogande för sjunkvirkesupptagning. Om flottningen läggs ned, kan en stor del av året utnyttjas för upptagning av sjunkvirke och det kan bli av värde att ha tillgång till detta arbete för en del av den personal som kan tänkas bli friställd vid flottningens upphörande.

Det är i dag icke möjligt att med säkerhet bedöma på vilka områden en väl organiserad sjunkvirkesupptagning kan göras lönsam och ej heller över vilken tidrymd det kan bli önskvärt att utsträcka dessa arbeten.

Styrelsen får i anledning av ovanstående föreslå, att 73 § FL ges en sådan innebörd, att strandägare eller annan som kan lida men av virkets kvarlämnande får upptaga och fritt förfoga över detta sedan tre år förflutit efter flottledens avlysning. Har förvaltare ej utsetts föreslås förfoganderätten för strandägare eller annan inträda redan då ett år förflutit efter flottledens avlysning. Om flottningsföreningen, de flottande eller den avlysta flottledens förvaltare tillkännagett att de ej längre har för avsikt att tillvarata sjunkvirke inom en flottled eller del därav bör den fria förfoganderätten till virket lämpligen inträda så snart dylikt tillkännagivande skett.

Liknande synpunkter framförs av *Dalelflvarnes flottningsförening*.

Skogsindustriernas samarbetsutskott påpekar att den nämnda koncentrationen av timmer medger utnyttjande av speciella anordningar och melodier samt en systematisk genomgång av flottleden. Det kan i sådana fall vara rationellt — inte minst från personalsynpunkt — att utsträcka bärgningsperioden under flera år. Utskottet föreslår därför att virket får tillvaratas först sedan flottningsföreningen, de flottande eller förvaltaren tillkännagett att upptagning genom intressenternas försorg ej skall ske. *Flottledsförbundet* åberopar ungefär samma skäl som domänstyrelsen och utskottet. Förbundet föreslår att virket får upptas då förvaltaren tillkännagett att han eller virkesägaren inte vidare avser att ta upp sjunket virke.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län förordar i likhet med *skogsvårdsstyrelsen i länet* en längre tidsfrist än ett år.

Ändrade vattenhushållningsbestämmelser vid dammanläggningar

Frågan huruvida avlysning av en flottled påkallar ändring av de vattenhushållningsbestämmelser, som gäller för kraftverks- och regleringsföretag, behandlas av *vattenöverdomstolen*, som anför följande.

I tillståndsdomar rörande sådana företag har nämligen ofta föreskrivits, att kraftintresset är skyldigt att framläppa för flottningen erforderligt vatten. Särskilt i de stora norrländska flottlederna erfordras ofta avsevärda vattenmängder för flottningens behov. Om flottleden avlyses kan domarnas ordalydelse formellt synas ge kraftverksägarna rätt att fritt förfoga över flottningsvattnet. Onekligen skulle kraftverksägarna därigenom göra en obehörig vinst, då såväl villkoren för företaget som ersättning för skador orsakade av detta bestämts under antagande av att flottningen bibehålles. Får kraftverksägarna fritt förfoga över flottningsvattnet kan således uppstå skador som icke beaktats. Förhållandena i och vid vattendraget har ofta anpassats efter den vattenframläppning som sedan lång tid tillbaka tillämpats med hänsyn till flottningen. En förändring av vattenföringen kan medföra stora olägenheter för skilda intressen, bl. a. fiske och naturvård. Behov kan därför föreligga att som en följd av en flottledsavlysning ändra tidigare meddelade hushållningsföreskrifter för kraftverks- och regleringsföretag.

Vattenöverdomstolen framhåller som önskvärt att sådana regler meddelas, av vilka otvetydigt framgår att efter avlysning av flottled även den som lider men av en ändrad vattenhushållning vid byggnad i vatten kan påkalla ändrade hushållningsbestämmelser. Någon begränsning av den befogenhet, som enligt 2: 31 VL nu tillkommer staten och kommun, bör inte ske. Rätt till ersättning bör enligt vattenöverdomstolen tillkomma kraftverksägaren endast i sådana fall då de nya hushållningsbestämmelserna innebär en faktisk inskränkning i den rätt, som tillkom honom innan flottningen upphörde.

Också *Österbygdens vattendomstol*, *kammarkollegiet* och *naturvårdsver-*

ket framhåller behovet av lagregler för omprövning av fastställda vattenhushållningsbestämmelser. Domstolen anser att frågan bör beaktas vid den allmänna översynen av VL.

Departementschefen

Inledning

Som ett led i den pågående rationaliseringsprocessen inom skogsbruket sker i ökande omfattning en övergång från flottning till landtransport. Detta avspeglar sig klart i statistiken över flottningssträckornas längd. Sålunda minskade flottningssträckorna under åren 1950—1967 med ungefär 18 000 km. Tidigare var det huvudsakligen biflottleder som lades ned. Under den senaste tiden har emellertid flottningen lagts ned eller beslut fattats om nedläggning av flottningen också i några av de större flottlederna, såsom Indalsälven, Ljungan och Ljusnan. Utvecklingen tyder på att flottningen kan komma att upphöra även i andra större flottleder.

Det är främst av företagsekonomiska skäl som man går över till landtransport. Sålunda medger landtransport kontinuerlig råvarutillförsel till industrin under hela året. Lagerhållningen kan på så sätt minskas. Det kan vidare bli ekonomiskt fördelaktigt att gå över till att barka och sortera virket i centrala anläggningar vid industrierna. Sjunkningsförlusterna bortfaller. Lövved transporteras bäst landvägen. För kraftindustrin medför övergången den fördelen att flottningsvattnet kan användas för att producera kraft.

En övergång från flottning till landtransport kan som närmare utvecklas i det följande få verkningar på naturvårdens och fiskets områden. Men övergången påverkar även t. ex. sysselsättningsförhållandena samt järnvägs- och vägtrafiken. En nedläggning av flottningen kan sålunda få vittgående återverkningar för det allmänna. Som flera remissinstanser framhåller är det därför angeläget att berörda myndigheter på ett tidigt stadium får kännedom om de flottandes planer på en nedläggning av flottningen. Så snart en övergång från flottning till landtransport börjat planeras bör de flottande underrätta länsstyrelsen om planerna. Detta kan lämpligen ske genom förmedling av flottningsföreningen. Härigenom kan länsstyrelsen se till att de frågor som har samband med nedläggningen blir behandlade på ett allsidigt sätt exempelvis i planeringsrådet. Ofta kan det vara ändamålsenligt att företrädare för AMS, statens järnvägar, statens vägverk samt fiske- och naturvårdsmyndigheter bereds tillfälle att delta i behandlingen av frågorna. Ibland kan det vara lämpligt att tillsätta en för ändamålet särskilt avpassad arbetsgrupp. Föreskrift om underrättelseskyldigheten bör tas in i VL.

Återställningsåtgärder

Efter hand som övergången från flottning till landtransport fortskridit har främst från naturvårds- och fiskerihåll krav rests på att flottlederna sedan de avlysts skall återställas i ett för dessa intressen tillfredsställande skick. Det har också ansetts angeläget att åtgärder vidtas så att kvarvarande flottledsanordningar inte orsakar skada för tredje man. Alla slags åtgärder i nu nämnda syften kallas i det följande återställningsåtgärder.

Troligen är det fisket som orsakas den största olägenheten, om en flottled ej återställs i lämpligt skick. Kvarvarande flottningsdammar hindrar fiskens vandringar. Fisken kan fastna i otäta skibord. Behålls flottningsdammarna utan tillsyn, kan de också utnyttjas för olovlig dämning i syfte att omhänderta den fisk som blir kvar på det torrlagda området. Genom traktorrensning, som gjorts för att underlätta flottningen, har fiskens uppehållsmöjligheter beskurits. Från fiskerihåll har även hävdats att nya uppehållsplatser för laxartad fisk bör skapas.

Kostnaderna för återställningsåtgärderna är svåra att beräkna. Sannolikt torde kostnaderna uppgå till minst 1 å 2 milj. kr. i var och en av de större flottlederna om fiskefrämjande åtgärder tas med.

För att bl. a. klarlägga frågan om vem som är eller bör vara ansvarig för återställningsåtgärderna såväl ekonomiskt som när det gäller att utföra åtgärderna har som förut anförts en promemoria upprättats inom justitiedepartementet.

För bedömandet av spørsmålet om ansvaret för återställningsåtgärder är frågan om äganderätten till flottledsanordningarna sedan flottleden avlysts av intresse. Först bör erinras om att bl. a. byggnader och anläggningar, som förvärfvas för flottleden eller flottningens ombesörjande, tillhör flottleden som sådan och inte flottningsföreningen. Föreningen bara förvaltar flottledens tillhörigheter. Så länge flottning bedrivs, svarar föreningen för skötsel och underhåll av flottledsanordningarna. För skador av dessa är de flottande — och inte föreningen som sådan — ansvariga. I fråga om nedlagda eller avlysta flottleder lämnar varken VL eller FL något besked om ansvaret för flottledsanordningarna.

I promemorian avvisas tanken på att staten skulle vara att anse som ägare till flottledsanordningarna sedan flottleden avlysts. Anordningarna antas vara allmän egendom bara så länge flottleden utgör ett allmänt kommunikationsmedel. Inte heller anses det att flottledsanordningar i flottled som avlysts tillfaller markägaren. I promemorian framförs i stället den uppfattningen att flottledsanordningarna saknar ägare, sedan flottningsföreningen upplösts eller, om förvaltare utsetts för avveckling av föreningen, förvaltaren slutfört avvecklingen. Mot denna uppfattning har någon remisskritik inte framförts. Jag ansluter mig till vad som har anförts i promemorian i denna del.

Det som anförts nu innebär att det inte finns något ansvarigt rättssubjekt för flottledsanordningarna, om flottled avlysts. Om endast en del av en flottled avlyses, torde motsvarande gälla i fråga om den avlysta delen.

Med tanke på de olägenheter som är förenade med ett rättsläge av nu angiven innebörd har, som tidigare nämnts, Österbygdens vattendomstol i skrivelse till Kungl. Maj:t år 1963 föreslagit att en mindre avgift läggs på allt flottgods som framförs i allmän flottled för att täcka kostnaderna för återställningsåtgärder. Enligt förslaget skulle avgiften tillföras en för hela landet gemensam fond.

I promemorian tas emellertid avstånd från tanken på en flottgodsavgift av antytt slag. Som skäl härför anføres att en avgift ungefär motsvarande den fiskeavgift som utgår enligt 6: 9 VL endast inbringar omkring 80 000 kr. årligen och att, om större avgifter påförs flottningsföreningarna, detta i vissa fall kan leda till en snabbare övergång till landtransport än som annars skulle ha skett och därmed en ytterligare minskning av avgiftsunderlaget. Vidare åberopas som skäl mot en avgiftsbeläggning att flottled som redan har nedlagts inte drabbas av sådan pålaga, fastän återställningsåtgärder är lika aktuella i en sådan led.

Av remissinstanerna har kammarkollegiet förordat en flottgodsavgift. Kollegiet anser att en sådan bör utgå med 10 öre per m³ flottgods. På så sätt skulle, säger kollegiet, avgifter komma att i dagens läge inflyta med ca 800 000 kronor årligen. Enligt kollegiets förslag skall avgifterna avsättas till en särskild fond hos flottningsföreningen.

Till stöd för sitt förslag hävdar kollegiet att en flottgodsavgift, även om den är större än den fiskeavgift som normalt utgår, inte behöver vara av avgörande betydelse för frågan om övergång till landtransport.

Jag anser det rimligt att flottningsföreningarna, som i regel under en följd av år bedrivit flottning, i möjligaste mån svarar för att flottlederna återställs i lämpligt skick sedan flottningen upphört. Tanken på en flottgodsavgift ligger därför nära till hands. En sådan avgift har dock vissa nackdelar. Bl. a. torde man inte kunna bortse från att den kan medföra en snabbare övergång till landtransport. Jag anser att man därför i första hand bör söka finna en annan form för att finansiera återställningsåtgärderna.

Redan i 1946 års flottningsutrednings betänkande föreslogs att tillgängliga medel hos flottningsförening skulle efter avlysning få användas till att i lämplig omfattning återställa vattendragets naturliga utseende. Förslag av ungefär motsvarande innebörd framlades, som tidigare nämnts, år 1967 av de huvudsakliga flottningsintressenterna i Ljungan, Gimån och Indalsälven.

F. n. gäller att flottningsföreningens behållning skall efter avlysning tilläggas någon fond hos föreningen eller, om föreningen samtidigt upplöses, tillfalla viss myndighet för att användas till att främja skogsvården inom flottledsområdet. Enligt promemorieförslaget skall behållningen i stället användas för återställningsåtgärder. Förslaget utgår från att eventuell be-

hållning skall räknas fram även för biflottled och komma till omedelbar användning inom denna.

Förslaget har mottagits positivt av remissinstanserna. Endast beträffande frågan om behållning skall framräknas även vid avlysning av biflottled råder delade meningar. Flottledsförbundet menar att förslaget i denna del framtingar skönsmässiga bedömningar. Biflottlederna ingår nämligen ofta i ett större flottledsdistrikt, och då saknas enligt förbundet underlag för en fördelning av tillgångar och skulder. Också i det fall att biflottleden utgör ett eget flottledsdistrikt föreligger svårigheter att skilja dessa tillgångar och skulder från övriga sådana som flottningsföreningens förvaltning omfattar. Detta beror enligt förbundet på det förhållandet att tillgångarna i stor utsträckning är knutna till den gemensamma förvaltningen för hela flottledssystemet. Så är exempelvis fallet med underhålls- och pensionsfonderna. Även skulderna är på motsvarande sätt knutna till visst flottledsdistrikt eller till hela flottledsverksamheten. Flottledsförbundet föreslår mot bakgrund av det anförda att behållning skall tilläggas i första hand någon fond hos flottledsföreningen och komma till användning först när föreningen upplöses.

För egen del ansluter jag mig till uppfattningen att en lagändring bör genomföras, som ger möjlighet att ta i anspråk behållning hos flottningsförening för återställningsåtgärder.

Beträffande den särskilda frågan huruvida behållning bör framräknas även vid avlysning av biflottled har jag viss förståelse för flottledsförbundets synpunkter. Eftersom tillgångarna och skulderna i regel inte är knutna direkt till biflottleden, måste föreningen vid en avlysning av sådan led ofta göra en skönsmässig uppskattning för att kunna räkna fram behållningen. Detta innebär onekligen en komplikation för föreningen.

Det finns dock starka skäl för den lösning som valts i promemorian. Även om någon behållning ofta inte uppkommer i fråga om biflottleder, kan det antas att behållningen för vissa biflottleder kan komma att uppgå till icke oväsentliga belopp, t. ex. genom försäljning av sådana längs flottleden belägna fastigheter, som hör till flottleden. Det är också framför allt i biflottlederna som återställningsåtgärder är aktuella, särskilt när det gäller fisket. Det är vidare angeläget att åtgärderna vidtas så snart som möjligt efter flottledsavlysningen. Flottledsförbundets förslag innebär att behållningen skulle kunna tas i anspråk först sedan huvudflottleden avlysts. Tidpunkten härför kan vara mycket avlägsen. I sådant fall kommer medlen att fonderas för en obestämd tid utan garanti att de kommer till bruk för återställningsåtgärder i den del av flottleden till vilken de kan hänföras. Det kan också komma att visa sig svårt att intressera utomstående att göra ekonomiska insatser för att återställa biflottled, så länge det inte är något så när klarlagt huruvida flottningsföreningen förfogar över medel som kan användas för ändamålet.

Mot bakgrund av det anförda anser jag att, om biflottled eller annan del av flottled avlyses, föreningen bör vara skyldig att utreda om behållning föreligger i fråga om den avlysta delen och i sådant fall avsätta medel för återställningsåtgärder. Flottningsföreningen bör vid framräkning av behållningen i biflottled eller del av flottled i regel kunna bortse från den för hela flottleden gemensamma pensionsfonden. I övrigt bör såväl beträffande tillgångar som skulder en skälighetsuppskattning göras.

Skogsstyrelsen påpekar att det finns vissa möjligheter för flottningsföreningarna att avveckla en del av flottledernas tillhörigheter och använda influtna medel på sådant sätt att de sista årens flottningskostnader minskar. Ett sådant förfarande skulle givetvis strida mot syftet med de lagförslag som här läggs fram i fråga om återställningsåtgärder. Med hänsyn till det starka intresse som visats från flottningsföreningarnas sida för problemet att återställa flottlederna i lämpligt skick anser jag emellertid att det inte finns någon större anledning att befara ett sådant illojalt förfaringssätt. För att skapa enhetliga regler mellan olika flottningsföreningar anser jag emellertid att frågan bör regleras i FL. Jag förordar därför att i denna tas in en föreskrift om att medel som inflyter genom försäljning av fastigheter eller annan egendom som tillhör flottleden får avsättas till en fond för återställningsåtgärder. Jag återkommer till denna fråga i specialmotiveringen.

Jag övergår nu till frågan om vem som bör åläggas ansvar för att återställningsåtgärder i avlyst flottled kommer till stånd och hur åtgärderna närmare skall finansieras. Eftersom bestämmelser saknas i fråga om ansvaret för återställningsåtgärder föreslås i promemorian att en fast förvaltningsform tillskapas.

Enligt 82 § FL får länsstyrelsen, om skäl föreligger, utse särskild förvaltare att överta avlyst flottleds tillhörigheter och vidta de åtgärder som behövs med dessa. I promemorian föreslås att sådan förvaltares uppgifter utvidgas till att avse också ombesörjande av återställningsåtgärder i flottleder. Förvaltaren föreslås få rätt att besluta om sådana åtgärder inom ramen för de medel som erhålls vid försäljning av flottledens tillhörigheter eller eljest ställs till hans förfogande. I promemorian räknas med att han skall få disponera över bl. a. föreningens överskottsmedel, fiskeavgifter som avsatts för vattendraget enligt 6: 9 VL, regleringsmedel enligt 4: 14 VL, medel som AMS avsätter för återställningsåtgärder samt kommunala bidrag. I frågor om återställningsåtgärder skall förvaltaren samråda med berörda myndigheter, kommuner och andra intressenter.

Den i promemorian valda principlösningen av ansvarighetsfrågan har under remissbehandlingen i huvudsak inte föranlett någon erinran. Endast Västerbygdens vattendomstol uttalar sig kritiskt och menar att denna fråga inte kan få någon tillfredsställande lösning, om inte staten inträder som äga-

re av de övergivna flottledsanordningarna och svarar för deras underhåll eller begär deras utrivning när detta behövs.

Om staten åläggs ägaransvar för övergivna flottledsbyggnader blir staten omedelbart skadeståndsskyldig gentemot tredje man för alla skador som förorsakas av anordningarna. Arbetsinsatsen för underhåll eller andra åtgärder med anordningarna skulle bli betydande. Jag kan därför inte biträda den av vattendomstolen hävdade uppfattningen.

Enligt min mening innebär förslaget att utvidga förvaltarens arbetsområde till att omfatta även återställningsåtgärder en från praktiska synpunkter ändamålsenlig lösning av frågan om ansvaret för återställningsåtgärder. På så sätt blir det möjligt att låta den person som sköter avvecklingen av flottleden få ansvaret även för att flottleden återställs på lämpligt sätt. Jag godtar därför promemorieförslaget i denna del.

Finansieringsfrågan är av avgörande betydelse för förvaltarens möjligheter att lösa sina uppgifter på ett tillfredsställande sätt. Frågan har också under remissbehandlingen av promemorian tilldragit sig stort intresse. Många remissinstanser betraktar förslaget i promemorian om finansieringen endast som en dellösning. De framhåller att medelstillgången hos flottningsföreningen kommer att bli otillräcklig i de flesta fall. De hävdar också att bidragen från vissa fonder och AMS inte utgör tillräckligt underlag för en så omfattande sanering som det är fråga om. Naturvårdsverket och Svenska kommunförbundet anser att frågan bör utredas vidare. Flera remissinstanser betonar att ett återställande av vattendragen tillgodoser allmänna intressen. Visar det sig att de medel som kommer att stå till förvaltarens förfogande inte räcker till, bör det enligt dessa remissinstanser ankomma på det allmänna att svara för kostnaderna.

Enligt min mening bör framtida återställningsåtgärder i ännu ej nedlagda flottleder i första hand bekostas av flottningsföreningarnas medel. I de större flottlederna kan man räkna med att försäljningen av föreningens egendom, särskilt vid flottleden belägna fastigheter, inbringar så stora belopp att de möjliggör återställningsåtgärder i avsevärd omfattning. I andra fall däremot kan det vara svårare att få fram medel som behövs. Vissa flottningsföreningar kan komma att upphöra utan att någon behållning föreligger. I de flottleder som redan lagts ned och där flottningsföreningarnas verksamhet upphört finnas inga medel att ta i anspråk från flottningsförening. Däremot finns vissa möjligheter att använda fiskeavgifter och regleringsmedel enligt 6:9 resp. 4:14 VL. Även kommunala medel och medel från industrier som tidigare berörts av flottningen kan tänkas komma i fråga. Men även om möjligheterna att få fram medel enligt det nu föreslagna finansieringssystemet är uttömda återstår ändå en möjlighet att få återställningsåtgärder vidtagna. Behovet av sådana åtgärder torde nämligen inte sällan sammanfalla med AMS' intresse att skapa arbetsmöjligheter i samma trak-

ter, t. ex. i avlägset belägna biflottleder. Det är emellertid inte möjligt att förutse det verkliga behovet förrän lagstiftningen på området varit i kraft en tid. Som framgår av det anförda talar dock mycket för att de angelägnaste återställningsåtgärderna kan bli vidtagna med hjälp av det skisserade systemet. Jag anser det därför inte nödvändigt att i detta sammanhang ta upp frågan om tillskott genom allmänna medel i annan form än som nyss berörts.

I promemorieförslaget ges förvaltaren rätt att besluta om återställningsåtgärderna. Viss remisskritik har framförts på denna punkt. En remissinstans föreslår sålunda att det skall ankomma på länsstyrelsen att i varje särskilt fall besluta om vilka återställningsarbeten som skall utföras och hur dessa arbeten bör bedrivas. Flottledsförbundet anser att beslutanderätten skall anförtros Kungl. Maj:t eller särskild förordnad myndighet, såsom naturvårdsverket.

För min del vill jag peka på betydelsen av att medel kan komma att tillföras förvaltaren i olika omgångar. Förvaltaren bör ha möjlighet att snabbt sätta i gång ett aktuellt arbete genom att ta i anspråk de medel som influtit. Hans verksamhet skulle fördröjas om han vid olika tillfällen måste invänta en myndighets beslut. Det skulle också vara olägligt om myndigheten skulle fatta sitt beslut först när alla medel hopsamlats. Jag anser därför den smidigaste lösningen vara att förvaltaren tilldelas beslutanderätten. Till de befogenheter som denna beslutanderätt inrymmer återkommer jag i specialmotiveringen.

Detta utesluter emellertid inte att en administrativ myndighet, lämpligen länsstyrelsen som utövar tillsyn över flottningsverksamheten, får möjlighet att påverka utvecklingen. Sålunda bör den nu föreliggande redovisningsskyldigheten för förvaltaren beträffande flottledens tillhörigheter utvidgas till att avse även återställningsåtgärder. Vidare bör i FL införas en rätt att föra talan hos länsstyrelsen mot förvaltarens beslut i fråga om återställningsåtgärder.

Enligt promemorian tar den föreslagna lagstiftningen sikte på återställningsåtgärder i enbart avlysta flottleder. Skälet härtill är att vem som helst kan begära avlysning av flottled, och att vattendomstolarna numera synes vara benägna att medge avlysning redan kort tid efter nedläggningen om sådan utredning företes som utvisar att det inte kan bli aktuellt att återuppta flottning. Från lagstiftningssynpunkt är det också komplicerat att vidta åtgärder beträffande nedlagda flottleder, som inte avlysts. Gällande lag förutsätter nämligen att flottlederna skall behållas i flottningsdugligt skick till dess avlysning sker. På grund av det anförda godtar jag vad som anförts i promemorian i denna del. När det gäller redan före lagändringen avlysta flottleder eller delar av sådana bör — såsom också föreslås i promemorian — möjlighet öppnas för länsstyrelse att utse förvaltare. En bestämmelse här om bör tas upp bland övergångsbestämmelserna.

Övertagande av flottledsanläggningar

Enligt 6: 28 VL i dess nuvarande lydelse kan strandägare eller annan efter ansökan hos vattendomstol få tillåtelse att när flottled avlysts ta bort byggnader och anläggningar, som kan vara till men för honom, med rätt att fritt förfoga över det bortskaffade.

Bestämmelsen motsvaras beträffande byggande i vatten av reglerna i 2: 34 VL men är vidare till sin innebörd. Enligt 6: 28 kan sålunda var och en som kan lida men av att byggnaden bibehålls ansöka om borttagande eller utrivning medan enligt 2: 34 endast ägaren till byggnaden tillagts sådan rätt.

Något rättsskydd för tredje man finns inte föreskrivet när det gäller bortskaffande av flottledsbyggnader. I 2: 34 VL däremot finns bestämmelser om sådant skydd i fråga om exempelvis dammbyggnader för vattenreglering. Om byggnadens borttagande skulle medföra synnerlig skada för annan tillhörig fast egendom, kan domstolen efter åtagande av ägaren till sådan egendom förordna att byggnaden inte får tas bort samt föreskriva viss underhållsskyldighet för fastighetsägaren och ålägga honom att fullgöra vad som beträffande byggnaden i övrigt enligt lag åligger byggnadens ägare. Blir allmänna intressen lidande, får också staten åta sig underhållsskyldighet. När ägare av fast egendom ålagts att underhålla annan tillhörig byggnad i vatten, skall denna skyldighet antecknas i fastighetsboken. Som framgår av det anförda är det inte fråga om något övertagande av äganderätten till byggnaden.

Enligt promemorian föreligger behov av motsvarande skydd för tredje man i flottningsslågstiftningen. Som exempel nämns att de som under en längre tid inrättat sig efter de vattenståndsförhållanden som uppkommer genom flottningen eller de som blivit beroende av en flottningssdamm som samtidigt tjänar som bro blir försatta i en ogynnsam situation om byggnaden rivs ut. Mot bakgrund härav delar jag den uppfattning som kommit till uttryck i promemorian att möjlighet bör finnas för skadelidande att få överta anläggningen efter prövning av vattendomstol.

Promemoriaförslaget utgår från den i 2: 34 VL intagna ståndpunkten att endast ägare av fast egendom, som vållas synnerlig skada genom byggnadens borttagande, är berättigad att överta den aktuella anläggningen. Som framhållits under remissbehandlingen kan en sådan bestämmelse te sig inkonsekvent, eftersom enligt 6: 28 VL den som vill bortskaffa en flottledsanläggning bara behöver visa att han lider men av att byggnaden är kvar. För att fastighetsägaren skall få rätt att överta anläggningen bör därför annat krav inte uppställas än att fastigheten skadas, om anläggningen skaffas bort. Ett avstående från kravet på att fastigheten skulle kunna orsakas synnerlig skada gör det möjligt att låta vattendomstolen på ett friare sätt avgöra om byggnaden skall rivas eller om underhållet skall överlåtas på annan.

Vad i övrigt gäller kretsen av dem som bör få möjlighet att överta anläggningen har under remissbehandlingen ifrågasatts om inte sådan rätt bör tillkomma också den som vill tillgodogöra sig vattnet vid anläggningen.

I 2: 15 VL finns bestämmelser för det fall att någon för tillgodogörande av vatten vill begagna sig av annan tillhörig vattenbyggnad. Reglerna torde inte vara tillämpliga när det gäller flottledsbyggnad i avlyst flottled. I vart fall skulle avsevärda tolkningssvårigheter uppkomma. Enligt min mening finns skäl att beträffande flottledsbyggnad öppna en möjlighet av motsvarande slag som finns i 2: 15 VL. Inte sällan torde t. ex. en flottningsdamm erbjuda goda regleringsmöjligheter för ett nedanliggande mindre kraftverk. Det kan innebära en viss kapitalförstöring, om möjlighet inte ges kraftproducenten att överta dammen. Jag anser därför att sådan möjlighet bör införas i lagen. Detta innebär emellertid inte att den som övertar dammen får rätt att utöva reglering i enlighet med flottningsutslaget. Vederbörande måste — liksom den eller de fastighetsägare som övertar anläggningen för t. ex. reglering till skydd mot vårfloden — ansöka om rätt härtill enligt de regler som gäller för vattenreglering.

Rätt att överta flottledsanläggning i avlyst flottled bör av vattendomstolen kunna tillerkännas även staten och kommun. Dessa kan ha intresse härav från fiskevårds- och naturvårdssynpunkt. I sistnämnda hänseende kan intresset vara knutet till att bevara exempelvis en dammanläggning med bibehållen vattenyta.

Genom bestämmelserna i 2: 34 andra stycket VL kan, som nämnts, skyldigheten att underhålla och sköta vissa dammbyggnader överföras till annan. Äganderätten övergår däremot inte. När det gäller flottledsbyggnader ligger saken annorlunda till. Sedan flottleden avlysts torde, som förut anförts, anläggningarna sakna ägare. Med hänsyn härtill bör inte bara skyldigheten att underhålla anläggningen utan hela äganderätten överföras. Ansvar för underhållet bör innebära att ägaren skall underhålla byggnaden så att fara inte uppkommer för allmän eller enskild rätt.

Genom att överta äganderätten till anläggningen kan den nye ägaren bli ersättningsskyldig i förhållande till dem som lider skada av att anläggningen bibehålls. Om ersättning för skada och intrång skall utgå får bedömas från fall till fall. Ersättningen får bestämmas enligt reglerna i 9 kap. VL. Har skadan en gång ersatts av de flottande torde i regel ny ersättning inte behöva utgå för samma skada. Några lagregler om det nu sagda behövs inte.

Enligt promemoriaförslaget liksom enligt 2: 34 VL utgör ansökan om att ta bort anläggning en förutsättning för prövning av frågan om ett övertagande av anläggningen. Om någon framställning inte görs om utrivning eller det dröjer avsevärd tid, kan anläggningen förfalla och under tiden orsaka skada. För att den som är berättigad härtill skall utan tids-

utdräkt få överta äganderätten bör möjlighet öppnas till detta utan att ansökan om byggnadens utrivning behöver avvaktas.

Bestämmelser bör ges om möjlighet för vattendomstol att meddela behövliga föreskrifter i fråga om bortskaffande av flottledsanläggning och beträffande rätt för annan att utföra arbetet om den nye ägaren inte fullgör vad som ålagts honom. Dessutom bör efter förebild i 2: 34 den föreskriften införas att anmälan om äganderättsövergången skall göras till inskrivningsdomaren när innehavare av fast egendom övertar anläggningen.

Vidare bör finnas en rätt att under vissa förutsättningar bortskaffa flottledsanläggning utan medgivande från domstol. Som förutsättning härför bör gälla att sannolika skäl föreligger för att byggnad kan tas bort utan att allmän eller enskild rätt förnärmas. Dessutom bör krav uppställas om medgivande av förvaltare, om sådan är utsedd, för att domstolsprövning inte skall behövas. Vidare bör den som bortskaffat anläggning utan föregående prövning vara bevisningsskyldig beträffande de förhållanden som rådde före bortskaffandet.

Från en remissinstans har farhågor yppats att regeln om rätt att underlåta domstolsprövning leder till att dammanläggningar som behövs för skydd mot vårfloed raseras utan att markägare har vetskap om sådana planer. Jag vill med anledning härav framhålla att sådana dammar givetvis inte får rivras ut utan domstols medgivande, eftersom allmän eller enskild rätt annars skulle förnärmas. Som ett återhållande moment verkar också den föreslagna bevisregeln.

Sjunkvirke

Bestämmelserna i FL om rätt att ta upp sjunkvirke eller ilandflutet virke gäller endast så länge flottleden inte är avlyst. Efter avlysningen får — i brist på bestämmelser härom — ägarna av flottgodset eller förvaltaren anses vara berättigade att ta upp virket. Har lång tid förflutit efter avlysningen utan att något anspråk gjorts på flottgodset, får detta sannolikt betraktas som övergivet med rätt för var och en att ta det till vara.

För att göra det möjligt för utomstående att på ett tidigt stadium ta upp övergivet sjunkvirke eller ilandflutet virke i avlyst flottled och för att klarlägga rättsläget på området föreslås i promemorian att strandägare eller annan som kan lida men av virkets kvarlämnande sedan viss tid förflutit från avlysningen får ta upp virket och använda det. Tidsfristen är satt till ett år efter avlysningen. Om flottningsföreningen, de flottande eller förvaltaren vid fristens utgång tar upp virke inom visst utflottningsdistrikt, övergår rätten att ta upp virket först sedan verksamheten inom distriktet avslutats.

De flesta remissinstanserna har inte haft något att invända mot pro-

memorieförslaget i denna del. Några har emellertid framfört erinringar. Sålunda har vattenöverdomstolen ansett att rätt att ta upp virket inte bör inskränkas till strandägare och den som lider men av att virket lämnas kvar utan att rätten bör tillkomma var och en. Från flottnings- och skogsintressenter har framförts önkemål om att tidsfristen förlängs eller att virket får tas upp först sedan medgivande lämnats av flottningsföreningen, förvaltaren eller de flottande.

Enligt min mening bör lagstiftningen på området utformas så att virkesägarna efter avlysning av en flottled får skälig tid på sig att ta till vara i leden kvarvarande virke. Först därefter bör rätten att ta i anspråk virket övergå på annan än virkesägarna. Främst sådana som kan lida men av att virket lämnas kvar bör därvid komma i fråga.

Sjunkvirkesmängderna varierar givetvis i de olika flottlederna. I vissa leder har en anhopning av sjunkvirke skett på många ställen t. ex. vid inlandsskiljeställe, i andra förekommer inte anhopning av timmer i större utsträckning. Sjunkningsförlusterna kan där vara procentuellt mindre. Flottningssäsongsens längd kan också variera i olika leder. Är den regelmässigt mycket lång, har tillfälle i regel inte funnits att i någon nämnvärd grad bärga sjunkvirke. Det nu anförda talar för att en relativt lång tid ofta bör stå till de flottandes förfogande. Därigenom kan också den personal, som blir friställd vid flottningsens upphörande, under viss tid beredas tillfälle till fortsatt arbete inom sitt fack.

Den angivna variationen i fråga om den tid som behövs för virkesupptagning talar i och för sig för att rätten för annan än virkesägare att ta upp virket i första hand görs beroende av medgivande från t. ex. de flottande eller förvaltaren och att en mycket lång tidsfrist sätts ut som yttersta gräns. Å andra sidan är det enligt min mening angeläget att rättsläget blir så klart som möjligt i framtiden. Detta åstadkommes bäst genom att enbart en tidsfrist sätts ut att löpa från tidpunkten för avlysningsbeslutet. Det senare alternativet bör enligt min mening väljas. I likhet med domänstyrelsen anser jag att fristen bör bestämmas till tre år. Härigenom blir det möjligt för virkesägare och flottningsförening att bärga allt virke av värde innan äganderätten övergår. Något skäl att bibehålla den i promemorian föreslagna regeln för det fall att virkesupptagning pågår vid tidsfristens utgång föreligger därför inte.

En lösning av problemet på angivet sätt hindrar givetvis inte att flottningsföreningen, de flottande eller förvaltaren kan lämna medgivande till virkesupptagning före tidsfristens utgång.

Vattenöverdomstolens förslag att vem som helst skall ha rätt att ta upp sjunket eller ilandflutet virke kan givetvis vara ägnat att få skadevällande virke snabbare avlägsnat. Öppnas denna möjlighet att ta upp virke för alla, behövs emellertid regler för exempelvis ilandtagning och uppläggning av virket på annans mark. Motsvarande fordras inte när det gäller strand-

ägare, och inte heller torde det i regel behövas för t. ex. fiskerättsinnehavare. Jag anser därför att rätten att ta upp virket bara bör tillkomma strandägare eller annan som lider men av att virket ligger kvar.

Fråga om ändrade vattenhushållningsbestämmelser vid dammanläggningar

Under remissbehandlingen har ifrågasatts, huruvida avlysning av flottled påkallar ändring av de vattenhushållningsbestämmelser som gäller för kraftverks- och regleringsföretag.

I tillståndsdomar för sådana företag har ofta föreskrivits att kraftintresset är skyldigt att släppa fram det flottningsvatten som behövs. Avlyses flottleden, kan domarna enligt vad vattenöverdomstolen framhåller tolkas på sådant sätt att de ger kraftverksägarna rätt att fritt förfoga över flottningsvattnet. Såsom vattenöverdomstolen påpekar skulle kraftverksägarna däri-genom göra en »obehörig vinst», eftersom såväl villkoren för företaget som ersättning för skadorna på grund av detta bestämts under antagande av att flottningen bibehålls. Får kraftverksägarna fritt förfoga över flottningsvattnet kan skador uppkomma som inte beaktats. Förhållandena i och invid vattendraget har ofta anpassats efter den vattenframläppning som sedan lång tid tillbaka tillämpats med hänsyn till flottningen. Särskilt fisket, naturvården och avloppsföretagen kan vållas skador genom en förändring av vattenföringen. Detta gäller främst nedströmsverkningarna.

Vattenöverdomstolen har i sitt remissyttrande efterlyst regler som otvetydigt ger den som lider men av en ändrad vattenhushållning rätt att påkalla ändrade hushållningsbestämmelser.

För egen del vill jag framhålla att rätt att påkalla ändrade hushållningsbestämmelser föreligger redan enligt nuvarande regler i VL. Sälunda finns i VL ett generellt förbud att innehålla vatten vid dammbyggnad så att nedströms befintliga intressen skadas. Även om viss dämningshöjd är bestämd får nämligen enligt 2: 30 VL det tillrinnande vattnet inte utan särskild rätt därtill innehållas till förfång för allmänna eller enskilda intressen som är beroende av vattnets lopp nedströms om dammen. Och ofta torde domen i fråga om vattenhushållning inte kunna anses innefatta någon sådan rätt. Stämningssvågen kan en skadelidande få prövat om den som utövar dämningssvågen förfar i strid med 2: 30 VL.

Innehålls flottningsvattnet utan uttryckligt stöd av sådan särskild rätt måste också hushållningsbestämmelserna vid kraftverksbyggnaden åtminstone efter avlysningen anses ha blivit ofullständiga. Detta kan gälla förhållanden såväl uppströms som nedströms dammanläggningen. Skadelidande kan då i stämningsansökan under åberopande av 2: 31 andra stycket VL hos vattendomstolen påkalla ändring av vattenhushållningsbestämmelserna. Om flottningsvatten ej längre släpps fram och skada däri-genom uppkommer, kan vattendomstolen i förhållandet mellan parterna och deras rättsinnehavare

fastställa sådana bestämmelser som förebygger skadan. De fastställda bestämmelserna får dock inte ändra vad som lagligen kan gälla, och de får inte heller förnärma tredje mans rätt.

Om det kan anses påkallat med hänsyn till vandringsfiskens framkomst eller är önskvärt från naturvårds- eller hälsosynpunkt, finns ytterligare möjlighet för staten och kommun att begära omprövning av vattenhushållningsbestämmelserna. Bestämmelserna i 2: 31 första stycket VL, jämfört med 2: 9 samma lag, torde nämligen vara tillämpliga även i de fall då ändrade vattenhushållningsregler behövs med anledning av att flottning upphör. Bestämmelserna är visserligen begränsade till ändamålet men torde ändå täcka de mest betydelsefulla fall som kan bli aktuella.

Som vattenöverdomstolen framhåller torde rätt till ersättning vid ändring av vattenhushållningsbestämmelserna bära tillkomma kraftverksägaren bara i sådana fall då de nya bestämmelserna innebär en faktisk inskränkning i den rätt som tillkom honom innan flottningen upphörde.

Skulle de nu angivna reglerna, i motsats till vad jag tror, i tillämpningen leda till att syftet med det nyss anförda inte tillgodoses, förutsätter jag att den nyligen tillsatta utredningen med uppgift att se över vattenlagen även tar upp de i detta sammanhang aktuella frågorna till behandling.

Författningsförslag

I enlighet med det anförda har inom justitiedepartementet upprättats förslag till

- 1) lag om ändring i vattenlagen,
- 2) lag om ändring i lagen den 19 juni 1919 (nr 426) om flottning i allmän flottled,
- 3) lag om ändring i lagen den 22 april 1938 (nr 121) om hittegoods.

Förslagen torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

Specialmotivering

Förslaget till lag om ändring i vattenlagen

2 KAP.

9 §.

Departementschefen. I nuvarande lydelse av 2: 9 VL anges att staten eller kommun har rätt att i eller invid vattendrag, där till följd av naturförhållandena eller uppförd byggnad fiskens upp- och nedgång hindras, för fiskens framkomst anordna särskild fiskväg eller eljest vidta anstalter för fiskets

främjande. Staten eller kommun får även ta i anspråk det vatten som behövs för ändamålet.

Enligt promemorian kan tveksamhet råda om bestämmelsen är tillämplig i fråga om allmän flottled (jfr 2: 38, 6: 8 och 6: 9 VL). Regeln torde dock gälla beträffande byggnader i vattendraget, så snart avlysning skett. Bestämmelsen föreslås enligt promemorian bli kompletterad såvitt avser avlyst flottled bl. a. så att staten eller kommun får rätt vidta fiskefrämjande åtgärder även om fiskens upp- eller nedgång ej hindras. Som exempel på sådana åtgärder nämns återställande av de naturliga förhållandena i ett vattendrag, där traktorrensning förekommit. Den i promemorian intagna ståndpunkten har föranlett en ny paragraf, 6: 29 VL.

Från fiskerihåll har förslaget hälsats med tillfredsställelse. Även jag anser att förslaget är av värde.

Den föreslagna kompletteringen så att fiskefrämjande åtgärder kan företas även om fiskens upp- och nedgång inte hindras till följd av naturförhållandena eller uppförd byggnad kan emellertid — som vattenöverdomstolen framhåller — enklast genomföras genom att denna förutsättning för paragrafens tillämpning får utgå ur 2: 9. På så sätt kommer visserligen villkoret att bortfalla oavsett om vattendraget haft flottled eller inte. Någon nämnvärd olägenhet härav torde emellertid inte uppkomma för kraftintressenterna eller andra. Dessutom uppkommer en viss förbättring för fiskeintresset. I departementsförslaget har därför den angivna förutsättningen fått utgå ur 2: 9 VL.

6 KAP.

27 §.

Gällande rätt. Enligt första stycket i denna paragraf får allmän flottled avlysas av vattendomstol där sådana omständigheter yppas att flottningen kan anses vara alldeles nedlagd. Uppstår eljest fråga om avlysning av allmän flottled, ankommer ärendet enligt andra stycket på Kungl. Maj:ts prövning »efter ty för dylika frågor särskilt är stadgat».

I motiven till flottningslagstiftningen uttalas att flottled kan avlysas av Kungl. Maj:t exempelvis om förefintligheten av allmän flottled utgör hinder för ett vattendrags förändring till allmän farled eller för anläggande av företag, på vilket expropriationslagstiftningen är att tillämpa.

Promemorian. De ansökningar om avlysning som Kungl. Maj:t under de senaste åren haft att ta ställning till har tillkommit på helt andra grunder än de i lagmotiven angivna. De flottande har från transportekonomisk synpunkt på sätt förut redovisats funnit det nödvändigt att övergå från flottning till landtransport. Detta kan visserligen ske utan formellt avlysningsbeslut men flottningsintressenterna har funnit behov av sådant beslut bl. a. för att

flottningsförening eller förvaltare skall få möjlighet att tillvarata det ekonomiska värdet i flottledens anläggningar.

Mot bakgrund av denna utveckling har Kungl. Maj:t medgivit avlysning i dessa fall. Den praxis som sålunda utbildat sig stämmer emellertid inte helt överens med ordalagen i 6: 27 andra stycket VL och de knapphändiga motiven. För att undanröja denna oklarhet föreslås i promemorian en viss ändring av lagtexten.

I promemorian tas upp ett problem som i den praktiska tillämpningen uppkommit i fråga om kompetensfördelningen mellan Kungl. Maj:t och vattendomstolarna. Ansökan till Kungl. Maj:t har stundom innehållit begäran om avlysning även av biflottled till eller del av huvudled, varvid flottningen varit alldeles nedlagd i biflottleden eller delen av huvudleden.

Av praktiska skäl har det i promemorian ansetts lämpligt att Kungl. Maj:t i samband med prövningen av avlysning av huvudflottleden även tar upp till prövning frågan om avlysning av sådana mindre avsnitt av flottleden, där flottningen är alldeles nedlagd.

För att länsstyrelsen, som efter avlysning har att utse förvaltare, snabbt skall få kännedom om avlysningsbeslutet föreslås i promemorian att avskrift av beslut om avlysning skall tillställas länsstyrelsen.

Departementschefen. Enligt första stycket i paragrafen är sökandekretsen när det gäller avlysning av allmän flottled inte begränsad. Detta betyder att såväl myndigheter som enskilda är berättigade att begära avlysning. Å andra sidan föreligger ingen skyldighet för flottningsförening, de flottande eller annan att tillse att flottled blir avlyst. Eftersom flera av de framlagda förslagen förutsätter att avlysning sker, är det angeläget att ansökan om avlysning görs till vattendomstol så snart flottningen är alldeles nedlagd. Begär inte flottningsföreningen eller de flottande avlysning, får det i första hand anses ankomma på kammarkollegiet eller länsstyrelse att svara här för.

Med viss smärre redaktionell ändring av paragrafen i övrigt ansluter jag mig till de i promemorian upptagna förslagen.

28 §.

Departementschefen. Enligt nuvarande lydelse av 6: 28 första stycket VL får bara den som kan lida men av att flottledsanläggning bibehålls ansöka om att ta bort den. För att ge förvaltaren en sådan ställning som gör det möjligt för honom att arbeta effektivt har i lagförslaget i enlighet med några remissinstansers önskemål rätten att göra ansökan utvidgats till att avse även förvaltaren. Stat och kommun har också givits sådan rätt.

29 §.

Departementschefen. Enligt 2: 9 VL har staten eller kommun rätt att vidta vissa åtgärder till gagn för fisket, naturskyddet och hälsovården. I

förevarande paragraf har samma befogenhet tillerkänts förvaltaren såvitt gäller avlyst flottled.

Förvaltaren kommer att fungera endast en begränsad tid. För skador, som till följd av åtgärder enligt paragrafen uppkommer efter hans mandattid, kan ersättning inte utkrävas. Det är därför angeläget att förvaltaren inte vidtar några mera vittgående åtgärder på området. Beräknas åtgärderna få framtida skadeverkningar bör i stället staten eller kommun ställa sig som sökande i målet.

11 KAP.

17 §.

Departementschefen. Tidigare har jag föreslagit att förvaltaren får rätt att vidta sådana åtgärder som avses i 2: 9 VL. Lämpligen bör mål härom behandlas som ansökningsmål. 11: 17 18. har kompletterats i enlighet härmed. Om målet kan avgöras med bindande verkan mot viss eller vissa sakägare som är beroende av utgången bör dock målet kunna omvandlas till stämningssmål (11: 61 andra stycket VL).

Enligt förslaget i 6: 28 öppnas möjlighet för olika intressenter att överta äganderätten till flottledsbyggnad i avlyst flottled oavsett om ansökan gjorts om utrivning av byggnaden. Punkten 18 har utformats så att den täcker även det fallet då enbart ansökan om övertagande görs.

35 §.

Departementschefen. I mål enligt 6: 28 om ansökan att bortskaffa flottledsanordning eller om rätt att överta flottledsbyggnad har staten eller kommun enligt lagförslaget möjlighet att stå som sökande antingen i egenskap av skadelidande eller med utnyttjande av den särskilda rättsställning som tillförsäkras staten eller kommun i det föreslagna lagrummet. Motsvarande rättsställning har staten och kommun i fråga om åtgärder enligt 2: 9 VL, som gäller även i fråga om avlysta flottleder. Men de kan också ha intresse av att uppträda som sakägare när annan står som sökande. 35 § har därför kompletterats så att i mål av nu nämnda typer, när det gäller avlysta flottleder, kammarkollegiet skall få sig tillsänt ansökningshandlingar och kungörelse och vara berättigat att föra det allmännas talan. Kommun har också fått motsvarande talerätt för att kunna tillgodose allmänna intressen.

Däremot har jag inte funnit skäl utvidga talerätten till att avse mål om avlysning vid vattendomstol.

36 §.

Departementschefen. Fiskeristyrelsen bör få sig tillställt ett exemplar av ansökningshandlingarna och kungörelsen i mål om avlysning vid vattendomstol. På så sätt kan fiskeristyrelsen på ett tidigt stadium påbörja planeringen

av tilltänkta återställningsåtgärder beträffande fisket. Likaså bör styrelsen få dessa handlingar i mål om utrivning av flottledsanordningar, övertagande av dessa eller om vidtagande av åtgärder enligt 2:9 VL i avlyst flottled (11: 17 18.). Som naturvårdsverket anfört är det obehövt att verket tillställs handlingarna, eftersom planeringen på naturvårdssidan kommer att äga rum inom länsstyrelsen. För länsstyrelsen räcker det med att en avskrift av beslutet tillställs denna på sätt som föreslagits i 6: 27 tredje stycket.

I mål enligt 11: 17 18. bör handlingar av förevarande slag översändas också till förvaltare enligt 82 a § och kommun som berörs av företaget.

Förslaget till lag om ändring i lagen om flottning i allmän flottled

25 §.

Departementschefen. Syftet med den nu aktuella lagstiftningen är främst att tillse att den behållning från flottningsföreningen som finns kvar efter avvecklingen kommer till användning för återställningsåtgärder. Det är angeläget att behållningen inte minskas genom en förtida avveckling i syfte att nedbringa flottningskostnaderna de sista åren. Paragrafen har därför kompletterats på sådant sätt att behållningen av medel, som inflyter vid försäljning av flottledens såsom allmän betraktad egendom, skall kunna avsättas till en särskild fond för återställningsåtgärder. Sådana medel skall även kunna avsättas till en understödsfond. Som senare framhålls är det angeläget att flottningsföreningarna fullgör sina pensionsåtaganden.

Den nu i paragrafen förekommande föreskriften att medlen skall avsättas till underhållsfonden eller användas till framtida båtnad för flottleden har reviderats. Först om särskilda skäl föreligger äger länsstyrelsen förordna att medlen skall tillföras underhållsfonden eller eljest användas på nyssnämnt sätt. Ett sådant skäl föreligger först och främst då medel avsatts i tillräcklig omfattning till fonden för återställningsåtgärder och understödsfonden. För att avgöra om behövligen medel avsatts krävs en utredning härom från länsstyrelsens sida. Utredningen får vara av överslagsmässig karaktär. Ett annat skäl för att medlen ej skall tillföras fonden för återställningsåtgärder utgör det förhållandet att försäljningen görs för anskaffning av annan motsvarande egendom för flottleden eller för investering i för flottleden bestående anordningar av ungefär motsvarande framtida kapitalvärde som det avyttrade. Har investeringsobjektet huvudsakligen bruksvärde och sålunda mindre kapitalvärde, medför det sist sagda att den större delen av försäljningssumman får gå till fonden för återställningsåtgärder och den mindre delen får användas till investering. Ytterst blir det i sådana fall en skälighetsbedömning från länsstyrelsens sida. Hänsyn bör därvid i någon mån kunna tas till den rationaliseringsvinst investeringen innebär. Särskilt i det fall det framtida kapitalvärdet är mycket lågt bör något

större andel än vad en strikt tillämpning av den angivna principen leder till kunna påföras investeringsobjektet.

Beträffande mera vanligt förekommande försäljningar för anskaffning av motsvarande egendom bör länsstyrelsen kunna lämna ett generellt medgivande för flottningsföreningen att få avsätta medlen till underhållsfonden eller användas till gagn för flottleden.

32 §.

Departementschefen. I paragrafen har fastslagits att det för varje flottningsförening skall finnas en särskild fond för återställningsåtgärder, om medel enligt 25 § avsätts härför. Det har inte ansetts nödvändigt att länsstyrelsen utfärdar reglementariska regler för fonden.

Det blir förvaltarens sak att avgöra när medlen i fonden för återställningsåtgärder får tas i anspråk. Kan medlen hänföras till försäljning av egendom vid exempelvis biflottled som avlyses skall medlen användas för återställningsåtgärder där.

73 och 74 §§.

Departementschefen. Uppkommer tvist om rätten till virke mellan strandägare och andra får tvisten lösas vid allmän domstol. Önskar någon som är berättigad att ta upp virket få prioritet att bärga det, torde möjlighet stå öppen till det genom att han ansöker hos länsstyrelsen enligt kommerskollegiums kungörelse den 20 september 1841 angående »rättigheter och skyldigheter för dem, vilka upptaga gods, som av ägare blivit övergivet».

82 §.

Departementschefen. I promemorian föreslås att behållning hos flottningsföreningen skall användas för återställande av de naturliga förhållandena i och invid vattendraget. Några remissinstanser har påpekat att de problem som aktualiseras genom avlysningen inte alltid löses bäst genom att vattendraget återställs i naturligt skick. Många gånger kan fiske- och naturskyddsintressena tillgodoses bättre, om medlen utnyttjas för att helt eller delvis bevara de förhållanden som flottledsanordningarna skapat. Jag delar denna uppfattning.

Inte bara från fiske- och naturvårdssynpunkt är det angeläget att återställningsåtgärder vidtas. Det är också nödvändigt att återställningsåtgärder vidtas som syftar till att förebygga skada eller olägenhet gentemot tredje man. I regel är åtgärder av sådant slag de mest angelägna och bör prioriteras.

Det nu angivna syftet med återställningsåtgärderna har fått komma till uttryck i lagtexten.

Enligt den föreslagna paragrafen får återställningsåtgärder vidtas i vattendraget och intilliggande område. På så sätt möjliggörs utrivning av t. ex. flottningsrännor även på längre avstånd från vattendraget.

I promemorian framhålls att någon behållning i regel inte kommer att finnas sedan återställningsåtgärder vidtagits. Skulle någon gång så bli fallet, föreslås medlen få användas främst till väginvesteringar för att kompensera de fastighetsägare som menligt påverkas av en transportomläggning från flottning till landtransport och som på annat sätt inte blivit gottgjorda. Medlen kan enligt promemorian även tänkas böra användas för skogsvårdsändamål inom flottledsdistriktet. Jag ansluter mig till det anförda. Enligt min mening bör Kungl. Maj:t fatta beslut om användningssättet i varje särskilt fall.

Vid upphörande med en verksamhet med så långvariga traditioner som flottningens och som dessutom givits en närmast offentlig karaktär bör det enligt skogsstyrelsen vara en förstahandsfråga att avveckla personalstyrkan på ett hedersamt sätt. Såsom framgår av promemorian är också avsikten att utfästelser om pensioner, avgångsvederlag m. m. först skall fullgöras, innan behållningen räknas fram.

82 a §.

Departementschefen. Lämpligen bör förvaltaren på ett tidigt stadium upprätta en plan för återställningsåtgärder. I första hand bör han göra upp en stomme för hela arbetet på området. Planen kan givetvis senare modifieras och vid behov närmare utformas. Efter hand som medel ställs till förvaltarens förfogande har han sedan att ta ställning till frågan om medelsanvändningen, dvs. att avgöra vilka åtgärder enligt planen som skall utföras med de disponibla medlen.

I frågor som rör återställningsarbeten föreskrivs i paragrafen att förvaltarens beslut skall meddelas i skriftlig form om det begärs eller sakens beskaffenhet påkallar det. Om delgivning eller annat bekantgörande av beslutet torde Kungl. Maj:t lämpligen meddela bestämmelser. Mot beslut får talan föras hos länsstyrelsen genom besvär.

När det gäller återställningsåtgärder får förvaltaren ställning av självständigt statligt organ, dvs. som myndighet. Härigenom blir de förvaltningsrättsliga reglerna för myndighet tillämpliga på honom. Detta medför bl. a. att bestämmelserna om besvärstid m. m. enligt 1954 års lag om besvärstid vid talan mot förvaltande myndighets beslut kommer att gälla i dessa ärenden. Förvaltarens ställning som myndighet medför att han får anses ha ämbetsansvar. Skriftligt beslut blir självfallet allmän handling.

Enligt lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt ankommer det på regeringsrätten att ta upp och avgöra bl. a. mål om ersättning för visst uppdrag, mål om skiljande från allmän tjänst eller därmed jämförligt uppdrag och mål om allmän flottled samt sättet och vill-

koren för dess begagnande. Av dessa bestämmelser följer att vid fullföljd av talan mot länsstyrelsens beslut i fråga om ersättning till förvaltare eller i fråga om dennes skiljande från uppdraget målet skall prövas av regeringsrätten. Eftersom den föreslagna regleringen beträffande återställningsåtgärder tar sikte på endast avlysta flottleder, dvs. på vattendrag i allmänhet, har Kungl. Maj:t i statsrådet att vid överklagande av länsstyrelsens avgörande pröva sådana frågor om återställningsåtgärder som förvaltarens beslut i fråga om medelsanvändningen och länsstyrelsens förordnande av förvaltare. Jag finner den nu angivna gränsdragningen lämplig.

Valet av förvaltare ankommer enligt paragrafen på länsstyrelsen. Till förvaltare bör kunna utses skogsvårdsstyrelsen eller länsjägmästaren eller annan lämplig person, exempelvis flottningschef eller ledamot av flottningsföreningens styrelse. Ibland kan det vara ändamålsenligt att utse två förvaltare, en för själva avvecklingen av flottledens tillhörigheter och en för återställningsåtgärderna. Lämpligen bör då flottningschefen eller någon som haft insyn i flottningsverksamheten utses för förstnämnda uppgift och annan person för återställningsåtgärderna.

För att verkligen få en inventering gjord av de åtgärder som behöver vidtas i flottleden och för att förvaltaren snabbt skall kunna påbörja de arbeten som behövs, anser jag i likhet med flera remissinstanser att förvaltare alltid skall utses vid flottledsavlysning och inte bara såsom enligt promemoriaförslaget när förhållandena påkallar sådant. Lagförslaget har utformats i enlighet härmed.

I fråga om ersättning till förvaltaren för dennes arbete och kostnader med återställningsåtgärder beslutar länsstyrelsen. Ersättningen skall i första hand utgå ur medel som ställs till förvaltarens förfogande. Skulle dessa inte förslå får statsmedel tas i anspråk genom beslut av länsstyrelsen.

Sedan förvaltarens uppdrag slutförts skall länsstyrelsen entlediga förvaltaren från dennes uppdrag. Om förvaltaren på grund av försummelse eller eljest visar sig olämplig för uppdraget bör förvaltaren kunna entledigas redan innan uppdraget slutförts. Entledigas förvaltare eller avgår denne före slutförandet av uppdraget skall länsstyrelsen genast utse ny förvaltare.

Om förvaltaren av jäv eller annan anledning är förhindrad att vidta viss åtgärd eller utöva verksamheten under kortare tid, bör länsstyrelsen anses oförhindrad att tillfälligt utse annan som förvaltare. Uttrycklig bestämmelse härom behövs inte.

För att i det fall flottleden berör flera län endast en länsstyrelse skall utse förvaltare har i paragrafen föreskrivits att förvaltare skall utses av den länsstyrelse, där flottningsstyrelsen har eller haft sitt säte. Samma länsstyrelse skall även behandla de frågor som i övrigt ankommer på länsstyrelsen enligt paragrafen. Om det behövs skall givetvis samråd äga rum mellan länsstyrelserna. Detta är särskilt viktigt när det gäller val av förvaltare och

frågor om återställningsåtgärder som besvärsvägen kommer under länsstyrelsens prövning.

I de stora kraftverks- och regleringsmålen har företagaren regelmässigt ålagts att som skadeförebyggande åtgärd utföra avläggsplatser för flottgodset för att ersätta de platser där avläggning av virke ej längre kan ske. Dessa nya avläggsplatser, vars antal ofta är mycket stort och som kan omfatta betydande markområden, har upplåtits till allmänt begagnande för närbelägna fastigheter. Mark till avläggen har som regel tagits i anspråk med stöd av 2: 14 VL, och vanligtvis har företagen ålagts att svara för det framtida underhållet av avläggen. Efter flottledernas avlysning har dessa avläggsplatser som regel inte längre någon uppgift att fylla. Vattenöverdomstolen framhåller att såväl kraftverksföretagens underhållsskyldighet som den med stöd av 2: 14 lagda belastningen bör kunna upphävas. Detta kan emellertid göras endast av vattendomstolen efter ansökan av berörda kraftverksföretag. Om frågan inte uppmärksammas av kraftverksföretagen, kan det, såsom vattenöverdomstolen framhåller, vara lämpligt att förvaltaren i samband med övriga återställningsåtgärder erinrar företagen därom.

Behövs närmare bestämmelser om förvaltares verksamhet, bör Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer meddela sådana.

Övergångsbestämmelser.

Departementschefen. Bestämmelserna beträffande sjunkvirke och ilandflutet virke träder i kraft den 1 juli 1970 medan övriga bestämmelser träder i kraft den 1 juli 1969. Anledningen till att de förstnämnda bestämmelserna träder i kraft senare är den att de flottande i redan avlysta flottleder bör få möjlighet att ta vara på virket under en övergångstid.

Förslaget till lag om ändring i lagen den 22 april 1938 (nr 121) om hittegods

11 §.

Departementschefen. Såsom framgått av den allmänna motiveringen föreslås att strandägare eller annan som lider men av att virket lämnas kvar i avlyst flottled får rätt att efter viss tid bärga virket och använda det.

Om ägare inte finns till fynd som inte är fornfynd och som anträffas inmurat eller intimerat i hus eller nedgrävt i marken eller dolt på annat sätt tillfaller fyndet enligt 9 § hittegodslagen upphittaren och husets eller markens ägare till hälften vardera. Fynd av detta slag kan förekomma som bottenfynd och kan utgöras av exempelvis sjunket virke. För att markera att hittegodslagens bestämmelser inte skall gälla i fråga om sådant virke har i paragrafen uttalats att beträffande sjunket virke i avlyst flottled finns särskilda regler.

Hemställan

Jag hemställer, att lagrådets yttrande över förslagen till

- 1) *lag om ändring i vattenlagen,*
- 2) *lag om ändring i lagen den 19 juni 1919 (nr 426) om flottning i allmän flottled,*
- 3) *lag om ändring i lagen den 22 april 1938 (nr 121) om hittegoods*

inhämtas enligt 87 § regeringsformen genom utdrag av protokollet.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Gunnel Anderson

Bil. 1

(Departementspromemorian)

Förslag
till
Lag
om ändring i vattenlagen

Härigenom förordnas dels att 6 kap. 27 och 28 §§ samt 11 kap. 36 § vattenlagen¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges, dels att i 6 kap. skall införas en ny paragraf, betecknad 29 §.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

6 KAP.

27 §.

Allmän flottled — — — — — alldeles nedlagd.

Uppstår eljest fråga om avlysning av allmän flottled, *ankomme* ärendet på Konungens prövning, *efter ty för dylika frågor särskilt är stadgat.*

Uppstår eljest fråga om avlysning av allmän flottled, *ankommer* ärendet på Konungens prövning. *Utan hinder av vad nu sagts får i sådant ärende även mindre del eller delar av flottleden, där flottningen är alldeles nedlagd, avlysas.*

Huruledes vid — — — — — allmän flottled.

Avskrift av beslut om avlysning skall sändas till Kungl. Maj:ts befallningshavande.

28 §.

Varder allmän — — — — — det bortskaffade.

Kan åtgärd som avses i första stycket antagas medföra synnerlig skada för annan tillhörig fast egendom, äger 2 kap. 34 § andra stycket andra och tredje punkterna samt sista stycket motsvarande tillämpning.

Om sannolika skäl föreligger för att anläggning kan bortskaffas utan att allmän eller enskild rätt förnärmas, behövs ej domstolens prövning. Har anläggningen bortskaffats utan

¹ Senaste lydelse beträffande 11 kap. 36 §, se 1967:370.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

föregående prövning, är den som vidtagit åtgärden bevisningsskyldig beträffande de före bortskaffandet rådande förhållandena i vattnet.

29 §.

Vad i 2 kap. 9 § vattenlagen finnes stadgat skall äga motsvarande tillämpning vid och efter avlysning av allmän flottled med rätt därutöver för kronan eller kommun att vidtaga fiskebefrämjande åtgärder även om fiskens upp- eller nedgång ej hindras.

11 KAP.

36 §.

I mål, — — — — — till vattenrättsdomaren.

Vad nu — — — — — röna inverkan.

Kan yttrande, — — — — — 45 § sägs.

I mål, som avses i 17 § 17 skall ett exemplar av ansökningshandlingarna jämte kungörelsen utan dröjsmål av vattenrättsdomaren översändas till fiskeristyrelsen och naturvårdsverket.

Är fråga — — — — — Kungl. Maj:ts befallningshavande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

Förslag
till
Lag
om ändring i lagen den 19 juni 1919 (nr 426) om flottning
i allmän flottled

Härigenom förordnas att 73, 74 och 82 §§ lagen den 19 juni 1919 om flottning i allmän flottled skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

73 §.

Har i — — — — — upptagaren överlåtes.

Om ett år förflutit sedan flottleden blivit avlyst och flottningsföreningen, de flottande eller sådan förvaltare som anges i 82 § icke då upptager sjunket virke inom visst utflottningsdistrikt, får envar strandägare eller annan som kan lida men av virkets kvarlämnande på egen bekostnad upptaga virket och fritt förfoga över detta.

Vad nu — — — — — i flottleden.

74 §.

Skulle vid — — — — — bekostnad verkställas.

Beträffande virke — — — — — motsvarande tillämpning.

Beträffande i land flutet virke äger 73 § andra stycket motsvarande tillämpning.

82 §.

Varder allmän flottled jämligt 6 kap. 27 § vattenlagen avlyst, skall, där dess tillgångar överstiga skulderna, behållningen tilläggas någon fond hos flottningsföreningen eller, om föreningen samtidigt upplöses, tillfalla länets skogsvårdsstyrelse eller, där skogsvårdsstyrelse ej finnes, vederbörande hushållningssällskap att användas till främjande av skogsvården inom flottledsområdet.

Avlyses allmän flottled enligt 6 kap. 27 § vattenlagen skall, där dess tillgångar överstiga skulderna, behållningen användas för återställande av de naturliga förhållandena i och invid vattendraget.

Understödsfond, varom — — — — — eller understöd.

Där förhållandena påkalla sådant, äger Kungl. Maj:ts befallningshavande utse särskild förvaltare att över-

Påkalla förhållandena sådant, skall Kungl. Maj:ts befallningshavande efter avlysning av flottled ut-

(Nuvarande lydelse)

taga avlyst flottleds tillhörigheter och vidtaga erforderliga åtgärder därmed. Efter fullgjort uppdrag redovisa förvaltaren inför Kungl. Maj:ts befallningshavande.

(Föreslagen lydelse)

se särskild förvaltare. Denne skall övertaga avlyst flottleds tillhörigheter, verka för försäljning av dessa och för återställande av de naturliga förhållandena i och invid vattendraget samt i övrigt vidtaga erforderliga åtgärder. Om så erfordras skall förvaltaren besluta om nödvändiga återställningsåtgärder inom ramen för de medel som erhålles vid försäljningen eller eljest ställs till hans förfogande. Förvaltaren skall i frågor om återställningsåtgärder samråda med berörda myndigheter, kommuner och andra intressenter. Efter fullgjort uppdrag skall förvaltaren redovisa inför Kungl. Maj:ts befallningshavande. Om ersättning till förvaltaren för dennes arbete beträffande återställningsåtgärder beslutar Kungl. Maj:ts befallningshavande.

Finnes behållning sedan erforderliga återställningsåtgärder vidtagits, skall denna användas enligt bestämmelser som meddelas av Konungen.

Denna lag utom 73 § andra stycket och 74 § tredje stycket träder i kraft den 1 januari 1969. 73 § andra stycket och 74 § tredje stycket träder i kraft den 1 januari 1970.

Har avlysning skett före den 1 januari 1969, äger Kungl. Maj:ts befallningshavare utse särskild förvaltare enligt 82 § att besluta om däri angivna återställningsåtgärder.

Bil. 2

(Det remitterade förslaget)

I) Förslag
 till
Lag
om ändring i vattenlagen

Härigenom förordnas, *dels* att 2 kap. 9 §, 6 kap. 27 och 28 §§ samt 11 kap. 17 §, 35 § 1 och 3 mom. samt 36 § vattenlagen¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges, *dels* att i 6 kap. lagen skall införas en ny paragraf, 29 §, av nedan angiven lydelse.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)***2 KAP.****9 §.**

Kronan eller kommun äge rätt att i eller invid vattendrag, *där till följd av naturförhållandena eller uppförd byggnad fiskens upp- och nedgång hindras*, för fiskens framkomst anordna särskild fiskväg eller eljest vidtagna anstalter för fiskets befrämjande ävensom taga i anspråk det vatten, som för ändamålet erfordras. Vad nu sagts skall jämväl gälla i fråga om utvidgande eller förbättrande av befintlig fiskväg eller annan anordning till fiskets befrämjande.

Kronan eller kommun äge rätt att i eller invid vattendrag för fiskens framkomst anordna särskild fiskväg eller eljest vidtagna anstalter för fiskets befrämjande ävensom taga i anspråk det vatten, som för ändamålet erfordras. Vad nu sagts skall jämväl gälla i fråga om utvidgande eller förbättrande av befintlig fiskväg eller annan anordning till fiskets befrämjande.

Kronan eller ————— erfordrerligt vatten.

Beträffande företag, ————— till nytta.

6 KAP.**27 §.**

Allmän flottled ————— alldeles nedlagd.

¹ Senaste lydelse av 2 kap. 9 § och 11 kap. 36 § se 1967:370, av 11 kap. 17 § se 1968:51 samt av 11 kap. 35 § se 1961:548.

(Nuvarande lydelse)

Uppstår eljest fråga om avlysning av allmän flottled, ankomme ärendet på Konungens prövning, *efter ty för dylika frågor särskilt är stadgat.*

Huruledes vid — — — — —

(Föreslagen lydelse)

Uppstår eljest fråga om avlysning av allmän flottled, ankomme ärendet på Konungens prövning. *I ärendet får även sådan del av flottleden, där flottningen kan anses vara alldeles nedlagd, avlysas.*

allmän flottled.

Planeras övergång från flottning till annat transportsätt, skola de flottande underrätta Konungens befallningshavande härom.

Avskrift av beslut om avlysning skall utan dröjsmål sändas till Konungens befallningshavande.

28 §.

Varder allmän flottled avlyst eller har vattendomstol jämlikt 14 § förklarar beslut om flottleds inrättande förfallet, må den, som av bibehållandet av anläggning för flottleden kan lida men, av vattendomstolen på ansökan tillåtas bortskaffa *densamma* med rätt att fritt förfoga över det bortskaffade.

Varder allmän flottled avlyst eller har vattendomstol jämlikt 14 § förklarar beslut om flottleds inrättande förfallet, må *kronan, kommun, förvaltare, som är utsedd enligt 82 a § lagen om flottning i allmän flottled, eller den, som av bibehållandet av anläggning för flottleden kan lida men, av vattendomstolen på ansökan tillåtas bortskaffa anläggningen* med rätt att fritt förfoga över det bortskaffade. *Vattendomstolen meddelar behövliga föreskrifter i fråga om bortskaffandet. Domstolen äger även bestämma att den som är beroende av bortskaffandet får utföra arbetet på sökandens bekostnad, om denne ej fullgör vad som ålagts honom.*

Om sannolika skäl föreligga att anläggning kan ändras eller bortskaffas utan att allmän eller enskild rätt förnärmas får ändring eller bortskaffande ske utan att vattendomstolens tillstånd inhämtats. Har förvaltare utsetts enligt 82 a § lagen om flottning i allmän flottled och skall åtgärden vidtagas av annan än denne, skall dock förvaltaren ha lämnat sitt medgivande. Har anläggningen ändrats eller bortskaffats utan föregående prövning, är den som vidtagit åtgärden bevisningskyldig

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

*beträffande de före åtgärden rådan-
de förhållandena i vattnet.*

*Kan fast egendom skadas genom
att anläggning i avlyst flottled änd-
ras eller bortskaffas eller vill någon
använda sådan anläggning för att
tillgodogöra sig vattnet, äger vatten-
domstolen på ansökan av fastighets-
ägaren eller den som vill tillgodogöra
sig vattnet bestämma att anlägg-
ningen skall övertagas av denne och
hans rättsinnehavare. Ansöker kro-
nan eller kommun om att till skydd
för allmänna intressen få övertaga
äganderätten till anläggning för
flottleden, äger vattendomstolen be-
sluta om sådant övertagande. Nye
ägaren är skyldig att underhålla an-
läggningen så att fara ej uppkom-
mer för allmän eller enskild rätt.*

*Har någon såsom ägare av fast
egendom övertagit anläggning skall
vattenrättsdomaren göra anmälan
härom hos inskrivningsdomaren för
anteckning i fastighetsboken.*

29 §.

*I fråga om åtgärder enligt 2 kap.
9 § beträffande avlyst flottled äger
förvaltaren som är utsedd enligt 82 a
§ lagen om flottning i allmän flottled
samma rätt som kronan och kom-
mun.*

11 KAP.

17 §.

Till vattenmål hänföras följande
mål:

Till vattenmål hänföras följande
mål:

A. ansökningsmål:**A. ansökningsmål:**

18. ansökan jämlikt 6 kap. 28 § om
tillåtelse att bortskaffa flottledsan-
läggning;

18. ansökan jämlikt 6 kap. 28 §
om tillåtelse att bortskaffa flottleds-
anläggning eller om rätt att övertaga
sådan anläggning eller ansökan av
förvaltaren, som är utsedd enligt

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

82 a § lagen om flottning i allmän flottled, om rätt att vidtaga åtgärder enligt 2 kap. 9 § beträffande avlyst flottled;

Hurusom, efter ————— i 68 §.

35 §.

1 mom. Där fråga är om ansökan, varom i 17 § 2—6 och 11 förmäles, skall vattenrättsdomaren utan dröjsmål insända ett exemplar av ansökningshandlingarna jämte kungörelsen till kammarkollegiet, som har att, där det prövas nödigt, föra talan för tillgodoseende av de allmänna intressen, som kunna vara i fråga.

Föres efter —————

Om allmänt —————

3 mom. I mål, som avses i 17 § 2—11 och 19, ävensom i mål, som anhängiggjorts genom ansökan enligt 2 kap. 8 § andra stycket samt 4 kap. 1 § sista stycket och 14 § andra och femte styckena, må kommun föra talan för tillgodoseende av allmänna intressen inom orten. Om sådan talan skall kommunen snarast underrätta kammarkollegiet.

Kan företag, —————

1 mom. Där fråga är om ansökan, varom i 17 § 2—6, 11 och 18 förmäles, skall vattenrättsdomaren utan dröjsmål insända ett exemplar av ansökningshandlingarna jämte kungörelsen till kammarkollegiet, som har att, där det prövas nödigt, föra talan för tillgodoseende av de allmänna intressen, som kunna vara i fråga.

— biträda dem.

— parternas kännedom.

3 mom. I mål, som avses i 17 § 2—11, 18 och 19, ävensom i mål, som anhängiggjorts genom ansökan enligt 2 kap. 8 § andra stycket samt 4 kap. 1 § sista stycket och 14 § andra och femte styckena, må kommun föra talan för tillgodoseende av allmänna intressen inom orten. Om sådan talan skall kommunen snarast underrätta kammarkollegiet.

kan påverkas.

36 §.

I mål, ————— till vattenrättsdomaren.

Vad nu ————— röna inverkan.

Kan yttrande, ————— 45 § sägs.

I mål, som avses i 17 § 17 och 17 § 18, skall vattenrättsdomaren utan dröjsmål insända ett exemplar av ansökningshandlingarna jämte kungörelsen till fiskeristyrelsen. Sådana handlingar skola också i mål som avses i 17 § 18 översändas till kommunen och förvaltare som är utsedd enligt 82 a § lagen om flottning i allmän flottled.

Är fråga ————— Konungens befallningshavande.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969.

2) Förslag
till
Lag
om ändring i lagen den 19 juni 1919 (nr 426) om flottning
i allmän flottled

Härigenom förordnas, *dels* att 25, 32, 73, 74 och 82 §§ lagen den 19 juni 1919 om flottning i allmän flottled skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges, *dels* att i lagen skall införas en ny paragraf, 82 a §, av nedan angiven lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

25 §.

Allmän flottled ————— avhändas flottleden.

Har flottningsförening ————— kan undvaras.

Behållningen av medel, som inflyta för flottleden tillhörig egendom, må ej förbrukas till gäldande av årets löpande utgifter utan skola användas såsom kapitaltillskott till fond, varom i 32 § förmäles, eller eljest till framtida båtnad för flottleden.

Behållningen av medel, som inflyta för flottleden tillhörig egendom, må ej förbrukas till gäldande av årets löpande utgifter utan skola användas såsom kapitaltillskott till fond, varom i 32 § *andra stycket* förmäles *eller avsätts för sådana återställningsåtgärder som anges i 82 §. När särskilda skäl föreligga, äger Kungl. Maj:ts befallningshavande förordna att behållningen må användas såsom kapitaltillskott till fond, som anges i 32 § första stycket*, eller eljest till framtida båtnad för flottleden.

32 §.

På ansökan ————— benämnd underhållsfond.

I enahanda ————— deras anhöriga.

Om enligt 25 § medel avsätts för sådana återställningsåtgärder som anges i 82 § skola de tillföras en särskild fond.

För förvaltningen av fond, som *nu* sagts, skall Kungl. Maj:ts befallningshavande fastställa reglementariska bestämmelser, utmärkande förutom annat, under vilka förhållanden och till vilket belopp fondens medel må tagas i anspråk till gäldande av kostnader av angivet slag.

För förvaltningen av fond, som sagts *i första eller andra stycket*, skall Kungl. Maj:ts befallningshavande fastställa reglementariska bestämmelser, utmärkande förutom annat, under vilka förhållanden och till vilket belopp fondens medel må tagas i anspråk till gäldande av kostnader av angivet slag.

Fonds medel ————— fonden bildats.

73 §.

Har i ————— upptagaren överlåtas.

Om tre år förflutit sedan allmän flottled blivit avlyst, får strandägare eller annan som kan lida men av sjunket virkes kvarlämnande upptaga virket och fritt förfoga över detta.

Vad nu ————— i flottleden.

74 §.

Skulle vid ————— bekostnad verkställas.

Beträffande virke ————— motsvarande tillämpning.

Beträffande i land flutet virke äger 73 § andra stycket motsvarande tillämpning.

82 §.

Varder allmän flottled jämlikt 6 kap. 27 § vattenlagen avlyst, skall, där dess tillgångar överstiga skulderna, behållningen tilläggas någon fond hos flottningföreningen eller, om föreningen samtidigt upplöses, tillfalla länets skogsvårdsstyrelse eller, där skogsvårdsstyrelse ej finnes, vederbörande hushållningssällskap att användas till främjande av skogsvården inom flottledsområdet.

Varder allmän flottled jämlikt 6 kap. 27 § vattenlagen avlyst, skall, där dess tillgångar överstiga skulderna, behållningen användas för bortskaffande av sådana flottledsanordningar som kunna orsaka skada eller olägenhet samt för iordningställande av vattendraget och intilliggande område i ett från företrädesvis fiske- och naturvårdssynpunkt lämpligt skick (återställningsåtgärder).

Om endast del av flottled avlyses, skall den behållning framräknas som skäligen kan anses belöpa på delen.

Finnes behållning sedan behövliga återställningsåtgärder vidtagits, skall denna användas på sätt Konungen bestämmer.

Understödsfond, varom ————— eller understöd.

82 a §.

Där förhållandena påkalla sådant, äge Kungl. Maj:ts befallningshavande utse särskild förvaltare att övertaga avlyst flottleds tillhörigheter och vidtaga erforderliga åtgärder därmed. Efter fullgjort uppdrag redovisa förvaltaren inför Kungl. Maj:ts befallningshavande.

Efter avlysning av allmän flottled eller del därav skall Kungl. Maj:ts befallningshavande utse särskild förvaltare att övertaga den avlysta flottledens tillhörigheter och vidtaga erforderliga åtgärder därmed samt att inom ramen för de medel som kunna ställas till förvaltarens förfogande besluta om och låta utföra behövliga återställnings-

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

åtgärder. Förvaltaren skall i fråga om sådana åtgärder samråda med berörda myndigheter, kommuner och andra intressenter.

Förvaltarens beslut i fråga om återställningsåtgärder skall meddelas skriftligt, om det begärs eller sakens beskaffenhet påkallar det. Talan mot beslutet föres hos Kungl. Maj:ts befallningshavande genom besvär.

Förvaltaren skall årligen redovisa inför Kungl. Maj:ts befallningshavande. Redovisning skall också avges när uppdraget fullgjorts.

Om ersättning till förvaltaren för dennes arbete beträffande återställningsåtgärder beslutar Kungl. Maj:ts befallningshavande. I den mån medel som stå till förvaltarens förfogande icke räcka till för ersättningen, må beslutas att ersättningen skall betalas av statsverket.

Även om förvaltarens uppdrag icke slutförts må förvaltaren skiljas från uppdraget genom beslut av Kungl. Maj:ts befallningshavande. Om förvaltaren entledigas eller eljest avgår, åligger det Kungl. Maj:ts befallningshavande att genast utse ny förvaltare.

Med Kungl. Maj:ts befallningshavande avses i denna paragraf Kungl. Maj:ts befallningshavande i det län, där flottningsstyrelsen har eller haft sitt säte.

Närmare bestämmelser om förvaltarens verksamhet meddelas av Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer.

Denna lag träder i kraft, såvitt avser 73 och 74 §§, den 1 juli 1970 och i övrigt den 1 juli 1969.

Har allmän flottled eller del av sådan led avlysts före den 1 juli 1969, får länsstyrelsen utse särskild förvaltare att vidtaga återställningsåtgärder enligt 82 §. 82 a § gäller därvid i tillämpliga delar.

3) Förslag

till

Lag**om ändring i lagen den 22 april 1938 (nr 121) om hittegods**

Härigenom förordnas, att 11 § lagen den 22 april 1938 om hittegods¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

11 §.

Om skeppsvrak och fornfynd *samt*
om sjöfynd stadgas särskilt.

Om skeppsvrak och fornfynd, om
sjöfynd *samt om sjunket virke i av-*
lyst flottled stadgas särskilt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1970.

¹ Senaste lydelse av 11 § se 1967:79.

Bil. 3

Statistiska uppgifter

	Antal flott- ningsföre- ningar	Flottleder- nas längd, km	Under året trafikerad längd, km	Under året tillsläppt flottgods 1 000 m ³
1921	254	29 353	—	12 388
1930	179	32 515	28 514	17 212
1940	158	33 043	29 107	12 147
1944	155	33 149	30 118	7 986
1950	132	32 961	29 694	10 734
1960	85	32 546	22 043	11 563
1961	82	32 234	20 468	11 537
1962	79	31 927	20 231	11 280
1963	68	31 196	18 910	9 978
1964	59	31 079	17 310	9 756
1965	57	30 544	15 835	8 909
1966	41	30 509	14 696	7 983
1967*)	35	29 456	11 436	7 396
<hr/>				
1967				
Indalsälven *)		2 155	958	864
Ljungan *)		1 000	479	260
Ljusnan *)		2 110	511	404

*) Uppgifter från Statistiska meddelanden V 1968:14. Övriga uppgifter hämtade från Statistisk årsbok eller, i den mån de ej återfunnits där, från Kommersiella meddelanden.

Utdrag av protokoll, hållet i lagrådet den 27 mars 1969.

Närvarande:

justitierådet RIBEN,
regeringsrådet HJERN,
justitierådet BERGSTEN,
justitierådet GYLLENSVÄRD.

Enligt lagrådet den 11 mars 1969 tillhandakommet utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 7 februari 1969, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i 87 § regeringsformen avsedda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till 1) *lag om ändring i vattenlagen*; 2) *lag om ändring i lagen den 19 juni 1919 (nr 426) om flottning i allmän flottled*; 3) *lag om ändring i lagen den 22 april 1938 (nr 121) om hittegoods*.

Förslagen, som finns bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Åke Bouvin.

Förslagen föranledde följande yttranden.

Lagrådet:

Frågan hur det skall förfaras med flottledsanläggningar som lämnats kvar i ett vattendrag efter nedläggning av flottningen är mycket ofullständigt reglerad i lagstiftningen. Över huvud saknas väsentligen lagregler om ordnande av förhållandena i vattendrag efter det flottled avlysts. Att frågan nu aktualiserats beror på att flottningen i alltmer ökad utsträckning upphör och ersättes med landtransport. Det kan synas ligga nära till hands att låta de flottande svara för att vattendraget befrias från skadevällande och förfulande rester av de anläggningar som tjänat flottningen och i övrigt återställs i godtagbart skick. Möjligheten att genom ett avgiftssystem eller på annat sätt lägga sådan skyldighet på de flottande har diskuterats, men den utredning som verkstälts har givit vid handen, att detta knappast är en framkomlig väg. Den lagstiftning som föreslås går i huvudsak ut på att av länsstyrelsen utsedd förvaltare skall med medel som på olika sätt kan bli tillgängliga ombesörja erforderliga återställningsåtgärder. Lagstiftningen blir sålunda ej särskilt ingripande, och det ligger i vida fältet vilket resultat den kan ge. Förslaget får emellertid anses motsvara vad som i lagstiftningsväg nu rimligen kan göras på området. Lagrådet vill tillstyrka att förslaget genomföres, dock med vissa ändringar som anges i det följande.

Förslaget till lag om ändring i vattenlagen*Lagrådet:***2 KAP.****9 §.**

Första stycket i denna paragraf ger stat och kommun viss tvångsrätt till genomförande av fiskebefrämjande åtgärder. Förhållandet mellan första och andra punkterna är möjligen inte helt klart, men tillsammans torde de omfatta fiskebefrämjande åtgärder av alla slag, oavsett om åtgärderna består i anordnande av ny fiskväg, i utvidgande eller förbättrande av befintlig fiskväg eller i något annat, t. ex. anläggning av en fiskodlingsanstalt. Om första punkten ändras i enlighet med det remitterade förslaget, synes redan denna punkt få samma generella räckvidd. Lagrådet föreslår därför att andra punkten får utgå.

6 KAP.**27 §.**

I denna paragraf meddelas bestämmelser om avlysning av allmän flottled. Genom den föreslagna ändringen av andra stycket blir det klagjort, att Kungl. Maj:t äger pröva frågor av detta slag utan någon annan begränsning än den som följer av att beslutanderätten under viss förutsättning tillkommer vattendomstolen enligt vad som stadgas i första stycket. Ändringen innebär dessutom, att Kungl. Maj:t av praktiska skäl får möjlighet att såvitt gäller del av flottled besluta om avlysning i visst fall som principiellt tillhör vattendomstolens prövning. Det torde vara avsett att denna möjlighet skall få utnyttjas endast om Kungl. Maj:t i samma ärende med stöd av huvudregeln i andra stycket beslutar att annan del av ifrågavarande flottled skall avlysas. I de nya fjärde och femte styckena föreslås vidare regler i syfte att länsstyrelsen inte bara skall hållas underrättad om när avlysning skett (femte stycket) utan också på ett tidigt stadium få kännedom om att de flottande har planer på att gå över till annat transportsätt än flottning (fjärde stycket).

De föreslagna ändringarna föranleder icke någon invändning från lagrådets sida utom såvitt angår det nya fjärde stycket. Det är självfallet angeläget att berörda myndigheter i god tid får kännedom om aktuella planer på att flottning i viss led skall nedläggas, och det får anses vara ett rimligt krav att flottande, som överväger att i fortsättningen anlita landtransporter för sitt virke, håller myndigheterna orienterade om sina planer, så att erforderliga insatser från det allmännas sida kan förberedas och samordnas. Bestämmelsen i fjärde stycket är dock av sådan art att den knappast lämpar

sig för att upptagas i lag. Det är inte avsett att ett åsidosättande av under rättelseskyldigheten skall föranleda någon påföljd, och bestämmelsen får därför endast karaktär av rekommendation. I vart fall synes ett lagstads-gande med förslaget innehåll ej höra hemma i VL, som i huvudsak endast reglerar rättsförhållanden med avseende å flottleden såsom sådan och inte själva flottningen.

På nu anförda skäl hemställes, att bestämmelsen i fjärde stycket får ut-gå. Om en bestämmelse i ämnet likväl anses böra meddelas, bör den få sin plats i FL, där den kan upptagas i 8 kap. såsom 81 §.

Avlysning av allmän flottled kan omfatta en befintlig flottled i dess helhet eller endast en del därav. Härvidlag innebär förslaget ej någon ändring. Den i jämförelse med gällande rätt betydligt utförligare regleringen av av-lysnings rättsverkningar ger emellertid anledning till ett påpekande i detta sammanhang. Förutom andra stycket andra punkten i förevarande para-graf finns bland de föreslagna nya bestämmelserna ytterligare en — det nya andra stycket i 82 § FL — som direkt tar sikte på partiell avlysning. I vissa andra bestämmelser — 82 a § FL och övergångsbestämmelserna till ändringarna i FL — anges uttryckligen att de är tillämpliga även då flottled endast delvis avlyses. Detta kan i tydlighetens intresse vara lämpligt men får inte ge anledning till motsatslut vid tolkningen av andra stadganden. Sålunda skall t. ex. de tillagda nya bestämmelserna i 73 och 74 §§ FL uppen-barligen gälla även vid partiell avlysning.

28 §.

De föreslagna ändringarna i denna paragraf innebär bl. a. att vattendom-stols medgivande inte alltid skall fordras för bortskaffande av anläggningar i avlyst flottled. En sådan uppmjukning av gällande regler är säkerligen välmotiverad. Förutsättningen för att domstolsprövning skall vara obehöv-lig har angivits så, att sannolika skäl skall föreligga för att anläggningen kan ändras eller bortskaffas utan att allmän eller enskild rätt förnärmas. Den omständigheten att någon inrättat sig efter de förhållanden som ska-pats genom annans byggnad i vatten — tillkommen för flottnings- eller an-nat ändamål — ger honom emellertid ingen rätt att påfordra byggnadens bibehållande. Byggnadens borttagande kan därför inte sägas förnärma hans rätt, även om hans intresse på ett påtagligt sätt berörs. Huruvida vatten-domstolens medgivande skall fordras för bortskaffande av flottledsanlägg-ning bör därför göras beroende, inte av om allmän eller enskild rätt för-närmas utan i stället av anläggningens inverkan på vattenförhållandena. Efter förebild av 2: 34 synes domstolsprövning böra föreskrivas för det fall att anläggningen märkbart inverkar på vattenståndet. Att särskilt ange att föreskriften gäller inte bara bortskaffande utan också ändring av anlägg-ning synes ej påkallat.

Ehuru i 2: 34 ej finns någon motsvarighet till bevisregeln i 2: 26 torde

den där fastslagna grundsatsen i allmänhet böra tillämpas även då byggnad i vatten utrivs utan föregående prövning av vattendomstol. Om i enlighet med det anförda bestämmelserna rörande bortskaffande av flottledsanläggning i fråga om krav på domstolsprövning utformas efter förebild av förstnämnda lagrum, synes någon dylik bevisregel ej heller här vara erforderlig. Detta innebär att sista punkten i det föreslagna andra stycket av förevarande paragraf kan utgå.

Någon straffbestämmelse för den som utan vattendomstolens tillstånd bortskaffar anläggning i avlyst flottled finns f. n. inte. Enligt förslaget skall ej heller den där stadgade, mera begränsade skyldigheten att inhämta vattendomstolens tillstånd vara straffsanktionerad. Om sådan skyldighet, såsom här förordats, skall föreligga under samma förutsättningar som beträffande utrivning av byggnad i vatten angivits i 2: 34, synes det emellertid inte finnas något egentligt skäl att i fråga om påföljd för skyldighetens åsidosättande göra skillnad mellan de båda fallen. Straffbestämmelsen i 13: 11, vilken bl. a. avser den som mot stadgandet i 2: 34 första stycket utan vattendomstolens medgivande utriver byggnad i vatten, bör därför utsträckas att gälla den som mot bestämmelserna i förevarande paragraf utan vattendomstolens medgivande bortskaffar anläggning för allmän flottled.

Beträffande övertagande av anläggning i avlyst flottled innebär tredje stycket i förevarande paragraf, att vattendomstolen kan medge sådant övertagande på ansökan av enskild person, som på närmare angiven grund har intresse av anläggningens bibehållande, eller av kronan eller kommun, varvid det förutsättes att övertagandet skall tjäna till skydd för allmänna intressen. Av remissprotokollet framgår att förslaget i denna del utformats på sätt som skett i syfte att möjliggöra övertagande av flottledsanläggning utan att ansökan om tillstånd att bortskaffa anläggningen skall behöva avvakta. De föreslagna bestämmelserna kan emellertid tolkas så, att särskild ansökan om övertagande av anläggningen skulle vara en förutsättning för att rätt därtill skulle kunna medges. Bestämmelserna bör omredigeras på sådant sätt att tvekan ej behöver råda om att fråga om övertagande kan prövas även i mål om ansökan av annan att få bortskaffa anläggningen.

Övertagande av flottledsanläggning måste, då annat ej framgår av sammanhanget, betyda övertagande med äganderätt. Att såsom i förslaget skett — dock endast beträffande kronan och kommun — särskilt utmärka denna innebörd i lagtexten synes därför överflödigt. Även bestämmelsen om skyldighet för den nye ägaren att underhålla anläggningen så att fara ej uppkommer för allmän eller enskild rätt synes kunna undvaras. Efter övertagandet blir ägaren, i den mån anläggningen är att hänföra till byggnad i vatten, i allo underkastad bestämmelserna om sådan byggnad i 2 kap., däribland stadgandet om underhållsskyldighet i 33 §.

Under hänvisning till det anförda vill lagrådet föreslå, att paragrafen erhåller följande lydelse, som även innebär viss omgruppering av bestämmelserna, syftande till större överskådlighet:

»Varder allmän flottled avlyst eller har vattendomstol jämlikt 14 § förklarat beslut om flottleds inrättande förfallet, må den, som av bibehållandet av anläggning för flottleden kan lida men, bortskaffa anläggningen och fritt förfoga över det bortskaffade. Samma rätt tillkommer kronan, kommun och förvaltare som är utsedd enligt 82 a § lagen om flottning i allmän flottled. Finnes sådan förvaltare, får anläggningen ej utan hans medgivande bortskaffas av annan.

Om anläggningen märkbart inverkar på vattenståndet, skall vattendomstolens medgivande till dess bortskaffande inhämtas. Vattendomstolen har att meddela behövliga föreskrifter i fråga om arbetet och äger bestämma, att den som är beroende av bortskaffandet får utföra arbetet på sökandens bekostnad, om denne ej fullgör vad som ålagts honom.

Kan bortskaffande av flottledsanläggning i fall som avses i första stycket medföra skada för fast egendom eller vill någon använda anläggningen för att tillgodogöra sig vattnet, må den fasta egendomens ägare eller den som vill använda anläggningen berättigas att övertaga densamma. Kronan eller kommun må berättigas att till skydd för allmänna intressen övertaga anläggning som nu nämnts.

Har ägare av fast egendom, för vilken bortskaffande av flottledsanläggning skulle medföra skada, enligt tredje stycket berättigats övertaga anläggningen, skall vattenrättsdomaren göra anmälan därom hos inskrivningsdomaren för anteckning i fastighetsboken.»

Om detta förslag vinner beaktande, är viss jämkning av den föreslagna lydelsen av 11: 17 p. 18 påkallad. På sätt framgår av det föregående förordrar lagrådet därjämte ett tillägg till förteckningen över straffbelagda förfaranden i 13: 11.

29 §.

Den föreslagna bestämmelsen, för vilken ingen egentlig motivering lämnas i remissprotokollet, ger förvaltare utsedd enligt 82 a § FL samma rätt som kronan och kommun har enligt 2: 9 VL. Förvaltarens rätt har inte, som man kunnat vänta, begränsats till sådana fall då fråga är om återställningsåtgärder i den avlysta flottleden. Anledningen härtill torde vara att man vill göra det möjligt att undvika uppdelning på skilda ärenden av sakligt nära sammanhängande frågor och undgå diskussion om gränsdragningsfrågor om i och för sig ringa intresse. Att tillägga förvaltaren en behörighet som går utöver förvaltningens ändamål måste dock anses oegentligt och kan leda till komplikationer. De avsedda praktiska fördelarna med arrangementet torde lika väl kunna uppnås genom att ansökan om tillstånd till sådana åtgärder, som eventuellt kan anses falla utanför ramen för återställningsåtgärder i egentlig mening, göres gemensamt av förvaltaren och av kronan eller vederbörande kommu. Kronan och kommunen kommer också enligt 6: 28 VL att själva — ehuru, om förvaltare finnes, endast i samförstånd

med denne — kunna ta initiativ till bortskaffande av flottledsanordningar. Härigenom underlättas en enhetlig handläggning av de frågor som flottledens avlysning kan aktualisera.

På grund av det anförda hemställer lagrådet, att förevarande paragraf avfattas sålunda: »För genomförande av återställningsåtgärder efter avlysning av allmän flottled äger förvaltaren som är utsedd enligt 82 a § lagen om flottning i allmän flottled samma rätt som enligt 2 kap. 9 § tillkommer kronan och kommun.»

11 KAP.

17 §.

Om 6:28 erhåller den av lagrådet föreslagna lydelsen — enligt vilken *ansökan* om rätt att övertaga flottledsanläggning inte anges som förutsättning för att sådan rätt skall kunna medges — bör avfattningen av punkt 18 i förteckningen över ansökningsmål jämkas, förslagsvis så, att jämte ansökan jämlikt 6:28 andra stycket om medgivande att bortskaffa flottledsanläggning upptages »ansökan, utan samband med prövning av fråga om sådant medgivande, om övertagande av flottledsanläggning enligt tredje stycket nämnda paragraf». Den ytterligare typ av mål som det remitterade förslaget upptager under denna punkt — ansökan i visst fall om rätt att vidtaga åtgärder enligt 2:9 — bör utgå. Sådant mål är att hänföra till 11:17 p. 2 (jfr 2:9 tredje stycket).

Ikraftträdandebestämmelsen

Förslaget innehåller ingen övergångsregel beträffande mål eller ärenden som påbörjats men ej blivit avgjorda före lagändringarnas ikraftträdande. Det torde vid sådant förhållande vara avsett, att ansökan enligt nuvarande 6:27 eller 6:28 skall efter ikraftträdandet behandlas i enlighet med den nya lydelsen av dessa paragrafer. Lagändringarna har ej sådan innebörd att hinder häremot kan anses möta. Att någon övergångsregel ej upptagits ger därför ej anledning till erinran.

Förslaget till lag om ändring i flottningslagen

25 och 32 §§.

Lagrådet:

De ändringar som föreslås i dessa paragrafer har främst till syfte att säkra, att medel som inflyter vid avyttring av flottledens tillhörigheter icke användes för att nedbringa de sista årens flottningskostnader. Sådana medel skall enligt förslaget i första hand reserveras för understödsfond eller för återställningsåtgärder vid framtida nedläggning av flottningen. Det anges ej i lagtexten att något av de båda nämnda ändamålen skall ha företräde

framför det andra. Departementschefen understryker emellertid i detta sammanhang angelägenheten av att flottningsföreningarna fullgör sina pensionsåtaganden. Detta uttalande ger vid handen, att det är avsett att avsättning till understödsfond med sikte på sådana åtaganden skall gå i förtur. Det torde även vara tillåtet att låta avsättning till understödsfond för säkrande av medel till pensioner, avgångsvederlag e. d. varom utfästelse ej föreligger gå före avsättning till återställningsåtgärder. Flottningsförening får genom sådan fondering möjlighet att ikläda sig pensionsförpliktelser då detta vid en senare tidpunkt kan bli aktuellt. Den närmare innebörden härav i visst hänseende kommer att belysas vid 82 §.

De föreslagna ändringarna ger inte anledning till någon erinran i sak från lagrådets sida. I redaktionellt hänseende må emellertid anmärkas, att uttrycket »avsättas» i 25 § tredje stycket i den föreslagna lydelsen inte kan innebära annat än att medlen i fråga skall fonderas för angivet ändamål, varför det blir en onödig upprepning, när i det nya tredje stycket i 32 § stadgas, att de avsatta medlen skall tillföras en särskild fond. Lagrådet föreslår, att efter ordet »avsättes» i 25 § tredje stycket inskjutes orden »till en särskild fond» och att det nya tredje stycket i 32 § får följande lydelse: »För återställningsåtgärder kan bildas särskild fond enligt vad därom stadgas i 25 § tredje stycket».

73 §.

Lagrådet:

I denna paragraf finns bestämmelser om sjunkvirke i allmän flottled. Bestämmelserna i den gällande lydelsen går i huvudsak ut på att strandägare eller annan som kan lida men av sjunkvirke själv får på flottningsföreningens bekostnad upptaga detsamma, om icke föreningen efter tillsägelse skyndsamt bortför virket. Enligt förslaget skall paragrafen nu kompletteras med föreskrifter om sådant upptagande efter det flottleden avlysts. Förslaget innebär, att om tre år förflutit sedan allmän flottled blivit avlyst, strandägare eller annan som kan lida men av sjunkvirkes kvarlämnande skall få upptaga virket och fritt förfoga över detta. Hur det skall förfaras med sjunkvirke under de närmaste tre åren efter avlysningen anges ej i den föreslagna lagtexten. I motiven framhålles härom, att flottningsföreningen, de flottande eller förvaltaren kan lämna medgivande till virkesupptagning före tidsfristens utgång. Även under treårsperioden bör emellertid finnas laglig rätt för strandägare och likställd att, om han så önskar, få sjunkvirke borttaget. Frågan kan lämpligen lösas så, att virkesägaren, om denne är känd, eller förvaltaren som utsetts enligt 82 a § eller motsvarande stadgande i 82 § i dess äldre lydelse först skall tillsägas och få skäligen rådruum att avlägsna virket; om ägaren eller förvaltaren ej beagnar sig av denna möjlighet, bör virket få upptagas med rätt för upptagaren att fritt förfoga däröver. Det må i detta sammanhang framhållas,

att rensning av vattendraget från skadevällande sjunkvirke får anses ingå bland de återställningsåtgärder åt vilka förvaltaren enligt den nya lagstiftningen skall ägna uppmärksamhet. Skulle det i något fall förhålla sig så, att ägaren är okänd och förvaltaren slutfört sitt uppdrag före treårsperiodens utgång, bör virket, utan att detta behöver uttryckligen anges, få upptagas utan någon tillsägelse. Detsamma gäller, i fråga om flottled som avlysts före ikraftträdandet av den nya lagstiftningen, det fall att ägaren är okänd och förvaltare ej blivit utsedd.

Lagrådet hemställer, att det nya andra stycket i 73 § omarbetas i enlighet med vad nu anförts. Lagrummet kan därvid förslagsvis få följande lydelse: »Har allmän flottled blivit avlyst, får strandägare eller annan som kan lida men av sjunket virkes kvarlämnande upptaga virket med rätt att fritt förfoga däröver; dock skall virkets ägare, om han är känd, eller förvaltare som utsetts i anledning av avlysningen först tillsägas och få skäligt rådrum att avlägsna virket. Sedan mer än tre år förflutit efter avlysningen, får virket upptagas utan att tillsägelse behöver ske.»

74 §.

Lagrådet:

Beträffande virke som flutit i land vid vattendrag där flottleden avlysts skall enligt det remitterade förslaget reglerna om sjunkvirke äga motsvarande tillämpning. Även de regler om sjunkvirke som enligt lagrådets vid 73 § gjorda hemställan bör gälla när flottled avlysts synes kunna tillämpas på ilandflutet virke. Med viss redaktionell jämkning kan det nya tredje stycket i 74 § avfattas sålunda: »Har allmän flottled blivit avlyst, äger 73 § andra stycket motsvarande tillämpning beträffande virke som flutit i land.»

82 §.

Lagrådet:

För det fall att avlyst flottleds tillgångar överstiger skulderna anger första stycket i denna paragraf hur behållningen skall användas. Förslaget innebär i detta hänseende den nyheten, att behållningen i första hand skall användas till återställningsåtgärder.

Departementschefen har uttalat, att avsikten är att utfästelser om pensioner, avgångsvederlag m. m. först skall fullgöras, innan behållningen räknas fram. Uttalandet ger anledning att något dröja vid stadgandet i paragrafens andra stycke, vilket enligt förslaget i oförändrad lydelse skall upptagas såsom fjärde stycke. Av stadgandet får avses framgå att det finns möjlighet att med anlitan av understödsfonden tillgodose även sådana befattningshavare som inte före avlysningen fått sin pensionsfråga (inkl. frågor om avgångsvederlag e. d.) löst. I den mån fonden vid avlysningen överstiger sammanlagda värdet av då föreliggande pensionsutfästelser kan sålunda

överskottet även därefter disponeras för det med fonden avsedda ändamålet. Sådant överskott bör därför inte anses såsom en flottledens tillgång, vilken — i den mån den ej behöver anlitas för betalning av andra skulder — enligt de nya bestämmelserna omedelbart skulle kunna användas till återställningsåtgärder, utan det bör i första hand användas för att ordna olösta pensionsfrågor o. d. Endast det överskott som därefter möjligen kan föreligga blir disponibelt för återställningsåtgärder. Departementschefens förut nämnda uttalande torde inte behöva anses stå i strid mot vad här anförts.

Enligt det nya andra stycket i förevarande paragraf skall vid partiellt avlysande den behållning framräknas som skäligen kan anses belöpa på den avlysta delen av flottleden. Innebörden av bestämmelsen belyses i viss mån av ett uttalande i remissprotokollet, enligt vilket flottningsföreningen bör vara skyldig att utreda om behållning föreligger i fråga om den avlysta delen och i sådant fall avsätta medel för återställningsåtgärder. Det säges också att föreningen vid framräknande av behållning i biflottled eller del av flottled i regel bör kunna bortse från den för hela flottleden gemensamma pensionsfonden och att i övrigt beträffande såväl tillgångar som skulder en skälighetsuppskattning bör göras. Däremot beröres inte frågan om vilka möjligheter som kommer att finnas att i det allmännas intresse hävda kravet på en tillämpning av förevarande bestämmelse i enlighet med dess syfte. I detta hänseende må anmärkas följande. Fastställandet av den behållning, som belöper på den avlysta delen av flottleden, torde vara ett ärende av sådan beskaffenhet att beslutet skall fattas av flottningsstämman. Den rätt till talan mot stämmans beslut, som enligt 61 § andra stycket tillkommer ledamot av flottningsstyrelsen och enskild flottande, utgör ingen garanti för att det allmännas intresse blir bevakat. Ej heller torde länsstyrelsens befogenhet enligt FL att i olika avseenden utöva tillsyn över flottningsföreningens verksamhet ge möjlighet till ingripande i detta fall. Särskilda bestämmelser för att garantera en lojal efterlevnad av lagen från flottningsföreningarnas sida synes dock inte behövliga. I sista hand har den förvaltare som enligt förslaget 82 a § skall utses även vid partiell avlysning — eller eventuellt annat organ för det allmänna — möjlighet att instämma flottningsföreningen till domstol med yrkande om fastställande av den avlysta delens andel i flottledens behållna tillgångar.

82 a §.

Justitieråden Riben, Bergsten och Gyllensvärd:

I den mån möjligheten att utse förvaltare blivit utnyttjad med tillämpning av 82 § i dess hittills gällande lydelse har förvaltaren haft till uppgift att avveckla flottledens tillhörigheter. Hans ställning har närmast påmint om den som inom associationsrätten tillkommer en likvidator. Det offentliga rättsliga inslaget har varit begränsat till att han utsetts av länsstyrelsen och haft att till denna avge redovisning för sin verksamhet. De nyheter som

det remitterade förslaget innebär på detta område går väsentligen ut på att förvaltare alltid skall utses vid avlysning av flottled samt att han får sig ålagt att, vid sidan av hittillsvarande uppgift vilken är avsedd att kvarstå oförändrad, självständigt ombesörja vissa angelägenheter av huvudsakligen offentligrättslig natur. Han skall sålunda — i den omfattning som flottledens behållna tillgångar och andra till förfogande stående medel tillåter — låta verkställa behövliga återställningsåtgärder. Härigenom kommer förvaltaren att i viss mån få dubbla funktioner, men detta torde inte behöva ge upphov till svårigheter i tillämpningen.

Enligt nuvarande ordning skall förvaltaren redovisa till länsstyrelsen efter att ha fullgjort sitt uppdrag. Lagförslaget innebär, att bestämmelsen härom, vilken nu återfinns i 82 §, flyttas över till tredje stycket i förevarande paragraf och kompletteras med en föreskrift om skyldighet för förvaltaren att dessutom avge årliga redovisningar. Remissprotokollet innehåller inte någon motivering för tillägget, och det är inte fullt klart, om de årliga redovisningarna skall avse samma förhållanden som slutredovisningen och i likhet med denna innefatta en fullständig redogörelse för arbetet med avvecklingen av flottledens tillhörigheter. Då det under alla förhållanden synes nödvändigt att genom sådana särskilda bestämmelser som avses i sista stycket av denna paragraf närmare reglera när och hur förvaltaren skall fullgöra sin redovisningsskyldighet, torde i själva lagen endast böra anges, att det åligger förvaltaren att redovisa för sitt uppdrag inför länsstyrelsen. Vi hemställer att tredje stycket utformas i enlighet härmed.

I remissprotokollet anges att länsstyrelsen skall, sedan förvaltarens uppdrag slutförts, entlediga honom från uppdraget. Det kan ifrågasättas om ett formligt entledigande skall vara erforderligt i dessa fall. Någon föreskrift härom återfinns ej i lagförslaget och torde ej heller böra upptagas i lagen. De i femte stycket av denna paragraf föreslagna bestämmelserna om förvaltares entledigande i andra situationer synes väl detaljerade, särskilt som en i alla avseenden fullständig reglering likväl ej åstadkommes. Ett stadgande, utformat efter mönster av 8:53 första stycket VL, med det innehållet att förvaltaren må, när förhållandena föranleder därtill, av länsstyrelsen entledigas från uppdraget torde vara fullt tillräckligt. Av bestämmelsen i första stycket i förevarande paragraf får anses följa att länsstyrelsen alltid har att utse ny förvaltare, om den som ursprungligen förordnats blir entledigad, innan uppdraget slutförts, eller eljest inte kan fullfölja detta.

Regeringsrådet Hjern:

Enligt 82 § i dess nuvarande lydelse äger länsstyrelsen, om förhållandena så påkallar, utse särskild förvaltare att övertaga avlyst flottleds tillhörigheter och vidtaga erforderliga åtgärder därmed. Efter fullgjort uppdrag skall förvaltaren enligt vad vidare stadgas lämna länsstyrelsen redovisning för skötseln därav. I remissprotokollet lämnas ej någon uppgift om i vilken om-

fattning det hittills förekommit, att förvaltare enligt 82 § förordnats. Anledning finns emellertid till antagande, att möjligheten härtill endast sällan utnyttjats.

Den förvaltningsform som nu föreslås skiljer sig både formellt och till innehållet i väsentliga stycken från motsvarande anordning enligt gällande rätt. Visserligen ankommer det även enligt förslaget på länsstyrelsen att utse förvaltare och denne föreslås också i fortsättningen, och då i vidgad omfattning, skola vara redovisningsskyldig inför länsstyrelsen. Förvaltaren skall vidare liksom f. n. ombesörja avvecklingen av flottleden men denna uppgift får framdeles sin inriktning bestämd mera av det ur samhällelig synpunkt viktiga intresset av att återställningsåtgärder snabbt och effektivt vidtages. Till skillnad mot vad f. n. gäller skall enligt förslaget särskild förvaltare alltid utses efter avlysning av allmän flottled. Till förvaltarens förfogande för de behövliga återställningsåtgärderna förutsättes enligt förslaget komma att stå icke blott flottningsföreningens överskottsmedel. Man räknar också med, att han skall få disponera fiskeavgifter som avsatts för vattendraget enligt 6:9 VL, regleringsmedel enligt 4:14 samma lag, kommunala bidrag samt medel som AMS avsätter för ändamålet. Stora förhoppningar torde knyta sig särskilt till möjligheten att få tillgång till medel av sistnämnda slag.

För att förvaltaren skall få möjlighet att snabbt sätta igång ett aktuellt arbete genom att ta i anspråk de medel som finns tillgängliga eller som kan komma att tillföras honom i omgångar har han i förslaget tillagts vittgående befogenheter att självständigt och på eget ansvar besluta om återställningsåtgärder. Ett av ett par remissinstanser framfört förslag att beslutanderätten i stället skulle läggas på länsstyrelsen eller Kungl. Maj:t har under hänvisning till olägenheten av dröjsmål avvisats. Enligt lagförslaget åligger det emellertid förvaltaren att i fråga om återställningsåtgärder samråda med berörda myndigheter, kommuner och andra intressenter, ett stadgande som får betydelse även så till vida att det skapar rätt för dem, med vilka samråd skall ske, att anföra besvär över förvaltarens beslut i vad det gått dem emot.

I remissprotokollet har anförts att när det gäller återställningsåtgärder förvaltaren får ställning av självständigt statligt organ. Till den del han sysslar med själva avvecklingen av flottledens tillhörigheter skulle hans ställning tydligen vara en annan. En konsekvens härav skulle tänkas bli, att denna del av förvaltningen bleve undandragen offentlig insyn, åtminstone till dess redovisning skett inför länsstyrelsen, och att förvaltarens beslut om annat än återställningsåtgärder icke skulle kunna överklagas. Förslaget ger på så sätt uttryck för en dualism, som knappast synes ha fog för sig. Att märka är nämligen, att vare sig uppdraget begränsas till att avse avvecklingsåtgärder eller detsamma får en större räckvidd, förvaltaren i båda fallen skall utses av länsstyrelsen, och att det också är denna som kan

skilja honom från uppdraget. Förvaltaren är vidare såsom förut påpekats redovisningsskyldig inför länsstyrelsen. När i lagförslaget upptagits en bestämmelse om att Konungen eller den myndighet Konungen bestämmer äger meddela närmare bestämmelser om förvaltarens verksamhet avses därmed hela verksamheten. Redan nu angivna formella kriterier utgör belägg för att förvaltarens ställning har en offentlighetsrättslig prägel även om man bortser från den del av uppdraget, som gäller hans sysslande med återställningsåtgärder. Det synes dock knappast riktigt att betrakta de olika komponenterna i förvaltarens uppdrag som mer eller mindre artskilda. Övertagandet av flottledens tillhörigheter, avyttringen av dessa och återställningsåtgärderna hör nära samman. I själva verket torde möjligheten att vidtaga verksamma återställningsåtgärder i mycket bli beroende av hur förvaltaren lyckats med avvecklingen i övrigt. Mot bakgrunden av vad nu anförts torde det knappast behöva möta några betänkligheter att betrakta förvaltarens uppdrag som en enhet och honom själv som myndighet i allt hans handhavande av uppdraget. Den omständigheten att uppdraget kan fördelas på två förvaltare ger ej anledning till annat synsätt; det ligger i sakens natur, att de båda förvaltarna måste nära samarbeta med varandra vid uppdragens fullgörande.

Av det sagda följer att det i andra stycket av paragrafen upptagna stadgandet att förvaltarens beslut skall meddelas skriftligt, om det begärs eller sakens beskaffenhet påkallar det, ej endast bör gälla beslut i fråga om återställningsåtgärder utan förvaltarens beslut över huvud taget. Uppenbarligen bör ej heller den i samma stycke stadgade rätten att föra talan mot förvaltarens beslut begränsas till beslut om återställningsåtgärder. Den i fjärde stycket upptagna ersättningsregeln bör likaledes gälla utan sådan begränsning. Föreskriften i första stycket om samråd med berörda myndigheter, kommuner och andra intressenter torde däremot sakna betydelse för själva avvecklingen och bör därför kunna bibehållas i sin föreslagna lydelse.

Förenämnda stadgande att förvaltarens beslut skall meddelas skriftligt, om det begärs eller sakens beskaffenhet påkallar det, synes stå i god samklang med de reformsträvanden som på senare år kommit till uttryck i förslag till kodifiering av förvaltningsförfarandet (jfr SOU 1964: 27, Lag om förvaltningsförfarandet, 11: 7 och 11; SOU 1968: 27, Förvaltningslag 17 §). Möjligen kan ifrågasättas om spörsmålet nu bör göras till föremål för separat reglering, när förslag till en allmän förvaltningslag inom några få år är att emotse. Det förtjänar i detta sammanhang påpekas att skriftlig form inte utgör villkor för att ett beslut skall kunna överklagas. Mot muntlig vägran att utlämna allmän handling kan t. ex. talan föras (jfr RÅ 1965 not. H 34).

Beslut, som meddelats av förvaltaren, är överklagbara i samma mån som beslut av förvaltningsorgan över huvud taget är det. Är beslutet av oförbindande art kan det således inte angripas genom besvär; samma gäller beslut av rent förberedande karaktär. Innehållet i en »stomme» eller annan preli-

minär plan för återställningsåtgärder torde alltså ej kunna överklagas, eftersom stommen eller planen endast tjänar till ledning för kommande beslut om åtgärder. Uppenbart är att om förvaltaren vägrar medgivande enligt 6: 28 VL besvär kan anföras över beslutet.

Under hänvisning till vad i det föregående anförts hemställer jag att ur paragrafen får utgå, i andra stycket orden »i fråga om återställningsåtgärder» och i fjärde stycket orden »för dennes arbete beträffande återställningsåtgärder».

Beträffande förvaltares redovisningsskyldighet och entledigande av förvaltare instämmer jag i vad lagrådets övriga ledamöter anført.

Övergångsbestämmelserna

Lagrådet:

Enligt förslaget skall 73 och 74 §§ i sin nya lydelse träda i kraft ett år senare än lagstiftningen i övrigt. Anledningen härtill är enligt motiven, att de flottande i redan avlysta flottleder bör få möjlighet att ta vara på sjunkvirke och ilandflutet virke under en övergångstid. För vinnande av detta syfte är emellertid ej erforderligt att uppskjuta ikraftträdandet av de nya bestämmelserna i sagda paragrafer, utan det är tillfyllest att meddela en övergångsbestämmelse i fråga om redan avlyst flottled.

Det är självfallet inte avsett, att den nya lagstiftningen skall få retroaktiv verkan på det sättet, att länsstyrelsen skall förordna förvaltare i alla tidigare avlysta flottleder. I förslaget har emellertid upptagits en bestämmelse, enligt vilken länsstyrelsen får utse särskild förvaltare att vidtaga återställningsåtgärder. Det torde vara avsett, att länsstyrelsen skall förordna förvaltare, när det finns behov därav. Detta bör uttryckligen framgå av lagtexten, som alltså bör ange, att förvaltare skall förordnas om det påkallas av omständigheterna. I den mån det fortfarande finns behov av åtgärder beträffande den avlysta flottledens tillhörigheter bör även sådana åtgärder få vidtagas av förvaltaren. Hans uppdrag bör sålunda inte begränsas till att avse enbart återställningsåtgärder.

Förvaltare som före ikraftträdandet utsetts enligt 82 § i den nu gällande lydelsen kan inte utan att länsstyrelsen kompletterar hans förordnande anses ha erhållit uppdrag att ombesörja återställningsåtgärder enligt de nya reglerna. Det ankommer följaktligen på länsstyrelsen att vid behov förordna förvaltare enligt den nya ordningen. Härvid kan ifrågakomma, förutom att den tidigare utsedde förvaltarens uppdrag vidgas, att helt ny förvaltare utses eller att särskild förvaltare förordnas för återställningsåtgärder.

Lagrådet hemställer — med hänvisning till vad i det föregående anförts och under förutsättning att lagrådets förslag beträffande avfattningen av 73 och 74 §§ godtages — att ikraftträdandebestämmelsen ändras så, att lagen i sin helhet skall träda i kraft den 1 juli 1969, samt att beträffande allmän flottled eller del därav som blivit avlyst före ikraftträdandet uppta-

ges övergångsregler med följande innehåll: »1. Den i 73 § andra stycket sista punkten samt i 74 § tredje stycket, jämfört med nämnda lagrum, nya lagen stadgade rätten för strandägare eller annan som kan lida men av sjunket eller i land flutet virkes kvarlämnande att utan tillsägelse omhändertaga virket skall icke i något fall inträda före den 1 juli 1970. — 2. Kungl. Maj:ts befallningshavande skall utse förvaltare enligt 82 a § nya lagen, om det påkallas av omständigheterna.»

Förslaget till lag om ändring i hittegodslagen

Lagrådet:

Enligt det remitterade förslaget skall i 11 § införas en hänvisning till reglerna om sjunkvirke i avlyst flottled. Syftet härmed sägs i motiven vara att markera, att bestämmelsen i 9 § om föremål som påträffas »inmurat eller intimrat i hus eller nedgrävt i marken eller dolt på annat dylikt sätt» inte skall tillämpas på sjunkvirke. Enligt lagrådets mening är en hänvisning icke erforderlig just ur denna synpunkt, då virke som vid flottning sjunkit i ett vattendrag icke torde kunna anses som »dolt» i den mening som avses i hittegodslagen. FL:s regler innebär emellertid, att strandägare eller annan som kan lida men av kvarlämnat virke kan under vissa omständigheter förfoga över detta utan att behöva iakttaga vad som stadgas i hittegodslagen, även om han skulle ha påträffat virket under omständigheter som medför att det skall betraktas som hittegoods. Reglerna, som enligt gällande rätt omfattar endast sjunkvirke i allmän flottled, skall enligt förslaget kompletteras med särskilda bestämmelser för avlyst flottled, tillämpliga även på virke som flutit i land. Det torde vara motiverat att i samband med den utvidgning av reglerna, som sålunda äger rum, i hittegodslagen erinra om vad som är stadgat i FL. Hänvisningen kan ingå som en andra punkt i 11 § och lyda sålunda: »Även i fråga om virke som sjunkit i eller flutit i land vid allmän flottled finnas särskilda bestämmelser.»

Förevarande lag bör i likhet med lagstiftningen i övrigt träda i kraft den 1 juli 1969.

Ur protokollet:

Aino Olsson

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 28 mars 1969.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, GUSTAFSSON, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter lagrådets utlåtande över förslag till

- 1) lag om ändring i vattenlagen,
- 2) lag om ändring i lagen den 19 juni 1919 (nr 426) om flottning i allmän flottled,
- 3) lag om ändring i lagen den 22 april 1938 (nr 121) om hittegods.

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande och anför.

Förslaget i remissprotokollet till ändring av 6: 28 VL innebär bl. a. att vattendomstolens tillstånd inte behövs, om sannolika skäl föreligger för att anläggningen kan ändras eller bortskaffas utan att allmän eller enskild rätt förnärmas. Lagrådet framhåller i anslutning härtill att den omständigheten att någon inrättat sig efter de förhållanden som skapats genom annans byggnad i vatten inte ger honom någon rätt i och för sig att påfordra att byggnaden bibehålls. Enligt lagrådet kan byggnadens borttagande därför inte sägas förnärma hans rätt, även om hans intresse på ett påtagligt sätt berörs. Lagrådet föreslår efter förebild av 2: 34 VL att domstolsprövning föreskrivs för det fall att anläggningen märkbart inverkar på vattenståndet.

Enligt min mening kan det inte utan vidare anses lämpligt att på sätt lagrådet föreslår ta reglerna i 2: 34 som förebild när det gäller att ange förutläggningarna för att flottledsanordning skall få bortskaffas utan domstolsprövning. I 2: 34 anges under vilka förutsättningar byggnad som är uppförd i vattendrag får utrivras av byggnadens ägare. Utrivandet får av ägaren ske utan särskilt medgivande, om byggnaden ej har märkbar inverkan på vattenståndet. I förevarande fall däremot är fråga om att berättiga inte bara staten, kommun eller förvaltare utan även annan som kan lida men av att anläggningen bibehålls att bortskaffa denna. Det kan befaras att denna rätt blir alltför vidsträckt, om den knyts enbart till frågan om anläggningens

inverkan på vattenståndet. Syftet med den av lagrådet föreslagna ändringen synes lika väl kunna nås genom en föreskrift att anläggningen får bortskaffas, om sannolika skäl föreligger att allmänt eller enskilt intresse inte förnärmas. Sådant intresse måste anses bli förnärmat, om anläggning tas bort utan domstolens medgivande, när fastighetsägare eller den som vill tillgodogöra sig vattnet vid anläggningen velat överta anläggningen.

Jag vill även peka på, att lagrådets förslag lätt leder till tolkningssvårigheter i fråga om rätten att överta flottledsanläggning. Eftersom kravet på vattendomstols tillstånd att bortskaffa flottledsanläggning skulle vara avhängigt av om anläggningen märkbart inverkar på vattenståndet kan detta förhållande tas till intäkt för uppfattningen att övertagande får ske genom vattendomstolens beslut bara i de fall bortskaffandet märkbart påverkar vattenståndet. Detta är enligt min mening inte tillfredsställande. Såsom föreslagits i lagrådsremissen bör flottledsanordningar, oavsett om vattenståndet påverkas, kunna övertas under angivna förutsättningar.

Under hänvisning till det anförda förordar jag att uttrycket »allmän eller enskild rätt» byts ut mot »allmänt eller enskilt intresse».

Lagrådets förslag beträffande 6:28 innebär vidare att en straffbestämmelse införs för det fall att någon tar bort egendom i avlyst flottled utan vattendomstolens medgivande i strid mot de föreslagna bestämmelserna. Med hänsyn till syftet med återställningsåtgärderna ansågs det redan i den departementspromemoria på vilken lagrådsremissen grundas att det inte var lämpligt att införa någon straffbestämmelse. Någon sådan är inte heller förenad med nuvarande 6:28. I promemorian ansågs det i stället vara ändamålsenligt att införa en särskild bevisregel motsvarande den som finns i 2:26. Förslaget härom och uttalandet att någon straffbestämmelse inte behövs har nästan undantagslöst godtagits av remissinstanserna. Jag anser alltjämt den i remissprotokollet gjorda avvägningen ändamålsenlig. Lagrådet anser att den i 2:26 fastslagna principen kan tillämpas utan särskild föreskrift, om lagrådets förslag genomförs. Med den lösning jag tidigare förordat i fråga om grundrekvisitet för att domstolsprövning inte skall behövas torde det vara osäkert om en sådan tolkning kan göras. I klarhetens intresse bör därför den föreslagna bevisregeln tas in i lagtexten. På grund av det anförda kan jag inte godta lagrådets förslag i denna del.

Är förvaltare utsedd får flottledsanläggning enligt lagrådets förslag inte utan förvaltarens medgivande bortskaffas av annan. I remissprotokollet uppställs krav på medgivande av förvaltaren bara i det fall vattendomstolens prövning inte behövs. Enligt min mening kan det inte vara lämpligt att uppställa sådant krav vid domstolsprövning. Domstolen, som har att väga alla i ett mål förekommande omständigheter mot varandra, måste ha möjlighet att frångå förvaltarens uppfattning, om förhållandena påkallar det. Lagrådet anser vidare att den föreslagna bestämmelsen om skyldighet för den nye ägaren att underhålla anläggningen så att fara inte uppkommer för allmän

eller enskild rätt kan undvaras. Skälet härtill uppges vara att ägaren, i den mån anläggningen är att hänföra till byggnad i vatten, helt blir underkastad bestämmelserna om sådan byggnad i 2 kap., däribland regeln om underhållsskyldighet i 33 §. Eftersom det emellertid, såsom ovan angetts, kan bli fråga om ett övertagande av underhållsskyldigheten beträffande anläggningar som inte är att hänföra till byggnad i vatten, kan det vara lämpligt att i lagtexten erinra om sådan skyldighet. Jag anser mig därför även i nu berörda hänseenden böra vidhålla mitt förslag.

För att tvekan inte skall behöva råda om att fråga om övertagande av flottledsanläggning kan prövas även i mål om ansökan av annan om bortskaffande bör, såsom lagrådet framhåller, i 6: 28 tredje stycket inte särskilt anges, att ansökan behövs. Av 11: 17 18. bör i stället framgå att ansökan om övertagande av flottledsanläggning kan göras i eller utan samband med prövning av ansökan om tillåtelse att ta bort flottledsanläggning.

Som lagrådet anför kan det inte anses behövt att särskilt ange att 6: 28 gäller inte bara bortskaffande utan också ändring. Det torde ligga i sakens natur att med bortskaffande avses även sådan ändring som innebär bortskaffande till viss del. Däremot torde ej obetydliga förbättringsarbeten inte kunna omfattas av begreppet bortskaffande. Sådana åtgärder är att anse som byggande i vatten. Inte heller är det nödvändigt att särskilt ange att anläggningen skall kunna övertas inte endast av fastighetsägare och den som vill tillgodogöra sig vattnet utan även av hans rättsinnehavare. Vidare bör förslaget ändras så att anmälan till inskrivningsdomare bara behöver göras i det fall då ägare av fast egendom, för vilken bortskaffande av flottledsanläggning medför skada, berättigas överta anläggningen. Jag förordar jämkning av lagtexten i enlighet med det sagda.

Den i remissprotokollet föreslagna bestämmelsen i 6: 29 ger förvaltare samma rätt som staten och kommun att vidta fiskebefrämjande åtgärder enligt 2: 9. Enligt lagrådet måste det anses oegentligt att tillägga förvaltaren en behörighet som går utöver förvaltningens ändamål. Lagrådet föreslår att förvaltarens rätt inskränks till att avse återställningsåtgärder.

Visserligen kan det vara av värde att låta förvaltaren få en självständig rätt att utföra fiskebefrämjande åtgärder som inte till alla delar är att anse som återställningsåtgärder. Det blir därigenom möjligt att undvika en uppdelning på skilda ärenden av sakligt nära sammanhängande frågor och att undgå diskussion om gränsdragningsproblem av i och för sig ringa intresse. Å andra sidan kan det praktiska syftet uppnås på annat sätt. I den mån medel blir över för fiskebefrämjande åtgärder, som faller utanför ramen för återställningsåtgärder, kan staten eller kommun ställa sig som sökande med förvaltaren som biträde eller rådgivare. Jag vill därför inte motsätta mig lagrådets förslag att begränsa tillämpningsområdet.

Eftersom företag som avses i 2: 9 jämställs med byggande i vatten i all-

mänhet skall tillstånd att få utföra åtgärder enligt lagrummet inhämtas genom ansökan. Det torde därför inte vara nödvändigt att i 11:17 18. uttryckligen ange att mål av förevarande slag, när prövningen påkallas av förvaltare, är ansökningsmål.

I remissprotokollet (6:27 tredje stycket VL) har föreslagits en regel av innebörd att de flottande skall underrätta länsstyrelsen om planerad övergång från flottning till annat transportsätt. Det kan vara tveksamt om en bestämmelse av detta slag bör placeras i VL. Jag kan därför biträda lagrådets alternativa förslag att föra in bestämmelsen i FL, där regeln lämpligen tas upp i 8 kap. såsom 81 §.

Det remitterade förslaget innebär att förvaltaren skall utöver hittillsvarande uppgifter svara för behövliga återställningsåtgärder. Förslaget innehåller bl. a. regler beträffande besvärsmått och ersättning för förvaltarens uppdrag men bara i fråga om återställningsåtgärder. En ledamot av lagrådet har ansett att en obefogad dualism uppkommer härigenom. Han anser att det inte möter några betänkligheter att betrakta förvaltarens uppdrag som en enhet och förvaltaren själv som myndighet beträffande alla ågärder som han vidtar. Enligt min mening leder ett sådant betraktelsesätt till att besvärsmåttet blir onödigt vidsträckt och att staten i motsats till vad som nu gäller får svara för förvaltarens kostnader även till den del som avser själva avvecklingen. Med hänsyn härtill och då, såsom de övriga ledamöterna i lagrådet framhåller, några svårigheter inte torde uppkomma i tillämpningen anser jag att skäl inte föreligger att frånträda mitt förslag på dessa punkter.

I 82 a § femte stycket i det remitterade förslaget anges att länsstyrelsen kan entlediga förvaltaren redan innan förvaltaren slutfört sitt uppdrag. Om förvaltaren entledigas eller eljest avgår, skall länsstyrelsen enligt förslaget genast utse ny förvaltare. Lagrådet anser det vara tillräckligt med en bestämmelse av innehåll att förvaltaren må, när förhållandena föranleder därtill, av länsstyrelsen entledigas från uppdraget. För min del anser jag det vara av värde att det av lagtexten klart framgår att länsstyrelsen får entlediga förvaltaren innan uppdraget slutförts. Däremot är det inte nödvändigt med en föreskrift att ny förvaltare skall utses om förvaltare entledigas eller eljest avgår. Även utan lagregel härom kan länsstyrelsen i sådana fall utse ny förvaltare. Jag förordar därför att femte stycket andra punkten i det remitterade förslaget får utgå.

Lagrådet föreslår att förvaltarens redovisningsskyldighet (82 a § tredje stycket FL i det remitterade förslaget) inte närmare behandlas i lagen. Lagrådet anser att det i lagtexten bör anges endast att det åligger förvaltaren att redovisa för sitt uppdrag inför länsstyrelsen. Jag godtar förslaget i denna del. Genom sådana särskilda bestämmelser som avses i paragrafens sista stycke får frågan i stället närmare regleras.

Även i övrigt anser jag mig, fränsett smärre avvikelser i lagtekniskt hänseende, kunna godta de ändringar som lagrådet föreslår. Vissa ytterligare redaktionella ändringar bör dessutom vidtas.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t genom proposition föreslår riksdagen att antaga förslagen till

- 1) *lag om ändring i vattenlagen,*
- 2) *lag om ändring i lagen den 19 juni 1919 (nr 426) om flottning i allmän flottled,*
- 3) *lag om ändring i lagen den 22 april 1938 (nr 121) om hittegoods.*

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gunnel Anderson